

Vlaams
Parlement

vergadering **9**
zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Plenaire Vergadering

van 13 november 2013

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN	7
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaattop in Warschau – 2250 (2013-2014) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	7
ACTUALITEITSDEBAT over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof	7
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	38
ACTUELE VRAAG van de heer Hermes Sanctorum tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten	
ACTUELE VRAAG van de heer Bart Martens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten	
ACTUELE VRAAG van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten	38
ACTUELE VRAAG van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de oorzaken van het groeiende antisemitisme in België en een mogelijk actieplan ter zake	45
ACTUELE VRAAG van de heer Joris Van Hauthem tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over het samenwerkingsakkoord dat een grotere rol toekent aan de Hoge Raad van Financiën wat betreft het toezicht op de begrotingen van de regio's	49
ACTUELE VRAAG van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gestegen noden op het vlak van buitenschoolse kinderopvang, naar aanleiding van de aankondiging van een staten-generaal	52
ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Republiek der Filipijnen, anderzijds, ondertekend in Phnom-Penh op 11 juli 2012 – 2113 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2 Algemene bespreking Artikelsgewijze bespreking	55 55

ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Socialistische Republiek Vietnam, anderzijds, ondertekend in Brussel op 27 juni 2012 – 2114 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	56
Artikelsgewijze bespreking	56
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de wijzigingen aan het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, opgemaakt te New York op 18 december 1979 en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, opgemaakt te New York op 10 december 1984 – 2140 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	57
Artikelsgewijze bespreking	57
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid – 2197 (2013-2014) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	57
Artikelsgewijze bespreking	58
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen – 1680 (2011-2012) – Nrs. 1 en 2	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking – 2149 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2	
Bespreking	58
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaattop in Warschau – 2250 (2013-2014) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	61
ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Republiek der Filipijnen, anderzijds, ondertekend in Phnom-Penh op 11 juli 2012 – 2113 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	63
ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Socialistische Republiek Vietnam, anderzijds, ondertekend in Brussel op 27 juni 2012 – 2114 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	64

<p>ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de wijzigingen aan het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, opgemaakt te New York op 18 december 1979 en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, opgemaakt te New York op 10 december 1984 – 2140 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming</p>	64
<p>ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid – 2197 (2013-2014) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming</p>	65
<p>VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen – 1680 (2011-2012) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming</p>	65
<p>VOORSTEL VAN RESOLUTIE van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking – 2149 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming</p>	65
<p>MOTIE van de heren Jan Roegiers, Piet De Bruyn, Johan Sauwens, Peter Gysbrechts en Bart Caron en mevrouw Ulla Werbrouck tot besluit van de op 17 oktober 2013 door de heer Jan Roegiers in commissie gehouden interpellatie tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over de houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van de antihomowet in Rusland in het licht van deelname aan de Olympische Winterspelen – 2244 (2013-2014) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming</p>	66
<p>MOTIE van de dames Lydia Peeters, Patricia Ceysens en Fientje Moerman en de heren Egbert Lachaert en Bart Tommelein tot besluit van de op 24 oktober 2013 door mevrouw Lydia Peeters en de heer Chris Janssens in commissie gehouden interpellaties tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, respectievelijk over het SERV-akkoord 'Bijsturing Samen op de Bres voor 50+', en over het SERV-akkoord met betrekking tot de bijsturing van 'Samen op de bres voor 50+' – 2257 (2013-2014) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming</p>	67

MOTIE van de heren Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Bart Van Malderen, Matthias Diependaele, Eric Van Rompuy en Bart Martens tot besluit van de op 24 oktober 2013 door de heren Joris Van Hauthem en Wilfried Vandaele in commissie gehouden interpellaties tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, respectievelijk over de gevolgen van het arrest van het Europese Hof van Justitie aangaande de naleving door België van de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater, en over een regeling voor de verdeling van eventuele (Europese) boetes onder de gewesten – 2260 (2013-2014) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	67
MOTIE van de dames Mercedes Van Volcem en Khadija Zamouri en de heer Bart Tommelein tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2276 (2013-2014) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	68
MOTIE van de heren Jan Penris, Joris Van Hauthem en Pieter Huybrechts, de dames Marleen Van den Eynde en Marijke Dillen en de heer Filip Dewinter tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2277 (2013-2014) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	68
MOTIE van mevrouw Patricia De Waele tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2278 (2013-2014) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	69
MOTIE van de dames Michèle Hostekint en Veerle Heeren, de heer Marc Hendrickx, de dames Valerie Taeldeman en Liesbeth Homans en de heren Bart Van Malderen en Koen Van den Heuvel tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2279 (2013-2014) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	69
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	69
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	72
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	72

■

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Jan Peumans

– *De vergadering wordt geopend om 14.06 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

■

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldigingen zijn ingekomen van de volgende leden:

Fientje Moerman: ambtsverplichtingen;

Gweny De Vroe, Elisabeth Meuleman, Dirk Peeters, Erik Tack, Linda Vissers: gezondheidsredenen.

■

INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN

De voorzitter: Dames en heren, de lijst met de ingekomen documenten en mededelingen werd op de banken rondgedeeld. (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 60/7)

■

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaattop in Warschau – 2250 (2013-2014) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, met toepassing van artikel 50 van het Reglement van het Vlaams Parlement heeft de heer Hermes Sanctorum bij motie van orde het woord gevraagd.

De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Voorzitter, ik zou graag de spoedbehandeling vragen van een voorstel van resolutie over het klimaat en over de klimaattop in Warschau.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons straks over dit voorstel tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

■

ACTUALITEITSDEBAT over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof.

Het debat is geopend.

De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hautem: Voorzitter, vorige week heeft het Grondwettelijk Hof twee onderdelen van het Grond- en Pandendecreet vernietigd. Het gaat om boek 5, dat het ‘Wonen in eigen streek’ betreft, en om een hoofdstuk van boek vier, dat verkavelaars verplicht bij de ontwikkeling van een verkaveling een bepaald percentage van de kavels voor sociale woningbouw voor te bestemmen.

Wat dat laatste punt betreft, wil ik het inhoudelijk debat niet opnieuw voeren. Dat is in 2009 al gebeurd. Ik wil natuurlijk wel vragen wat de gevolgen van dit arrest zijn. Het arrest vernietigt met terugwerkende kracht die artikelen. Dat kan ook niet anders. Die artikelen bestaan niet meer en hebben in feite nooit bestaan.

Minister, dit heeft gevolgen voor de rechtszekerheid en dat specifiek voor de mensen die de zogenaamde sociale lasten moeten dragen. Wat zijn de gevolgen voor de mensen die daar zijn ingestapt en voor de betrokken verkavelaars? Hoe zit het met de rechtszekerheid? Kunnen de verkavelaars met het arrest van het Grondwettelijk Hof in de hand voor een rechtbank een schadevergoeding vragen?

Ik heb nog een tweede vraag over boek 4. Hoe wilt u dit remediëren? Hoe wilt u die doelstellingen bereiken? Blijft de doelstelling identiek of wilt u het decreet helemaal herschrijven? Ik verwijs in dit verband nogmaals naar de inhoudelijke debatten die we in 2009 hebben gevoerd.

Daarnaast is er nog het ‘Wonen in eigen streek’. In feite heeft het Europees Hof van Justitie dit gedeelte al op 8 mei 2013 vernietigd. Het Grondwettelijk Hof heeft het Europees Hof van Justitie een prejudiciële vraag gesteld over de sociale lasten en over het ‘Wonen in eigen streek’.

Wat de sociale lasten betreft, heeft het Europees Hof van Justitie de bal naar het Grondwettelijk Hof teruggekaatst. Het Europees Hof van Justitie heeft verklaard niet van plan te zijn dit gedeelte te vernietigen. Het Grondwettelijk Hof moest hier maar zelf over oordelen.

Het onderdeel betreffende het ‘Wonen in eigen streek’ heeft het Europees Hof van Justitie op 8 mei 2013 de facto vernietigd. Het Grondwettelijk Hof had geen keuze en moest het arrest van het Europees Hof van Justitie toepassen. Hierdoor is ook onderdeel met betrekking tot het ‘Wonen in eigen streek’ vernietigd.

Dat dat luik vernietigd zou worden, wisten we dus al op 8 mei. Ik wil het daar nog even over hebben, en zeker over de wijze waarop Europa op dit moment tekeergaat. We weten heel goed waarom het luik ‘Wonen in eigen streek’ in het Grond- en Pandendecreet is gekomen. Het was een initiatief van de N-VA, bij monde van Mark Demesmaeker, die zich inschakelde in de traditie die door Herman Suykerbuyk is ingezet, om iets te doen aan het feit dat door de hoge prijzendruk in de Vlaamse Rand een soort sociale verdringing van de lokale bevolking ontstond.

Het luik ‘Wonen in eigen streek’ is dan inderdaad uitgebreid. Het ging niet alleen over de Vlaamse Rand, maar ook over de kustgemeenten, de grensgemeenten met Nederland en dergelijke meer. Maar laten we duidelijk zijn: het luik ‘Wonen in eigen streek’ had duidelijk een communautaire component. Het blijkt misschien niet meteen uit de teksten van het decreet zelf, maar daar zat een communautaire component in. Het verwonderde dan ook niet dat het de heren Van Eyken en Libert van het FDF waren die naar het Grondwettelijk Hof trokken.

‘Wonen in eigen streek’ is een algemene maatregel, die geldt voor woonuitbreidingsgebieden. Er geldt een voorrangregeling – geen uitsluitingsregel – voor iemand die een band met de gemeente kan aantonen. Ofwel woont men er zes jaar, ofwel werkt men er. Ofwel kan men, als men er niet woont, een duurzame band met de gemeente aantonen.

Ik wil even ingaan op het arrest van het Europees Hof, dat het Grondwettelijk Hof hier gebonden heeft. Als ik de argumentatie van het Europees Hof van Justitie lees, doet dat op zijn minst de wenkbrouwen fronsen. Die voorrangregeling, die heel beperkt is en eigenlijk over

heel weinig woonuitbreidingsgebieden gaat, is volgens het Europees Hof – en het Grondwettelijk Hof heeft dat moeten overnemen – in strijd met het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal.

Als men de argumentatie van het Europees Hof voor dat eerste punt leest, valt men echt omver. Het Hof zegt dat wie in een van die 69 geselecteerde gemeenten woont, een bepaald voordeel heeft, namelijk de kans op een voorrangregeling wanneer woonuitbreidingsgebieden worden aangesneden. Dat zou het vrije verkeer van personen hinderen, want als je in zo'n gemeente woont, zo stelt het Europees Hof, zul je niet enkele jaren in het buitenland gaan wonen, omdat je anders bij terugkomst de band met de gemeente niet meer kunt aantonen. En dus zegt het Europees Hof – je moet er maar op komen – dat dat het vrije verkeer van personen verhindert, omdat die mensen zich verhinderd zullen voelen om voor een job of wat dan ook naar een andere lidstaat te verhuizen gedurende een bepaalde tijd.

Collega's, minister-president, minister, dat zijn van die Europese redeneringen waar men toch even paf van staat. Europa moeit zich op een ongeoorloofde manier met de wijze waarop wij hier in Vlaanderen, maar bij uitbreiding in alle lidstaten, een zeer beperkte voorrangregeling zouden willen voor mensen die een band hebben met de gemeente. Dan komt Europa af met de grote principes dat het onder meer de vrijheid van verkeer van personen schendt. Dat is te gek om los te lopen. Dan stel ik toch de vraag naar de rol van Europa in dit geheel, minister-president.

Het Europees Hof toetst dit natuurlijk aan een aantal bepalingen van de Europese regelgeving. Het vrije verkeer van personen, kapitaal en diensten is in 1958 ingesteld. Dat was een goede maatregel, waar iedereen achter stond. Nu, in het kader van het Europa dat we nu kennen, met 28 lidstaten, krijgt dat echter een compleet andere dimensie. Als Europa zelfs gaat oordelen dat een dergelijke beperkte maatregel in strijd is met een groot principe, dan is dat tot in het absurde geredeneerd.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om dan toch eens de rol van Europa in dezen ernstig in vraag te stellen. Het is ook niet verwonderlijk dat de Franstaligen naar het Grondwettelijk Hof zijn gegaan, en dan nog gelijk krijgen van het Europees Hof van Justitie. We weten dat de Franstaligen alle internationale fora aangrijpen opdat zelfs een heel bescheiden maatregel zoals deze, waarbij het gaat over de band met de gemeente, niet meer zou worden gehonoreerd. Ze krijgen daar ook altijd gelijk. Minister, we mogen dus toch wel ernstige vragen hebben bij de rol die Europa op dit ogenblik in deze aangelegenheid speelt. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw De Wachter heeft het woord.

Mevrouw Else De Wachter: Voorzitter, minister-president, minister, geachte leden, we hebben geprobeerd een aantal mogelijkheden vast te stellen in het kader van het wonen in eigen streek. We hebben geprobeerd in de mogelijkheid te voorzien dat mensen die een bepaalde band hebben met hun gemeente, ook in staat zouden zijn om die band te kunnen behouden, om te kunnen wonen in de eigen streek. Ook wilden we de betaalbaarheid enigszins verzekeren.

Minister, we zitten nu met dit gegeven. Ook voor de toekomst betreft onze bekommernis vooral de vraag hoe we die betaalbaarheid verder kunnen garanderen voor deze mensen. Dat lijkt me op dit moment onze grootste bekommernis. Dat was ook de doelstelling waar wij achter stonden toen we dit systeem in het verleden in werking lieten treden. Alles wat er met betrekking tot Europa is gezegd, is uiteraard een feit, maar we moeten nu ook verder. Hoe zullen we dit concreet aanpakken? In welke maatregelen kunt u voorzien om die betaalbaarheid te garanderen, in die ruime regio van de Rand rond Brussel, maar ook in de kustgemeenten en sommige gemeenten in het Antwerpse?

De voorzitter: Mevrouw De Waele heeft het woord.

Mevrouw Patricia De Waele: Voorzitter, minister, geachte leden, de uitspraak van het Grondwettelijk Hof is geen verrassing. Eerder oordeelde het Europees Hof van Justitie al dat het Grond- en Pandendecreet op onevenredige wijze fundamentele vrijheden heeft beperkt. Het decreet werd goedgekeurd door de vorige regering, in maart 2009. Deze minister, minister Van den Bossche, heeft dus geen rechtstreekse verantwoordelijkheid voor dit decreet. Toch zal haar worden gevraagd de blunders recht te zetten die de vorige Vlaamse Regering heeft gemaakt. Ze zal dit snel en adequaat moeten doen, en hopelijk met meer realiteitszin.

Minister, dat zal een huzarenstukje worden. Via het Grond- en Pandendecreet trachtte men immers enerzijds de verfransing in de Brusselse Rand tegen te gaan, en anderzijds vond men er niets beters op dan het falende woonbeleid door de private woonactoren te laten oplossen. Voor LDD is het Grond- en Pandendecreet vooral een flagrante aantasting van het eigendomsrecht en de vrije keuze, met bovendien een kostprijsverhogend effect voor diegenen die niet kunnen genieten van een sociale woning of een sociale kavel. Daar zouden we even bij willen stilstaan.

Om en bij de 80 procent van de hardwerkende burgers zou door het Grond- en Pandendecreet meer betalen dan de normale marktwaarde. Wij vinden dit onrechtvaardig. Dit arrest maakt een einde aan die onrechtvaardige toestand. De keerzijde van de medaille is dat de vernietiging van dit arrest verstrekkende gevolgen heeft.

Enerzijds zijn de gevolgen voor het Vlaamse Gewest niet te onderschatten. Wat het luik 'Wonen in eigen streek' betreft, is het duidelijk dat men voortaan niet mag verkopen en verhuren aan wie men wil. Minister, u gaf enkele maanden geleden te kennen dat u tegen het arrest een voorstel zou kunnen voorleggen aan de regering en aan het parlement. Ik ben dan ook benieuwd naar het voorstel dat u waarschijnlijk straks zult bekendmaken. Voor het luik 'sociale last' is door een fout van de Vlaamse Regering schade ontstaan, en die moet vergoed worden. De Vlaamse overheid zal hoge schadevergoedingen moeten betalen. Dat geld kan de overheid beter gebruiken, bijvoorbeeld om lastenverminderingen op wonen toe te kennen. De belastingbetaler zal onrechtstreeks boeten voor de onkunde van de Vlaamse Regering.

Ook de gevolgen voor de private ontwikkelaar zullen niet te overzien zijn. Zij moesten 20 procent van hun projecten afstaan aan de sociale huisvestingsmaatschappijen, liepen vertragingen op, staken veel tijd, geld en energie in die dossiers en misten zo inkomsten. Hoe zal het voor hen verder moeten? Hoelang zullen zij moeten wachten op schadevergoeding? Welke impact zal dit hebben op hun bedrijfsvoering? In de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening worden aan de verkavelaar nog altijd lasten opgelegd die door het arrest niet meer kunnen worden uitgevoerd. Dat betekent dat we noch vooruit noch achteruit kunnen. Ik vrees voor een complete chaos. Minister, hoe zult u dit aanpakken?

Collega's, dit is geen al te fraai beeld. LDD vraagt zich af of het Grond- en Pandendecreet wel de juiste tool is om de nobele doelstelling van betaalbaar wonen te garanderen. Wij menen van niet.

Ten eerste menen wij dat omdat meer dan de helft van de grondvoorraad nog in handen is van publieke en semipublieke instellingen. Vandaag zijn de grondreserves binnen de sociale huisvestingsmaatschappijen, de gemeenten, OCMW's en kerkfabrieken nog ruim voldoende. LDD vindt dan ook dat eerst werk moet worden gemaakt van het maximaal benutten van de grondreserves in eigendom van publieke en semipublieke overheden vooraleer men gronden gaat afnemen van de private woonactoren.

Ten tweede vinden wij dat het Grond- en Pandendecreet niet de juiste tool is omdat de overheid met een zeer hoog taxatiesysteem zelf zorgt voor onbetaalbare woningen en gronden. Ongeveer 45 tot 50 procent van de kostprijs voor nieuwbouwwoningen vloeit naar de overheid, door middel van btw, registratierechten, energieprestatie-reglementeringen, allerlei heffingen, het Archeologiedecreet en het Grond- en Pandendecreet. Dit zijn allemaal

kostprijsverhogende elementen die doorgerekend worden naar de eindgebruiker. De overheid heeft er dus zelf schuld aan dat de burger niet meer op eigen ritme kan bouwen en dat de woonlasten zwaar doorwegen.

Ten derde vinden wij dat het ook niet de juiste tool is omdat de vele hardwerkende burgers mee betalen. Zij die niet kunnen genieten van een sociale kavel en een sociale woning, betalen meer dan de normale marktwaarde. Ik vind dan ook dat niet alle pistes uitgeput zijn om meer sociale woningen door de overheid zelf te laten bouwen.

Minister, collega's, als het Grond- en Pandendecreet een kostprijsverhogend effect heeft voor diegenen die niet kunnen genieten van een sociale woning, als zelfs de lokale overheden en de SHM's een eventuele meerwaarde minimaliseren, dan vragen we of de maatschappelijke kostprijs voldoende opweegt tegen de negatieve effecten. Daarom stellen wij voor om het woonbeleid radicaal om te vormen met inbegrip van een grondige aanpassing van het Grond- en Pandendecreet, zodat de lasten van sociaal wonen niet doorgeschoven worden naar de private markt. Verder stellen wij voor om de woningen betaalbaarder te maken door middel van zuiniger reglementering en verlaging van taksen en heffingen, minstens tot het Europese gemiddelde. Last but not least stellen we voor eerst werk te maken van het vrijmaken van alle gronden in bezit van publieke en semipublieke overheden. Wij vinden dat de overheid veel te veel aan marktverstoring werk doet. Uiteindelijk is daar de ondernemer en de burger de dupe van. (*Applaus bij LDD*)

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

De heer Marc Hendrickx: Collega's, de context is bekend, die is net geschetst door de twee voorgaande sprekers. Het Grondwettelijk Hof heeft gemeend twee belangrijke onderdelen van het Grond- en Pandendecreet al dan niet volledig te moeten vernietigen: 'Wonen in eigen streek' volledig, 'sociale lasten' gedeeltelijk.

De volledige schrapping van boek 5 is toch wel teleurstellend. Vorig jaar werd al duidelijk dat het Grondwettelijk Hof het Europees Hof zou moeten volgen. Niettemin hadden wij gehoopt dat er betere inzichten van het Grondwettelijk Hof zouden zijn over het sociaal belang van deze maatregel. Eerder had de Raad van State de bepalingen van 'Wonen in eigen streek' perfect in orde bevonden en niet discriminerend geacht. Het is dus toch wel vreemd, we kunnen het niet genoeg benadrukken, omdat 'Wonen in eigen streek' een sociale maatregel is die zich niet beperkt tot de Vlaamse Rand maar veel breder gaat. De uitdrukkelijke bedoeling is inderdaad om jonge mensen te helpen om in hun eigen gemeente te blijven wonen.

Het was geen wondermiddel, akkoord, het gold slechts in een beperkt aantal gevallen. De laatste jaren ging het over om en bij de vierhonderd gevallen, denk ik. Dat is echt geen heel hoog cijfer.

De N-VA heeft steeds gehamerd op het behoud van die doelstelling. Dat doen we vandaag nogmaals en dat zullen we ook in de toekomst blijven doen. In dit parlement heeft onze fractie samen met anderen geregeld gevraagd naar oplossingen die aan de opmerkingen van de beide hoven tegemoetkomen. In de commissievergadering van mei dit jaar hebt u, minister, de belofte gedaan om "tegen het arrest van het Grondwettelijk Hof een oplossing te hebben die de grootst mogelijke kans heeft om de toets van het Europees Hof te doorstaan". Vandaag is het zover. Het hof heeft zich uitgesproken. Het is tijd voor actie. De vernietiging van 'Wonen in eigen streek' is jammer. Het is in het bijzonder voor degenen voor wie wonen in eigen gemeente onbetaalbaar wordt, misschien wel een ramp.

Dit is echter niet het eindpunt. Het arrest biedt duidelijk mogelijkheden en criteria om oplossingen te vinden. Een oplossing is het samenstellen van een gamma aan socio-economische criteria voor de toepassing van 'Wonen in eigen streek' zoals onder meer inkomstencriteria. Bijsturen kan dus nog. De minister gaf al meermaals aan dat te zullen doen. Ze mag daarbij op onze steun rekenen. Ik zie de collega van FDF niet zitten, maar ik kan hem toch al meegeven dat hier een pyrrusoverwinning is geboekt.

De gedeeltelijke schrapping van boek 5 is ingrijpender. Het Grondwettelijk Hof gaat in dit tweede arrest een stuk verder dan het Europees Hof. In tegenstelling tot het arrest over ‘Wonen in eigen streek’ komt het schrappen van ‘sociale lasten’ dan ook bijzonder onverwacht. Ook dit arrest is teleurstellend want het betreft opnieuw een sociale beleidsmaatregel.

Een cruciale nuance is dat niet de doelstellingen van boek 4 werden vernietigd, maar wel enkele instrumenten om die te realiseren. Er blijft heel wat behouden: het sociaal objectief voor gemeenten, de voortgangstoets, de normen sociaal wonen, alles met betrekking tot bescheiden wonen enzovoort. De RUP's waarin een percentage sociaal of bescheiden wonen is opgelegd, blijven geldig, alsook de reglementen sociaal of bescheiden wonen. Wat wel sneuvelde, is het artikel waarom en hoe een sociale last kan worden opgelegd. Met andere woorden, het zijn de flankerende beleidsmaatregelen zoals de verminderde registratierechten en de btw, die onwettig zijn bevonden. Daardoor is ook het hoofdstuk over de sociale last vernietigd.

De inschatting van de impact en een eventuele aanpassing zijn niet evident. Heel wat praktische vragen vereisen nog een antwoord. Ook moet snel duidelijkheid komen over de gevolgen van het arrest. De sociale huisvesters en de private ontwikkelaars dringen hierop aan, net als de lokale overheden. Wat bijvoorbeeld met lopende werken of toekomstige leveringen in natura indien zowel de gemeente, de SHM als de promotor toch nog verder willen doen? Wat met gemeenten die reeds voldoen aan hun verplichting inzake het sociaal objectief? Wat met eventuele schadeclaims en de financiële gevolgen daarvan?

De N-VA-fractie blijft conform het regeerakkoord achter de doelstellingen van het grond- en pandenbeleid staan: meer sociale huurwoningen realiseren dankzij een intense samenwerking met de private sector en een betere sociale mix. Behoedzaamheid is nu geboden. Het heeft geen zin om snel enkele aanpassingen doen, indien de doelmatigheid en de uiteindelijke effectiviteit van de sociale last niet gekend is. Het is cruciaal om de nodige rechtszekerheid te bieden. Vernieuwde regelgeving moet de toets van het Grondwettelijk Hof wél kunnen doorstaan.

Het decreet voorziet in een algemene evaluatie in 2014. Het arrest dwingt ons nu om het vernietigde luik te versnellen, teneinde het instrumentarium voor het uitvoeren van de sociale last te herbekijken. Zo kunnen we ook nagaan of de sociale last effectief bijdraagt aan de inhaalbeweging inzake sociale huisvesting en betaalbaar wonen. Een standstill in de bouwsector als gevolg van dit arrest moet met alle macht vermeden worden. Daarom dringen we aan op overleg met de sector om na te gaan hoe we de realisatie van sociale woningen verzekeren binnen de doelstellingen van het decreet. De sector vraagt dit ook zelf. We mogen niet vergeten dat deze sector veel faillissementen en moeilijkheden kent waarvoor we oog en oor moeten hebben.

De arresten van het Grondwettelijk Hof zijn wat ze zijn. De doelstellingen van het grond- en pandenbeleid inzake sociale last en wonen in eigen streek blijven overeind. Dat is een belangrijke conclusie. De instrumenten waarmee deze worden gerealiseerd, blijken en blijven voor verbetering vatbaar. Daar moeten we nu snel werk van maken om de nodige duidelijkheid en rechtszekerheid te creëren. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint: Voorzitter, minister, collega's, ik hoef de context niet meer te schetsen, want de feiten zijn door de vorige sprekers geschetst en zijn ook gekend.

Een aantal onderdelen van het Grond- en Pandendecreet zijn vernietigd, niet het volledige decreet. Dat is heel belangrijk, want dat betekent dat de doelstelling van het Grond- en Pandendecreet overeind blijft. De doelstelling om tegen 2023 37.000 nieuwe sociale huurwoningen te bouwen, blijft bestaan. Het is heel belangrijk om dat te blijven communiceren. Ook voor wie vandaag een woning huurt of heeft gekocht, heeft dit arrest geen gevolgen.

Het feit dat het onderdeel ‘Wonen in eigen streek’ is vernietigd, was geen verrassing. We wisten dat dit er zat aan te komen. Er was het arrest van het Hof van Justitie, we wisten dus dat dit kwam. Sommigen gebruiken dit uiteraard om opnieuw de communautaire component en de taalgevoelige spanningen in de Rand rond Brussel op scherp te stellen, maar ik zou daar even aan willen voorbijgaan.

Veel belangrijker dan de taalgevoeligheid, is de geest van deze bepalingen.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: U zegt dat sommigen dan weer de communautaire strijd willen aanwakkeren. Ik herhaal nog eens dat we weten in welke context het hoofdstuk ‘Wonen in eigen streek’ in het Grond- en Pandendecreet is gekomen. We weten wat de reden is, namelijk de toestand in Vlaams-Brabant. Men heeft het dan uitgebreid naar andere gebieden waar hetzelfde fenomeen zich voordoet. Het feit dat er aan de ene kant de sociale last is en aan de andere kant een apart hoofdstuk ‘Wonen in eigen streek’, had ook een bedoeling.

Mijn punt is dat ik er geen communautaire zaak van heb gemaakt, dat hebben degenen gedaan die naar het Grondwettelijk Hof getrokken zijn – en dat zijn niet toevallig twee FDF-mandatarissen – om het weer eens onder de noemer van ‘discriminatie’ te stoppen. Dit parlement heeft alles in het werk gesteld om zich juridisch in te dekken. Er is naar verwezen, er is advies gevraagd van de Raad van State, en die heeft gezegd dat er geen sprake is van discriminatie, dat het alle mogelijke grondwettelijke en wettelijke toetsen kan doorstaan. En dus waren we als parlement wel juridisch – ik heb het nu niet over de politieke kant van de zaak – min of meer gerust.

En nu moeten we vaststellen dat het Europees Hof van Justitie alweer op vraag van de Franstaligen alsnog de term ‘discriminatie’ uit zijn toverhoed haalt om een dergelijke minieme maatregel af te schieten. Wel, ik zeg u, de Franstaligen hebben wat dat betreft bij Europa weer eens hun slag thuisgehaald. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Mevrouw Hostekint, mijn opmerking gaat over een eerdere zin. U minimaliseert de kwestie, net zoals de minister, door te zeggen dat de doelstelling overeind blijft, maar dat een paar regels vernietigd zijn. De minister noemt het een vormfoutje.

Ik wil toch een algemene juridische opmerking maken. Het Grondwettelijk Hof en het Europees Hof van Justitie vernietigen nooit doelstellingen. Doelstellingen zijn achterliggende beschouwingen die een wet, een decreet justificeren. Een juridisch orgaan zal nooit ingaan op de doelstellingen, maar zal altijd de regels beoordelen. En de regel is een belangrijk instrument om de doelstellingen te bereiken, want anders zou die niet in het decreet zijn ingevoerd. Wat het Grondwettelijk Hof doet, is twee belangrijke instrumenten van de doelstelling wegblazen.

Er is wel degelijk een probleem. U moet dat niet minimaliseren.

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Mevrouw Hostekint, u verwijst naar het scherpstellen van de communautaire spanningen, maar u moet die natuurlijk in het juiste kader zien. De heer Hendrickx heeft daarjuist heel duidelijk gezegd dat wij net als u denken dat het hier bij uitstek om een sociale maatregel gaat. Deze maatregel is bij uitstek bedoeld om mensen die minder kapitaalkrachtig zijn, de kans te geven om in eigen streek te blijven wonen. De maatregel is daarenboven van toepassing in 68 gemeenten, en die liggen absoluut niet alleen in de Rand rond Brussel, er zijn ook kustgemeenten bij. Het gaat dus niet om een communautaire maatregel, althans niet voor ons. We moeten gewoon de feiten bekijken: het is nu eenmaal het FDF dat naar het hof gestapt is. Niet wij hebben de maatregel aangevochten, zij hebben er een communautaire zaak van gemaakt. (*Applaus bij de N-VA*)

Mevrouw Michèle Hostekint: Voorzitter, ik vind het fijn dat zoveel mensen reageren op wat ik zeg, maar zo wordt het gras een beetje van voor mijn voeten weggemaaid, natuurlijk.

Mijnheer Bouckaert, u bent natuurlijk een veel groter en meer gerenommeerd jurist dan ik, maar ik kwam nog tot de maatregelen waar u het over hebt en tot het feit dat het louter een instrument is. Ik wou helemaal niets minimaliseren. Ik wou vooraf duidelijk gesteld hebben dat de doelstellingen van het Grond- en Pandenbeleid overeind blijven – dat hebt u trouwens ook bevestigd daarnet.

De voorzitter: Mevrouw De Waele heeft het woord.

Mevrouw Patricia De Waele: Ik wil even terugkomen op wat de heer Diependaele heeft gezegd. Hij zei dat het om een sociale maatregel gaat.

Wij hebben daar sterk onze twijfels bij. De ongeveer 80 procent van de hardwerkende burgers die niet in aanmerking komen voor zo'n goedkoper kavel of een goedkopere woning, wordt geconfronteerd met een hogere prijs dan de normale marktprijs. Dat vinden wij dus niet zo'n sociale maatregel.

De heer Matthias Diependaele: Ik begrijp de opmerking natuurlijk niet helemaal. Als u bedoelt dat een sociale maatregel enkel bedoeld is voor de mensen die het volgens sociale maatstaven nodig hebben, hebt u gelijk. Daarvoor dienen sociale maatregelen ook. Verder begrijp ik uw opmerking niet.

Mevrouw Michèle Hostekint: Voor ons is dat sociale aspect, om de sociale verdringing in bepaalde regio's tegen te gaan, in elk geval belangrijk. Voor ons was het belangrijk dat we jonge gezinnen en minder kapitaalkrachtige inwoners de kans konden geven om in eigen streek een betaalbare woning te vinden. Dat gaat inderdaad niet enkel over de Vlaamse Rand, maar ook over bepaalde kustgemeenten en de streek in het noorden van Antwerpen, in totaal 69 gemeenten, waar de grondprijzen het hoogst zijn en de migratiedruk het grootst is. Het gaat om die gemeenten waar gezinnen het moeilijk hebben om op te boksen tegen meer kapitaalkrachtigen om hun eigen woonwens te realiseren. De maatregel was niet alleen bedoeld om jonge gezinnen de mogelijkheid te geven om in de eigen streek te blijven wonen, maar ook om anderen die door omstandigheden zijn weggetrokken en nu graag willen terugkeren vanwege een bijzondere band met de gemeente, die kans te geven.

Het Grondwettelijk Hof zegt trouwens niet dat 'Wonen in eigen streek' een ongeoorloofde doelstelling zou zijn. Het hof zegt dat men wel degelijk voorrang mag geven aan mensen die een band hebben opgebouwd met de gemeente, maar alleen als het ook een sociale doelstelling dient. Daarmee wordt bedoeld, mijnheer Diependaele, dat er ook een socio-economische component moet zijn. Het mag met andere woorden enkel tegemoetkomen aan die mensen die minder kapitaalkrachtig zijn. Vandaag is dat niet het geval, stelt het Grondwettelijk Hof, want ook meer kapitaalkrachtigen kunnen er vandaag van genieten.

De voorzitter: De heer Van Der Taelen heeft het woord.

De heer Luckas Van Der Taelen: Ik dank u, mevrouw Hostekint, want ik denk dat u daar de vinger op de wonde legt. Eigenlijk zou het debat hierover moeten gaan. De meerderheid stelt het in dit parlement voor alsof deze maatregel een sociale maatregel is. Als ik u goed begrijp, geeft u nu ook toe dat dat niet zo is. Een sociale maatregel zou er een zijn waarbij men voorrang geeft aan een groep mensen, niet noodzakelijk van die streek, die het door een minder hoog inkomen moeilijk hebben om een pand of een perceel te kopen.

Wat er fout is met dit decreet en wat ik fundamenteel het zwakke punt vind, is dat men niet die sociale component naar voren schuift, maar wel de band met de gemeente. Op die manier verhindert men mensen om te verhuizen en naar een streek van hun keuze te komen. Ik heb een jaar geleden op deze plaats opgemerkt dat, als deze regel van kracht was geweest in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, ik als Aalstenaar nooit in Brussel had kunnen komen wonen.

U kunt zeggen dat de regel enkel van toepassing is op uitbreidingsgebieden, en die zijn in er in Brussel weinig, maar het gaat over het principe. Aan wie geeft u de voorrang? Geeft u de voorrang aan mensen die het minder gemakkelijk hebben of aan mensen van eigen streek? Want dan komt u heel dicht in de buurt van ‘eigen volk eerst’.

Mevrouw Michèle Hostekint: Essentieel in dit verhaal is de uitspraak van het hof. Als we de maatregel willen repareren, zullen we minstens moeten tegemoetkomen aan de opmerkingen die het hof heeft gegeven. Het hof heeft gezegd dat er voorrang mag worden gegeven aan mensen die een band hebben met de eigen streek, maar er moet een socio-economische component aan worden verbonden. Mijn vraag aan de regering is dan ook of we dit kunnen herstellen en we de maatregel opnieuw ingang kunnen doen vinden als we inkomensvoorwaarde inschrijven. Of ligt het niet zo simpel, minister?

Voor ons is het in elk geval belangrijk dat de doelstelling die in het Grond- en Pandendecreet is ingeschreven, om voldoende aanbod aan sociale en betaalbare woningen te creëren, overeind moet blijven, ook na het arrest van het Grondwettelijk Hof.

Voor ons is het belangrijk dat er verder wordt gewerkt aan die sociale verdringing en aan betaalbaar wonen voor iedereen, ook in eigen streek. Minister, ik hoop dat we tot een nieuw breed gedragen antwoord kunnen komen op de vernietiging door het Grondwettelijk Hof. Ik hoop dat er een voorstel komt om mensen die niet beschikken over voldoende draagkracht om in die eigen streek een woonaanbod te vinden, dat toch te blijven garanderen.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

De heer Marc Hendrickx: Ik heb nog een opmerking ten aanzien van de heer Van Der Taelen. De band met de gemeente kan toch ook een sociale component hebben? Dat is toch perfect mogelijk? Het zullen uw kinderen maar zijn die moeten verhuizen omdat ze het niet kunnen betalen.

De heer Luckas Van Der Taelen: Men moet in Vlaanderen eens beginnen nadenken waarom dat ‘Wonen in eigen streek’ zo’n sacrosanct principe is! Het kan gezond zijn voor jonge mensen om niet naast hun schoonmoeder te gaan wonen! (*Gelach. Rumoer*)

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Mijnheer Van Der Taelen, we hebben de degens al eens gekruist in opiniestukken.

U moet een aantal zaken samen lezen. Het instrumentarium als geheel bestaat uit betaalbare woningen, sociale woningen en de band met de streek. Als u die stukken samenlegt, komt u uit de puzzel. Betaalbaar wonen is niet onbelangrijk: met kleinere percelen van 500 vierkante meter maximum en 550 kubieke meter voor een woning. De band met de streek is geen wondermiddel. In de afgelopen drie, vier jaar hebben we in totaal vierhonderd dossiers gehad waar die band een rol speelde. Het is niet zo dat niemand nog ergens kan gaan wonen. Het speelt enkel in woonuitbreidingsgebieden, dat is een heel klein deel van het aanbod, in reservegebieden die men anders niet of nauwelijks kan aansnijden. De kwestie is complexer dan u het voorstelt.

De heer Joris Van Hauthem: Mijnheer Van Der Taelen, soms bent u echt grappig. U hebt een andere mening over de maatregel ‘Wonen in eigen streek’. Dat is natuurlijk uw zeer goed recht. Maar doe nu niet alsof wonen in eigen streek een verplichting is. Als u niet naast uw schoonmoeder wilt wonen, dan is dat uw goed recht. (*Gelach*)

U mag ergens anders gaan wonen. Het was alleen een maatregel die op een zeer, zeer bescheiden schaal die mogelijkheid wou bieden om in eigen streek te wonen.

Mevrouw Michèle Hostekint: Mijnheer Van Der Taelen, ik hoop dat u in de toekomst nog welkom bent op familiefeestjes. (*Gelach*)

Dan is er het tweede arrest.

Mevrouw Patricia De Waele: Mevrouw Hostekint, het is voor sp.a belangrijk dat er voldoende aanbod overeind blijft. Ik vind het vreemd – u hebt het wellicht ook in uw brievenbus gekregen: gisteren kwam er nog een verrassend persbericht van de Vereniging van Vlaamse Huisvestingsmaatschappijen (VVH). U moet dat eens goed lezen. Er staat duidelijk in dat de dynamiek van de sector niet afhankelijk is van de sociale last voor de private ontwikkelaars. Met andere woorden, het zijn vooral de sociale huisvestingsmaatschappijen die het bijkomende aanbod realiseren. Dan vraag ik me af waarom we private ontwikkelaars zo'n zware sociale last moeten opleggen, als zelfs de VVH de meerwaarde daarvan in twijfel trekt.

Ik heb het antwoord van de minister gelezen, in een persbericht, dat er maar 33 gevallen zijn die door het Grond- en Pandendecreet niet konden kopen. Dat betekent anderhalf dossier per maand over die vier jaar. Dat is absurd laag. Is de maatschappelijke kost van een Grond- en Pandendecreet dan niet te zwaar om maar 33 gevallen niet te laten kopen?

Mevrouw Michèle Hostekint: Mevrouw De Waele, u haalt twee zaken door elkaar. *(Opmerkingen van mevrouw Patricia De Waele)*

Ik zeg dat als dat het geval is. Misschien doet u dat ook heel vaak, maar ik heb het luik 'Wonen in eigen streek' afgerond, mevrouw De Waele. Ik wil het nu hebben over het tweede arrest en dan kom ik tot uw opmerking. Misschien moet u mij de kans geven om voort te gaan met mijn betoog. U komt tussen over iets wat ik vooraf heb gesteld, dat de doelstelling van het Grond- en Pandendecreet overeind blijft. Ik kom er nu toe als het gaat over de vernietiging van de sociale last, over een deelaspect van de sociale last. Ik heb net gezegd dat dit als een verrassing komt. Ik kom terug op wat u hebt gezegd, mevrouw De Waele, u hoeft niet te panikeren. Onderbreekt u mij straks gerust als u vindt dat u geen antwoord hebt gekregen.

Het hof heeft gezegd dat de gunstmaatregelen die bouwpromotoren hebben genoten om de wettelijk verplichte sociale woningen te bouwen, vooraf als staatssteun aan de Europese Commissie hadden moeten worden aangemeld. Omdat die gunstmaatregelen als ongeoorloofde overheidssteun worden beschouwd, oordeelde het hof dat ook het opleggen van die sociale last disproportioneel is in het licht van de doelstelling die men ermee wenst te bereiken.

Sommigen waren er als de kippen bij om de vernietiging van de sociale last toe te juichen en te zeggen dat de private ontwikkelaars voortaan zonder de belemmering van de sociale lasten woonprojecten kunnen realiseren. Dan verwijzen ze uiteraard naar de overheid, die dan maar haar verantwoordelijkheid moet nemen.

Wel, mevrouw De Waele, de Vlaamse Regering neemt vandaag haar verantwoordelijkheid als het over sociaal wonen gaat. Sinds het Grond- en Pandendecreet van 2009 is er een versnelling in de sector gekomen en voert de minister in een erg strak tempo uit wat de vorige regering – ik kijk naar de voormalige ministers Keulen en Van Mechelen, onder wier impuls het Grond- en Pandendecreet tot stand is gekomen – heeft beslist. Er is een toename van de budgetten. Nooit werd er meer geïnvesteerd in sociale huisvesting. Het investeringsvolume steeg van 420 miljoen euro in 2009 naar 550 miljoen euro in 2012, en naar 710 miljoen euro in 2013.

Er zijn duidelijke doelstellingen op Vlaams niveau, en die doelstellingen zijn ondubbelzinnig vertaald in de sociale objectieven voor elke gemeente in Vlaanderen. Er is een dynamiek op gang gekomen – ook de sector zegt dat – die ervoor heeft gezorgd dat we vandaag op schema zitten in ons traject naar 2023. Eind 2012 was maar liefst 42 procent van de doelstelling bepaald in het Grond- en Pandendecreet, gerealiseerd.

Uiteraard is de vernietiging van het instrument 'sociale last' niet het soort nieuws waar een mens vrolijk van wordt, we moeten daar niet flauw over doen. De figuur van de sociale last is inderdaad een bijkomend instrument dat ervoor heeft gezorgd dat de sociale objectieven in vele gemeenten gemakkelijker werden behaald. Vooral in die gemeenten met een hoge grondprijs konden projecten worden opgestart.

Anderzijds is het sociaal objectief ook niet meer dan één van de instrumenten. Er zijn nog tal van andere instrumenten die tegemoet kunnen komen aan de maatregelen die we hebben vooropgesteld. Voor ons is het belangrijk dat het sociaal objectief dat we aan de gemeenten hebben opgelegd, behouden blijft en wordt gerealiseerd tegen de vooropgestelde timing.

Bovendien is het niet het opleggen van een verplicht aandeel sociale woningen in private woonprojecten zelf dat in vraag wordt gesteld door het Grondwettelijk Hof, maar wel het feit dat er compenserende steunmaatregelen worden gegeven. Daaropvolgend werd gezegd dat het opleggen van de sociale last disproportioneel is.

Uit het arrest blijkt trouwens dat het instrument van de sociale last wel is vernietigd, maar niet de norm die oplegt dat in bepaalde sociale kavels het aandeel sociale woningen moet worden gerealiseerd. Dat betekent dat gemeenten vandaag geen vergunningen kunnen geven als die private ontwikkelaars niet voldoen aan de verplichting die wordt opgelegd om tussen 10 en 20 procent sociale woningen te bouwen in die verkavelingen.

Minister-president, het is jammer dat minister Muylers niet aanwezig is vandaag, want eigenlijk had ik aan hem willen vragen hoe we dat gaan oplossen. Ik veronderstel dat ik van u een antwoord zal krijgen, maar het is altijd leuk als je de vraag aan de bevoegde minister zelf kunt stellen.

Minister-president, dat betekent niet dat ik uw antwoord niet zou appreciëren.

Hoe lossen we het probleem op dat gemeenten geen vergunningen kunnen verlenen als niet voldaan is aan die norm van het aantal sociale woningen?

Collega's, minister, minister-president, de vernietiging van een aantal bepalingen van het Grond- en Pandendecreet is inderdaad een streep door de rekening. Daar moeten we eerlijk in zijn. Dat mag echter de huidige inhaalbeweging voor de bouw van bijkomende sociale huurwoningen en bijkomende betaalbare woningen niet in het gedrang brengen. Te veel gezinnen in Vlaanderen wachten vandaag op een betaalbare woning. We hopen dat er heel snel een oplossing komt voor de vernietiging die zich vandaag voordoet. (*Applaus bij sp.a*)

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen: Voorzitter, collega's, mijn naam is hier een paar keer gevallen. Ik wil graag kort reageren.

Mijnheer Van Der Taelen, het verhaal van het 'Wonen in eigen streek' bestaat volgens mij vandaag in alle 308 steden en gemeenten in Vlaanderen. Daarom heeft de Raad van State ook gunstig geadviseerd. Als een stad of een gemeente vandaag een woonuitbreidingsgebied – dat reservegebied en geen woonzone is, dus plots kan daar veel meer – verkavelt, doet men dat specifiek voor starters en jonge gezinnen. Men vraagt dan inderdaad dat die mensen geen eigendom hebben, dat die kavels beperkt blijven tot 4 à 6 are en dat men daar binnen een aantal jaren gedomicilieerd is om speculatieve grondverwerving tegen te gaan. Het gaat altijd over woonuitbreidingsgebied, niet over woonzone. De verhouding is één tegen tien. In de woonzone is iedereen vrij om te kopen en te verkopen. Dat staat open voor de hele wereld. Gelukkig maar. Woonuitbreidingsgebied is echter heel beperkt, het is reservegebied. Daar kan je inderdaad corrigerend optreden voor jonge gezinnen die ook een eigendomsdroom hebben en die willen realiseren in de buurt waar ze zijn geboren en getogen.

Daarom zag de Raad van State daar geen graten in. Daarom ben ik zelf verwonderd over de reactie van Europa. Een aantal promotoren en de media creëren steeds een misverstand doordat ze geen verschil maken tussen woonzone en woonuitbreidingsgebied. In woonuitbreidingsgebied kun je maïs en suikerbiet planten, kun je een paard laten grazen, maar verder niets, behalve als de overheid op een zeker moment beslist het te ontwikkelen naar woonzone om bijvoorbeeld jonge starters een kans te geven. Dan worden er ook sociale lasten opgelegd, omdat de waarde van de grond misschien vijf of tien keer groter wordt dan toen hij nog gewoon woonuitbreidingsgebied was. Daarom bestaat dit ook in heel

Vlaanderen, ook waar Groen mee bestuurt. Alle partijen doen mee. Men doet dat inderdaad als een vorm van sociale huisvesting, niet alleen voor de sociaal zwaksten wat het inkomen betreft, maar ook voor diegenen die, zelfs wanneer beide partners werken, moeilijk hun eigendomsdroom kunnen realiseren, bijvoorbeeld in de grensstreek of in de regio rond Brussel.

Dat is de achterliggende filosofie. We zijn niet onnadenkend en amateuristisch in een mijnenveld gestapt. We hebben de universiteit van het leven vertaald in wetgeving.

Als de promotoren sociale huisvesting willen bouwen binnen hun verkaveling – de meesten hebben de bocht gemaakt en doen daaraan mee – is het vandaag een probleem dat de sociale huisvestingsmaatschappijen administratief en budgettair soms moeilijk kunnen volgen. Op korte tijd is het namelijk wat veel geworden: ze hebben hun eigen projecten en een aantal verkavelaars in woonuitbreidingsgebieden moeten 10 tot 20 procent sociale huisvesting realiseren. Ik praat nu als burgemeester. De sociale huisvestingsmaatschappijen zitten nu soms met tien tot vijftien lopende projecten, terwijl het er vroeger drie tot vier waren, omdat die privéverkavelingen daarbovenop komen. Het vergt soms wat tijd om dat administratief versast te krijgen via de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW).

Maar dat is eigenlijk de achterliggende filosofie. Men kan voor of tegen zijn. Er waren 6 procent sociale woningen. Iedereen zei dat er meer moest worden gedaan, ook de gemeenten die hun zwakkeren lieten vertrekken naar de grotere steden in de buurt. Ik heb dat destijds mee verdedigd, samen met de heer Van Mechelen. Dat gebeurde doordacht. We zijn Europa hier tegengekomen. Ik geef u ook aan waar Europa volgens mij heel kort door de bocht is gegaan en waar er geen onderscheid werd gemaakt tussen woonzone, woonuitbreidingsgebied en de rest van het verhaal.

Mevrouw Patricia De Waele: Mevrouw Hostekint, het is u wellicht niet ontgaan dat enige tijd geleden in de commissie ter sprake is gekomen dat heel wat gemeenten verzaken aan hun verplichtingen inzake het bindend sociaal objectief. De minister heeft toen geantwoord dat zij sanctionerend zal optreden wanneer die gemeenten hun verplichtingen niet nakomen. Ik heb u horen zeggen dat dat bindend sociaal objectief overeind zou blijven. Is dat effectief zo? Voor mij is het absoluut niet duidelijk of door het arrest het sociaal objectief overeind blijft.

Mevrouw Michèle Hostekint: Ik zou willen verwijzen naar de uitspraak van de gerenommeerde jurist die zegt dat doelstellingen niet kunnen worden vernietigd. Ik zou niet weten waarom de doelstelling van het decreet Grond- en Pandenbeleid niet overeind zou blijven. En dan blijft het sociaal objectief in elk geval overeind. U zegt dat er heel veel gemeenten zijn die niet voldeden aan het sociaal objectief. Ik dacht dat er een dertigtal waren en dat die allemaal een gesprek hadden gehad met de minister.

De voorzitter: Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Freya Van den Bossche: De hoofdstukken uit deel 1 met betrekking tot de percentsgewijze omschrijving van de objectieven – dat is hoofdstuk 1 – en met betrekking tot de normen – hoofdstuk 2 – zijn niet vernietigd. Mijnheer Bouckaert, het gaat dus wel degelijk om hoofdstukken met doelstellingen die men had kunnen vernietigen. Dat is niet gebeurd. Dat betekent heel concreet dat de bindende sociale objectieven voor gemeenten voor koop en huur overeind blijven en dat ook de normen op gemeentelijk niveau en op het niveau van een bouw- of verkavelingsproject blijven gelden. U kent de 20/40- en 10/20-percentages. Die blijven allemaal gelden. Zij zijn niet vernietigd. Het zijn andere onderdelen die zijn vernietigd. Ik zal straks een overzicht geven van wat wel en niet is vernietigd.

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mevrouw Mercedes Van Volcem: Minister, collega's, en ook de collega's die minister waren in de vorige legislatuur, als ik hier vooraan sta, dan weet ik dat de zwartepiet zoals gewoonlijk zal worden doorgeschoven.

Ik wil het hebben over het ‘Wonen in eigen streek’. Minister, de uitspraken zijn geen verrassing. De regeling van ‘Wonen in eigen streek’, de uitspraak na de prejudiciële vraag van het Europees Hof van Justitie was duidelijk. U wist als het ware wat u te wachten stond. Het was duidelijk dat het Grondwettelijk Hof na die prejudiciële vraag ook de argumentatie van het hof zou overnemen. Daardoor kwamen 69 gemeenten en steden als het ware in een situatie van rechtsonzekerheid. U moest zich daar goed op voorbereiden. Maar wat deed u?

Minister, op 19 juli 2013 hebt u de Vlaamse Regering gevraagd de instelling van een procedurebesluit principieel goed te keuren. Op die manier hebt u getracht het Grond- en pandendecreet nogmaals te verstrengen. U hebt nogmaals geprobeerd het de private sector moeilijk te maken.

In dat principieel goedgekeurd besluit staat te lezen dat u wilt dat de Vlaamse woonadministratie mee over elke verkaveling vergadert. Uw coalitiepartners, CD&V en de N-VA, hebben dit mee goedgekeurd. Dit betekent dat elk plan, elk initiatief, elke verkaveling bedoeld om in Vlaanderen een woning te realiseren, afhankelijk is van een bindend gunstig advies van de Vlaamse overheid.

Ik betreur dit. Ik hoop dat deze principiële goedkeuring geen gevolgen zal hebben. Dit is manifest slecht voor de bouwsector. Er is nog nooit zo weinig als tegenwoordig gebouwd. In de eerste helft van 2013 zijn 14 procent minder bouwaanvragen ingediend. Er zijn faillissementen in de bouwsector. De bouwsector heeft het ongelooflijk moeilijk. We weten allemaal wat in Vlaanderen steeds wordt gezegd. Als het slecht gaat met de bouwsector, gaat het overal slecht.

Minister, de Vlaamse Regering moest in feite heel goed voorbereid zijn op wat zou komen. Over het ‘Wonen in eigen streek’ heeft het Grondwettelijk Hof gesteld dat de Vlaamse overheid hier een sociale doelstelling aan moet koppelen. Ik heb dat ook gelezen. De vraag is natuurlijk wat u zult doen. Ik wil een duidelijk antwoord. Zult u dit aan inkomensgrenzen koppelen? Welke inkomensgrenzen hebt u voor ogen? Zult u hiervoor in de Vlaamse Regering, waar de N-VA deel van uitmaakt, een meerderheid vinden?

Wij zijn steeds koele minnaars van de sociale lasten geweest. We zijn wel voorstanders van een sociaal beleid. U weet heel goed dat het hier om een compromis gaat. We hebben steeds om een evaluatie van het decreet gevraagd. Het decreet moet echter nog steeds worden geëvalueerd.

We merken dat aan de private actoren veel lasten worden opgelegd. Mevrouw De Waele heeft het resultaat net beschreven. Indien een verkaveling tien kavels telt, moeten twee kavels verplicht voor sociale woningbouw worden gebruikt. Dit kost de ontwikkelaar van die tien kavels geïndexeerd 126.000 euro. Indien we zien wie het equivalent hiervan betaalt, merken we dat de kopers van die andere kavels dat moeten betalen.

De Vlaamse Regering, inclusief de N-VA, preekt altijd dat het wonen in Vlaanderen betaalbaar moet zijn. Volgens mij moeten we dit eens evalueren. Wij hebben dit decreet misschien goedgekeurd, maar iedereen herinnert zich allicht nog om welke reden. Ik wil dat nog even situeren. (*Opmerkingen*)

Dit komt in feite uit West-Vlaanderen. Daar zitten CD&V en de N-VA al sinds mensenheugenis in de provinciale coalitie. De provincie West-Vlaanderen had een provinciaal ruimtelijk structuurplan goedgekeurd. Daarin stond onder meer dat elke nieuwe verkaveling 25 procent sociale woningen moest omvatten. Hierop heeft secretaris-generaal Braeckman schriftelijk laten weten dat dit niet in de ruimtelijke ordening kan worden geregeld. Dit element moest buiten beschouwing worden gelaten. Dat is de waarheid.

Aangezien toenmalig minister Stevaert toen de bulldozer tegen alle woningen plaatste en een onmenselijk handhavingsbeleid voerde, hebben we besloten een compromis te zoeken. We

wilden op die manier een menselijk handhavingsbeleid tot stand brengen. Toen is ook gesteld dat we het grond- en pandenbeleid zouden evalueren.

Gedurende vier jaar hebben 61 mensen de sociale last in natura uitgevoerd. Hoeveel tijd heeft dit gekost? Hoeveel mensen hebben met de overheid moeten onderhandelen? De vragen waren steeds dezelfde. Om hoeveel sociale lasten gaat het nu precies? Moet het 10 procent of 20 procent zijn? Mag naar beneden worden afgeweken? Moet het meer zijn of mag het bescheiden blijven?

Zolang de sociale bouwmaatschappijen 1430 hectare hebben, moeten zij eerst op hun terreinen de sociale last uitvoeren.

Wij vinden dat je niet altijd Bob de Bouwer moet spelen. Waarom wil de Vlaamse Regering telkens nieuwbouw realiseren voor de allerzwaksten, minister? Ten eerste: het duurt zes jaar. Ten tweede: u moet wegen aanleggen. Ten derde: u bouwt, maar u sloopt intussen evenveel. Er worden vandaag tien sociale woningen vergund, maar er worden er ook tien afgebroken. Al wat u doet, zijn druppeltjes op een hete plaat. (*Opmerkingen*)

De cijfers bewijzen het. Vandaag zijn er 147.000 sociale woningen. vijf jaar geleden waren er 143.000. U hebt 8700 sociale huurwoningen gebouwd, zonder de koopwoningen.

Je kunt voor of tegen het arrest zijn, maar ik vraag nu rechtszekerheid. Ik betreur het dat u zegt dat de norm verder gerespecteerd moet worden. Dat is niet juist. Er is gezag van gewijsde van het Grondwettelijk Hof. Ik wil u vandaag laten verklaren dat er rechtszekerheid is en dat de bepalingen buiten toepassing moeten worden gelaten. Anders komt u tot een stilstand in Vlaanderen. Ik dank u. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Collega's, als iemand met zoveel gloed iets aan het verdedigen is, kun je moeilijk van mij verwachten dat ik haar onderbreek. (*Applaus bij Open Vld*)

Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint: Voorzitter, ik zit al een tijdje te zwaaien. Het moet zijn dat mijn pleidooi daarstraks niet zo gloedvol was, want ik werd meteen onderbroken.

Mevrouw Van Volcem, het verhaal dat u bracht, werd eigenlijk steeds leuker. Uw eerste zin was al zeer treffend, namelijk dat het waarschijnlijk een verhaal van zwartepieten zou worden. U hebt dat inderdaad met verve gedaan, zwartepieten proberen door te schuiven, als u er zelfs Steve Stevaert bijhaalt, die hier toch al enkele jaren niet meer zit. Ik heb daarstraks nog een zeer mooi pleidooi gehoord van uw eigen collega Keulen over het Grond- en Pandendecreet. Ik weet niet of hij zo blij zal zijn met uw betoog, mevrouw Van Volcem, want u hebt zijn werk hier eigenlijk zo'n beetje met de grond gelijk gemaakt.

Ook de bouwsector zal uw verhaal zeer graag gehoord hebben. We zijn een groeiende regio, en er zijn nu eenmaal heel wat woningen te kort. De collega's Van Mechelen en Keulen zeiden over het Grond- en Pandendecreet: "Het is een historische doorbraak. Vlaanderen was de enige regio in Europa waar de private sector zich niet op de sociale woonmarkt kon begeven. Nu kan dat wel. Het bouwprogramma dat in het decreet vervat zit, is een enorme stimulans voor de bouwsector." Men was met andere woorden vol lof, en ik hoor u nu dat werk minimaliseren en met de grond gelijk maken, en dat na het bijzonder mooie pleidooi van collega Keulen. Ik vind dat een beetje jammer, en zelfs een beetje triest voor hem. (*Applaus bij sp.a*)

De heer Wilfried Vandaele: Ik sluit me helemaal aan bij collega Hostekint. Collega Van Volcem maakt er hier echt een lachertje van. Wat collega Keulen doet, is een correct verhaal brengen van hoe het gegroeid is. Hij is terecht trots op die verwezenlijking, waar Open Vld destijds een heel grote rol in gespeeld heeft. Hij heeft er ook op gewezen dat de Raad van State het wel een sociale maatregel noemde.

U maakt er hier een potje van. Ik begrijp dat niet. U zegt dat de privésector hier het slachtoffer van is. Natuurlijk is de sociale last iets om rekening mee te houden, maar laten we een kat een kat noemen: er zijn ook een aantal compensaties, en die worden nu ook op de korrel genomen door het Grondwettelijk Hof. Ik denk aan de vermindering van de registratierechten, een aantal belastingvoordelen, inkoopzekerheid door sociale huisvestingsmaatschappijen als men ze niet kwijtraakt.

Er is iets niet gezegd, dat toch eens moet worden gezegd. U komt ook uit de praktijk. Ik ook. Als een bouwheer, een promotor met een project voor de dag komt en je weet, als vergunnende overheid of als overheid die een ruimtelijk uitvoeringsplan maakt, dat die sociale last daarop zal rusten, dan doe je toch ook wel je best om in wat compensatie te voorzien, eventueel door de bouwdichtheid wat te verhogen, eventueel door toe te laten dat er een meergezinswoning in de hoek van het terrein wordt geplaatst. Dat is gebeurd. Dat gebeurt in de praktijk. Nu zou dit alles onderuit worden gehaald door het Grondwettelijk Hof, zij het dat het dat eigenlijk niet helemaal doet, maar toch, dat is niet leuk, zoals mevrouw Hostekint al zei. Mevrouw Van Volcem, als nu zou blijken dat dit alles op de helling komt te staan, dan hebben de ontwikkelaars enkel nog de lusten, en niet meer de lasten, en dat zou dan óók niet correct zijn. *(Applaus bij de N-VA en s.pa)*

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Mevrouw Van Volcem, uw betoog verrast me toch wel zeer. In 2006 heb ik samen met de heer Patrick Lachaert en mevrouw Caroline Gennez het initiatief genomen van een voorstel van resolutie over de beschikbaarheid van betaalbare gronden. Ik durf te zeggen dat dit de basis is geweest voor het debat in de toenmalige regering van Open Vld, CD&V en sp.a om te komen tot dat Grond- en Pandendecreet. Ik heb moeten vaststellen dat de heer Van Mechelen is vertrokken, uit pure schaamte, vermoed ik. Met hem en de heer Keulen hebben we in die Vlaamse Regering samengewerkt, samen met de parlementsleden, om dat Grond- en Pandendecreet als een van de drie pijlers uit te bouwen. U maakt dat hier met de grond gelijk, vanuit de invalshoek van de grote private promotoren. Wel, ik durf u te zeggen dat ik de voorbije dagen ook e-mails heb gekregen van vele kleine bouwpromotoren, die die uitspraak betreuen en heel graag verder zouden willen samenwerken met die sociale huisvestingsmaatschappijen om die woningen te realiseren. Ik vraag dus toch wat nuance in uw verhaal, en ook dat we de verantwoordelijkheid die we de voorbije jaren samen hebben genomen voor dat Grond- en Pandendecreet, in de toekomst verder zouden kunnen blijven nemen. Ik ben ontzettend blij dat de heer Keulen zijn betoog heeft gedaan, om toch uw betoog vanwege Open Vld enigszins te nuanceren. *(Applaus bij de meerderheid)*

Mevrouw Patricia De Waele: Ik onthoud uit de uiteenzetting van de heer Vandaele dat hij eigenlijk pleit voor een stedenbouwbeleid met twee maten en twee gewichten. Mijnheer Vandaele, ik mag hopen dat dit úw standpunt is en niet dat van de N-VA, want dat zou u wel eens zuur kunnen opbreken. *(Opmerkingen)*

Mevrouw Hostekint, mevrouw Heeren, ik vraag me eigenlijk nog altijd af of de nobele doelstelling om in betaalbaar wonen te voorzien eigenlijk alleen maar kan worden gerealiseerd door zo'n zware sociale last via het Grond- en Pandendecreet. Ik heb het al gezegd in mijn betoog: er zijn nog massa's grondreserves in handen van gemeenten, OCMW's, kerkfabrieken en semipublieke overheden. Waarom kunnen die niet eerst worden ontwikkeld, voor men alweer de privéactoren gaat belasten? Daar heb ik nog altijd geen antwoord op.

Minister Freya Van den Bossche: Ik wil een feitelijke onjuistheid rechtzetten. Mevrouw Van Volcem, u bent uw betoog gestart met de stelling dat er met het nieuwe procedurebesluit een heel systeem zou zijn waarbij de administratie telkens aanwezig moet zijn. Er is overleg geweest met de bouwsector. Dat systeem is niet op die manier overgenomen in het besluit, dus die procedure is helemaal niet zwaarder geworden, integendeel, die is vereenvoudigd. U zou dus misschien beter dat procedurebesluit eens lezen: dat staat er niet in.

De heer Matthias Diependaele: Mevrouw Van Volcem, ik zetelde hier de vorige legislatuur niet en ik ben ook niet van West-Vlaanderen, maar ik heb één ding goed begrepen van uw uiteenzetting, namelijk dat Open Vld in de vorige legislatuur in het kader van een compromis iets heeft goedgekeurd dat volgens u een slechte zaak is geweest voor de bouwsector. Er zou sprake zijn van 14 procent faillissementen. Ik denk dat de bouwactiviteit volgens de confederatie is gedaald met 0,4 procent, maar goed. U zegt dat dit ook slecht was voor tweeverdieners, want die betalen voor die sociale last. Open Vld heeft dat allemaal goedgekeurd om het idee van CD&V en N-VA in de West-Vlaamse provincieraad over heel Vlaanderen uit te voeren. Over plat op de buik gaan gesproken.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

De heer Bart Van Malderen: Mevrouw Van Volcem, ik heb drie concrete vragen voor u. Aangezien u al een veelvoud aan vragen hebt gekregen, zal ik er zelf op antwoorden. *(Gelach)*

Dat is gemakkelijk. Dan gaat het vooruit. Van wanneer tot wanneer was de heer Stevaert hier minister? Het antwoord is: van 1999 tot 2003.

Wanneer werd het Grond- en Pandendecreet hier goedgekeurd? Op 27 maart 2009. Daar zit een volledige legislatuur in.

En ten slotte, mevrouw Van Volcem, van wie is het citaat? Want u doet hier alsof de private sector zo onderdrukt wordt door dit decreet. “Het nieuwe decreet wil de discrepantie wegwerken. Het nieuwe decreet maakt komaf met het monopolie van de huisvestingsmaatschappijen inzake de bouw van sociale woningen. Het is een historische doorbraak. Vlaanderen was de enige regio in Europa waar de private sector zich niet kon begeven op de sociale woonmarkt. Nu kan dat wel.” Het antwoord is: Dirk Van Mechelen, minister van Ruimtelijke Ordening. *(Applaus bij de N-VA en sp.a)*

De heer Marc Hendrickx: Ik had een soortgelijke bedenking. Ik zal dit niet herhalen.

De voorzitter: De heer Ceyskens heeft het woord.

De heer Lode Ceyskens: Het kan soms verhelderend zijn om in een parlement te horen wat de voorgeschiedenis is van een decreet.

Mevrouw Van Volcem, wat betreft uw verwijt ten aanzien van de Vlaamse overheid, dat zij niet altijd Bob de Bouwer moet spelen: ik dacht nu net dat dit Grond- en Pandendecreet de mogelijkheid heeft geschapen om de private sector mee in te schuiven. Ik herinner mij zelfs dat ik ooit een private ontwikkelaar heb horen zeggen dat als hij bouwt conform het deelbestek, binnen de sociale last, hij dan alleszins al verzekerd is van die afname. Er zijn dus kleine ontwikkelaars die daar positief tegen aankijken.

Voor wat betreft datgene wat is vernietigd, lijkt het arrest mij toch vrij duidelijk. Volgens mij is artikel 4.1.16 tot en met artikel 4.1.26 vernietigd. Artikel 4.1.8 heeft het over de sociale last van percentages. En in de Codex Ruimtelijke Ordening 4.3.1 wordt heel duidelijk gesteld dat een bouwvergunning wordt geweigerd indien niet is voldaan aan de normen die zijn vastgelegd in artikel 4.1.8.

Mevrouw Mercedes Van Volcem: Mijnheer Van Malderen, in maart 2009 is het decreet goedgekeurd. U weet ook dat er in mei verkiezingen waren en dat wij nadien in de oppositie zijn beland. Dat waren de historische woorden, zoals ze ook bedoeld waren tussen de coalitiepartners. Maar wat is er gebeurd? Ik weet niet of u dat weet. Hoeveel mensen uit de private sector hebben er vandaag sociale woningen gebouwd? Het heeft vijf jaar geduurd om uiteindelijk één bedrijf een vergunning te kunnen geven, na lange procedures en na lange onderhandelingen. Ik kan de naam noemen maar ik zal dat niet doen. En er is niet één woning gebouwd. *(Opmerkingen van de heer Bart Van Malderen)*

De kleine verkavelaars werd dikwijls het mes op de keel gezet. Men zei hun dat ze moesten uitvoeren in natura. Maar zij wilden niet in equivalent. In meestal socialistische gemeenten zei men dat ze zelf moesten bouwen. Daar zijn 61 gevallen van, over vijf jaar. Maar wat is er met al de rest gebeurd? Elke verkaveling die werd uitgevoerd, heeft die percentages moeten toepassen met heel veel verlies voor de mensen die deze plannen wilden realiseren. Dat zegt het Grondwettelijk Hof ook. Op wiens schouders komt die last? Op die van die verkavelaars. Maar aan wie rekenen zij door?

Ben ik voor de verkavelaar? Absoluut niet. Ik ben wel voor het individu, de tweeverdiener die een woning wil kopen en die de prijs van die sociale last zelf moet betalen. (*Applaus bij LDD en van de heer Sas van Rouveroij*)

Minister, mijn beleid is socialer dan uw beleid. Ik heb, na de goedkeuring van mijn fractie, een conceptnota ingediend waarin stond hoe we kunnen komen tot een nieuwe sociale huisvesting in Vlaanderen. Wij hebben daarover gediscussieerd. Maar wat zien we vandaag? Er worden woningen gebouwd van 250.000 euro, en die worden voor 274 euro per maand, levenslang, toebedeeld. Dat is het failliet van de sociale huisvestingsmaatschappijen. Minister, u weet dat zeer goed. U moet voor 3 miljard euro renoveren. U hebt geen geld. De helft van de woningen moet een totale renovatie ondergaan. Dat betekent dat elke woning die vandaag wordt gebouwd, dient voor de herhuisvesting van iemand die uit een andere sociale woning komt.

De lijst is nog nooit zo groot geweest als vandaag, ondanks het feit dat u 2000 woningen per jaar bijbouwt. Er zijn vandaag 12 procent meer wachtenden op een sociale woning, nog zonder de inkomensverhoging die u hebt doorgevoerd in mei 2013. Vandaag staan er 130.000 mensen te wachten. U kunt niemand concreet helpen.

Ik zeg: stop met het bouwen van sociale woningen. Hoeveel bouwt u er? 2000 per jaar! U mag er zelfs 2600 per jaar bouwen, dan is dat nog veel te weinig voor de 140.000 mensen. Wij zeggen: betrek de private markt erbij en ga naar een veralgemening van huursubsidies. Geef de 720 miljoen euro die u uittrekt, aan huursubsidies en u kunt veel meer mensen helpen in dezelfde omstandigheden. Degene die boven aan de lijst staat, wordt nu geholpen. U bent blind voor mensen die het nodig hebben in Vlaanderen, terwijl 25 procent van de mensen in een sociale woning een inkomen heeft van meer dan 25.000 euro.

Minister Freya Van den Bossche: Hier wordt de ene onwaarheid op de andere gestapeld. Het is soms zeer ontmoedigend om naar u te luisteren, mevrouw Van Volcem. Ik zal nog eens zeggen wat ik elke keer weer tegen u zeg, maar ik denk dat u het niet wilt horen.

Wat men betaalt aan sociale huur, is afhankelijk van het inkomen. Men betaalt niet levenslang 274 euro, dat is helemaal niet zo. Men betaalt op basis van een inkomen. Als men werk heeft, dan betaalt men meer huur. U wilt, als iemand werk vindt, die uit een sociale woning zetten. Ik denk dat het een slecht signaal is om mensen die werk vinden, uit een sociale woning te sjoeten. U wilt dat doen. U wilt er getto's van maken voor mensen in extreme armoede. Ik wil dat niet. Ik wil mensen die werk vinden, een hogere prijs laten betalen voor hun woning maar niet uit hun huis zetten. Er zijn mensen die, wanneer zij werk vinden en wanneer ze een marktconforme huurprijs betalen, zelf spontaan verhuizen. Maar mensen uit hun huis sjoeten omdat ze werk vinden, vind ik een eigenaardig signaal. Het is niet het signaal dat deze regering wil geven.

U zegt: u hebt geen geld om te renoveren. Het budget voor renovatie is deze regeerperiode verdubbeld. Gedurende vijf jaar besteden wij daar 200 miljoen euro per jaar aan in plaats van 100 miljoen euro voordien. U zegt: dat is veel te weinig en het gaat traag. Het enige wat ik daarop kan antwoorden is het volgende. Ik heb niet de neiging om te schoppen naar mensen of op de man te spelen, maar u hebt altijd de neiging om dat te doen naar mij. Voordien was het maar half zoveel, mevrouw. Nu is het dubbel zo veel. Ik doe het dubbel zo snel als voordien. Ik kan dat ook maar vaststellen, mevrouw. Als men moet wachten is het misschien omdat het voordien minder gebeurde dan wat er nu gebeurt.

U zegt: er wordt niet gebouwd. Mevrouw, er zijn intussen 18.437 sociale huurwoningen opgebouwd of in opbouw. Dat is de telling die vorig jaar is gebeurd tussen nu en 2009. Dat is toch vrij veel. U zegt: u breekt er evenveel af. Waar haalt u die onzin! Dat slaat echt helemaal nergens op. U zegt: geef meer huursubsidies. Ze zijn ingevoerd. Dat was nota bene een idee van uw minister en mijn voorganger, de heer Keulen. Ik heb het uitgevoerd, namelijk huursubsidies voor mensen die al te lang wachten op een sociale woning. Vijf jaar is de wachttijd die de minister indertijd heeft voorgesteld. Ik heb het zo ingevoerd. Ik wil die wachttijd graag nog verkorten. Ik hoop dat nog te realiseren deze legislatuur.

Ik begrijp niet waarom u alles zo moet afbranden, waarom u op alles per se kritiek moet hebben. Mocht u, mevrouw Van Volcem, eens eerlijk zijn en zeggen wat goed is, ook goed is en wat slecht is, beter kan, dan zou ik met u een eerlijk gesprek kunnen voeren. Ik zou van u misschien iets kunnen leren. Maar u hebt er een handje van weg om alles, maar werkelijk alles wat deze regering doet, slecht te vinden, enkel en alleen omdat uw partij er niet in zit. Daarom bent u zo ongeloofwaardig. Ik vind dat triest en jammer. (*Applaus bij de meerderheid*)

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, ik wilde eigenlijk nog reageren op collega De Waele een half uurtje geleden. Collega De Waele zegt dat wij met twee maten en twee gewichten werken, dat ik dat doe en dat bij uitbreiding de N-VA dat ook doet. Mevrouw De Waele, ik denk dat hier geen misverstanden over bestaan. N-VA staat inderdaad achter de doelstellingen van het Grond- en Pandendecreet, en ook achter 'Wonen in eigen streek'. Dat er aan de modaliteiten kan worden geschaafd, is duidelijk en dat zal ook wel moeten na deze uitspraak van het Grondwettelijk Hof. Maar wij staan uiteraard achter de doelstellingen.

Mevrouw Heeren heeft er daarnet al fijntjes op gewezen dat de N-VA niet eens in de Vlaamse Regering zat op het moment dat het Grond- en Pandendecreet is goedgekeurd. Toch staan wij erachter. Zijn wij dan ineens tegen de vrije markt, mevrouw Van Volcem? Uiteraard niet, de vrije markt is ook voor ons het uitgangspunt, maar het is de taak van de politici en de overheid om de vrije markt bij te sturen op cultureel gebied, op het gebied van leefmilieu en ook op sociaal gebied. Zeker betaalbaar wonen is voor ons bij uitstek een terrein waar de overheid een taak heeft. (*Applaus bij de N-VA*)

Mevrouw Patricia De Waele: Mijnheer Vandaele, u probeert rond de hete brij te draaien. Een halfuur geleden hebt u in uw betoog gezegd: "Mevrouw Van Volcem, u weet uit de praktijk dat wanneer een verkavelaar die gevat is door een sociale last bij u komt, men wat soepeler zal zijn en hier en daar wat meer of wat minder oppervlakte zal toestaan." Daarop heb ik gezegd dat u een vergunningen- en stedenbouwkundig beleid met twee maten en twee gewichten gaat voeren. Ik heb mijn vragen daarover gesteld. Ik heb niets gezegd over uw visie op het Grond- en Pandendecreet maar over het feit dat u op een andere manier vergunningen gaat verlenen wanneer het gaat over verkavelingen die gevat zijn door een sociale last.

Mevrouw Michèle Hostekint: Voorzitter, ik wou nog reageren op wat mevrouw Van Volcem heeft gezegd. Ze brengt natuurlijk altijd hetzelfde verhaal. We kennen het intussen en het is niet altijd gespeend van een aantal onwaarheden. Mevrouw Van Volcem, uw partij zit nu in de oppositie en ik begrijp dat u dan een ander petje gaat opzetten. Ik kan dat zelfs begrijpen. Ik kan het zelfs begrijpen dat u als fractie van mening verandert. Alleen idioten veranderen niet van mening. Het is uw goed recht. Dat u daarbij uw collega's uit uw eigen fractie voor schut zet, is ook uw goed recht. Maar u vraagt nu om te stoppen met bouwen. Uw eigen collega's hebben het engagement genomen om tegen 2023 37.000 nieuwe sociale woningen te bouwen. Mevrouw Van Volcem, u moet wel een beetje serieus blijven. Als u uw woonbeleid elk jaar aanpast, afhankelijk van de kant van de tafel waar u zit, dan zal er niets gebeuren in Vlaanderen en dan zal er geen enkele doelstelling gehaald worden.

De Vlaamse Regering voert uit wat is vastgelegd in een decreet, goedgekeurd door uw eigen Open Vld-collega's. U brandt het vandaag af, en dat is uw goed recht. Ik ga ervan uit dat men daar straks binnen uw fractie nog een hartig woordje over zal zeggen. De Vlaamse Regering

zet vandaag de doelstellingen scherp – de doelstellingen die uw partij voorop heeft gesteld – en zorgt ervoor dat ze tegen 2023 behaald worden. (*Applaus bij sp.a en de N-VA*)

Mevrouw Mercedes Van Volcem: Ik zal heel duidelijk zijn: in de meerderheid moet je compromissen maken. Als je meer dan 50 procent van de stemmen haalt, zou je je visie zo kunnen uitvoeren. Het is mijn taak en onze taak om iedereen van onze visie te overtuigen.

Ik ben zeker niet zoals mevrouw Van den Bossche zegt, maar het woonbeleid in Vlaanderen krijgt van onze partij een nul op tien. De wachtlijsten zijn nooit zo lang geweest.

Mevrouw Michèle Hostekint: Het is de uitvoering van wat u zelf hebt gezegd.

Mevrouw Mercedes Van Volcem: Dus de N-VA heeft geen inbreng en er is geen nieuw regeerakkoord? U zegt dus dat het woonbeleid van vroeger identiek hetzelfde is?

Mevrouw Hostekint, mevrouw Van den Bossche, de sociale huisvestingsmaatschappijen hebben een wachtlijst van 130.000 mensen. Je kunt dan toch niet zeggen dat uw beleid goed is? Het heeft niets met oppositie of meerderheid te maken, integendeel, als ik in de meerderheid zat, zou ik maken dat de wachtlijst morgen opgelost was en zou ik tot een efficiënt systeem proberen te komen, niet het dure en absurde systeem dat u koste wat het kost wilt handhaven. Er zijn 6 procent sociale woningen in Vlaanderen. De meest zwakken staan op de wachtlijst. Ik zou zeggen aan de studenten die afstuderen, dat ze zich op de wachtlijst moeten zetten omdat ze over drie jaar een sociale woning krijgen. Het is misschien liberaal om te zeggen dat mensen die het goed hebben, ook een sociale woning kunnen krijgen. Ik vind dat niet. Ik verschil daarin fundamenteel met u van mening. Ik ben socialer dan u.

Die sociale woningen moeten dienen voor mensen die een gewone huur niet kunnen betalen. Dat is ook de definitie van sociale huur. Die mensen mogen erin blijven. Volgens ons is het een emancipatorisch verhaal. Maar wat is uw verhaal? Uw toekomstbeeld voor de mensen die het sociaal niet goed hebben is: blijf alstublieft in de sociale woning, uw leven lang! Dat is niet mijn verhaal. Ik wil de mensen aanmoedigen om te gaan werken.

U zegt dat de huurprijs van een woning niet hun hele leven lang 272 euro is, en dat klopt, want als ze gaan werken, gaat de huur omhoog. Maar daarom zit u met een dubbele werkloosheidsval! Een dubbele! Ik zal het u vertellen, want ik heb het onderzocht: 17 procent van alle mensen in een sociale woning werken ooit. Natuurlijk gaat de huur dan niet omhoog!

Daarom moet u vandaag bescheiden woningen bouwen om rond te geraken met de financiering van uw sociale huisvesting. Daarom wilt u goede huurders in uw sociale woningen! U bent als socialist niet voor de sociaal zwakkeren! U wilt goede huurders om het financieel evenwicht van uw maatschappijen te behouden! (*Rumoer*)

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Voorzitter, minister-president, minister, collega's, decreten komen niet zomaar uit de lucht gevallen. Ze worden eerst en vooral uitgewerkt, en we hebben er hard aan gewerkt, vier jaar lang. Daarna worden ze goedgekeurd en uiteindelijk ook uitgevoerd. Decreten komen tegemoet aan een heel belangrijke maatschappelijke nood, namelijk het kunnen beschikken over een betaalbare woning. Ik meen dat alle politieke partijen het over dat belang eens zijn, zeker met de prijsevoluties die we vandaag kennen en de mensen die het moeilijk hebben om bij banken nog aan leningen te geraken. Het is daarom belangrijk dat een woning gehuurd kan worden, dat een woning betaalbaar blijft. Dat was onze insteek en dat is nog steeds onze insteek. In bepaalde streken van Vlaanderen, heel in het bijzonder in de Rand van Brussel, maar ook in bepaalde steden, is het heel moeilijk om er nog te kunnen wonen.

Als we als beleidsmakers geconfronteerd worden met een dergelijke problematiek, dan moeten we zoeken naar oplossingen en naar middelen. We moeten mensen – en we hebben het vaak over jonge gezinnen, maar ik wil ook de senioren noemen – de mogelijkheid geven om de woning in eigen streek of de bouwgrond te vinden.

Er zijn inderdaad ook veel mensen aangewezen op onze sociale huurmarkt. Er zijn lange wachtlijsten en eigenlijk kunnen ze aangroeien tot 200.000 mensen. We weten immers uit studiemateriaal dat als iedereen zich kandidaat zou stellen, we een wachtlijst van 200.000 mensen zouden hebben. Het is vanuit die achtergrond dat de voorbije jaren niet alleen de resolutie tot stand is gekomen, maar ook het belangrijke Grond- en Pandendecreet van 27 maart 2009.

Het was de bedoeling en daar zijn we ook in geslaagd – ik geef u straks de juiste cijfers, mevrouw Van Volcem – om de aanzet te geven tot een verhoging van het aantal sociale huurwoningen tegen 2023. Deze verhoging moest tot stand komen door een samenwerking van de publieke en de private actoren die op de woningmarkt actief waren, want zo kon de sociale vermenging gerealiseerd worden.

Vandaag stellen we vast – we hebben het hier al de hele namiddag over, ik zal niet in herhaling vallen – dat het arrest van het hof pijnlijk, maar ook heel duidelijk is met betrekking tot ‘Wonen in eigen streek’, maar ook tot de sociale last, met daaraan gekoppeld – want daarover gaat het – de fiscale stimulansen en de subsidiemechanismen voor de private sector. Die worden met terugwerkende kracht vernietigd. En daarmee worden natuurlijk twee heel belangrijke elementen van het Grond- en Pandenbeleid geacht nooit te hebben bestaan. Dat is de juiste juridische context. Ik hoop in ieder geval samen met u dat er niet te veel schadeclaims zullen komen. Ik hoop dat het niet zo ver komt.

De vraag is sinds 7 november natuurlijk hoe het nu verder moet. We hebben daar in onze fractie ook het hoofd al over gebroken. We willen verder kijken dan vandaag.

Het is duidelijk dat, zolang er niets verandert, er geen bijzondere overdrachtsvoorwaarden voor gronden in de doelgemeenten in het kader van het wonen in eigen streek kunnen worden overgedragen. Het is ook duidelijk dat er geen sociale lasten meer kunnen worden uitgevoerd, juist omwille van de vernietiging van de steunmaatregelen voor de private sector, waarvan het hof zegt dat het een “overcompensatie” is. Zo vinden we het terug in het arrest.

De problematiek blijft bestaan. In bepaalde streken is de situatie vandaag, spijtig genoeg, niet veranderd. Een woning huren of kopen blijft zeer duur en het aantal sociale huurwoningen moet omhoog, daar zijn we allemaal van overtuigd. De vraag zal zijn of, het beperken van wonen in eigen streek tot kwetsbare groepen, zoals het hof aangeeft, of de beperking van die discretionaire bevoegdheid van de provinciale commissie, een voldoende antwoord kan zijn op de vraag naar wonen in eigen streek. Dat weten we vandaag zelf niet.

Maar we moeten wel een oplossing hebben, en dat is vooral onze zorg, die de toets van de hogere rechtsnorm kan doorstaan. Daarom moeten we heel voorzichtig en doordacht handelen. Het is belangrijk dat er rechtszekerheid komt en duidelijkheid, ten aanzien van de projecten die we hebben gerealiseerd, maar ook ten aanzien van de toekomstige projecten. We weten sinds gisteren dat er momenteel 85 koopwoningen en sociale huurwoningen zijn gerealiseerd met deelattest drie, dat wil zeggen: gebouwd en erkend als sociale last, en dat er op dit ogenblik 877 sociale huurwoningen en 369 koopwoningen in volle voorbereiding zitten en allicht ook zullen worden erkend als sociale last.

Er moet ook duidelijkheid zijn voor de lokale besturen, minister. Mevrouw Hostekint heeft ook al heel duidelijk aangegeven dat de doelstelling en de verplichting ten aanzien van de lokale besturen om in 2020 en 2025 43.000 sociale huurwoningen, 21.000 sociale koopwoningen en 1000 sociale kavels te realiseren, overeind blijft. Ook de percentages die we hebben opgelegd om het sociale woonaanbod in verkavelingen en in vergunningen te realiseren, blijven bestaan. De lasten sneuvelen door dit arrest, maar de normen in verkavelingen en vergunningen blijven overeind.

Die aanmelding moeten we sowieso doen, maar het is meer dan een vormvereiste. Als we opnieuw in steunmaatregelen zullen voorzien, minister-president, moeten die transparant zijn en het mogen geen overcompensaties zijn. Het is geen punt van discussie dat private promotoren die zich inschakelen in de uitvoering van dit decreet mogen rekenen, ook volgens

het arrest, op staatsteun, maar hij moet geoorloofd zijn en in overeenstemming met de Europese regelgeving.

Minister-president, in hoeverre werden die arresten door de Vlaamse Regering de voorbije dagen, zowel binnen het departement Wonen als Ruimtelijke Ordening, op hun gevolgen bestudeerd? Zijn er al aanzetten om juridisch sluitende oplossingen te kunnen geven? Wat gaan we doen met al die opgestarte projecten, waarmee we concreet bezig zijn op dit ogenblik, om de invulling te geven van die sociale last? Op welke manier zullen we die tot een goed einde brengen of komen die projecten van de ene dag op de andere te vervallen? We zijn vanuit CD&V in elk geval vragende partij om de doelstellingen en de opgelegde normen in het regeerakkoord te handhaven. Hoe gaat het verder voor de private sector, en die is heel ruim, van grote projectontwikkelaars tot kleine private bouwondernemingen? Zij zijn vragende partij voor een doorstart, net in wat is beslist in dat arrest.

Het Grond- en Pandendecreet is geen lichtzinnig decreetje, minister, dat we tussen de soep en de patatten hebben besproken en goedgekeurd. Het gaat over mensen, over de basisbehoefte van betaalbaar wonen in eigen streek, over gemengd sociaal wonen. In die zin blijven wij als partij onverkort achter de doelstelling en de opgelegde normen van het decreet staan.

We willen rechtszekerheid voor de projecten die gerealiseerd werden of worden met dit decreet. Daarom zullen we met de nodige discretie en deskundigheid gaan onderzoeken hoe we moeten remediëren. Wij passen als partij voor een heel snel reparatiedecreet. Laat dat ook duidelijk zijn. Het moet die hogere rechtsnorm kunnen doorstaan. Daarom is een overleg met alle actoren zeker en vast aangewezen. Ook de private sector hoort daarbij.

De minister-president is er nu even niet, maar ik wil aan hem een warme oproep doen om ook een bruggenbouwer te zijn tussen regering, parlement en private sector, om het overleg op te starten en een doorstart te nemen om de doelstellingen en normen de volgende jaren te realiseren. (*Applaus bij CD&V en sp.a*)

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Voorzitter, minister, dames en heren, onze minister-president heeft hier de hele middag gezeten en niemand heeft tot hem gesproken. Ik dacht: ik ga dat een beetje goedmaken, maar nu is hij weg. U zult het aan hem wel willen overmaken, minister.

Ik had met hem te doen. Ik denk dat hij elke avond een 'bougieke' brandt en wenst dat de verkiezingen eerder morgen dan overmorgen plaatsvinden. Het is niet prettig voor hem. In de voorbije week hadden we het MER rond Oosterweel. (*Opmerkingen van de heer Jan Verfaillie*)

Maar luister even, wees niet zo zenuwachtig.

Rond Oosterweel is het allemaal niet zo duidelijk. Ik wou hem toch nog even spreken over de serie op tv die het failliet van het beleid inzake hernieuwbare energie pijnlijk heeft aangetoond met duizenden verloren jobs. Ik wou hem ook nog zeggen dat wij hem – tot vijf minuten geleden – verplichtten om te komen luisteren naar de vernietiging door het Grondwettelijk Hof van twee delen van het Grond- en Pandendecreet.

Collega's, het is al gezegd, ik ben de laatste spreker, het is de kroniek van een aangekondigde vernietiging. Ik heb de moeite genomen om de werkzaamheden van de commissie nog eens na te lezen. Ik wil toch ook aanhalen dat de complexiteit van de Europese wetgeving niet gering is. Ik las nog eens de motivering van de heer Van Mechelen destijds als reactie op een eventuele dreiging, namelijk dat de sociale last eerst moet worden aangekondigd bij de Europese Commissie. Deze was overtuigend. Hij werd zelfs gesteund door de Raad van State in die tijd. Wij hebben hem in die zin gevolgd. Ere wie ere toekomt, destijds is dat op een zeer goede manier onderbouwd en verdedigd.

Het moet gezegd, niet iedereen is in deze tijden in staat om dure advocaten te betalen. Dat is voltooid verleden tijd nu. Maar die geschiedenis heeft zijn rechten. Voka, toen nog onder

leiding van minister Muylers, is met de pet rondgegaan om voldoende middelen te verzamelen om daar zware advocaten op te zetten. Dat heeft ons gebracht tot waar we vandaag staan.

Minister, ik vind het spijtig dat we staan waar we staan. Ik vind het ook moeilijk dat u dat in de media minimaliseert. U zegt dat er geen probleem is. U gaat dat rechtzetten. U zult de sociale last aan Europa alsnog aangeven. In de 97 gemeenten waar het 'Wonen in eigen streek' geldt, zult u met inkomensgrenzen gaan werken, daar zult u het sociale beter gaan onderlijnen.

Ik ben het eens met de heer Hendrickx. Hij vraagt om voorzichtig te werk te gaan en om eerst even te evalueren en te kijken waar we staan. Mevrouw Van Volcem heeft dat ook onderschreven. Zeer weinig woningen zijn vandaag gebouwd via die sociale last in natura.

Hoe komt dat? Misschien is het goed om de achterliggende redenen daarvan te bekijken.

Is het waar dat een woning in een verkaveling waarop een sociale last drukt, 150.000 euro kost? Het zou goed zijn om dat te onderzoeken en te evalueren. Ik refereer aan de uitspraak van voormalig minister Van Mechelen, die toen zei: "Dit is pure volksverlakkerij. Dit klopt niet, dit is niet waar." We zijn nu vier jaar verder. Het zou goed zijn mochten we kunnen aantonen dat dat inderdaad niet waar is.

Laten we even stilstaan bij het Grond- en Pandendecreet, dat we normaal in 2014 zouden evalueren. Er zijn redenen genoeg om daar vandaag bij stil te staan. Hoe werkt dat Grond- en Pandendecreet?

De heer Bart Van Malderen: Mevrouw Vogels, er is een verschil tussen wat vandaag is gerealiseerd en het grote aantal woningen – 1077 – dat in de pijplijn zit. Dat is een respectabel aantal projecten. Heel belangrijk is dat in het decreet ook een moratorium was ingebouwd. Voor al de gronden die in eigendom waren vóór 2009, dus vóór de goedkeuring van het decreet, gold het decreet sowieso niet. Het spreekt voor zich dat je te maken hebt met een vertragingseffect.

Anderzijds, wat je ook van de evaluatie maakt, je moet oog hebben voor de dingen die vandaag in de pijplijn zitten en wellicht in de komende maanden kunnen worden gerealiseerd.

Mevrouw Mieke Vogels: Dat spreekt voor zich en dat maakt het nog interessanter om die tweede evaluatie te maken. Als die woningen in de pijplijn zitten, kun je op een grotere kritische massa het effect onderzoeken op de prijs van de andere woningen. Ik vraag om daar een duidelijke analyse van te maken.

Trouwens, niet zo lang geleden hebben we hier een debat gevoerd over het sociaal woonbeleid. Ik heb toen gewezen op enkele andere perverse effecten van het Grond- en Pandendecreet, namelijk dat er vooral sociale woningen worden gebouwd in gemeenten met weinig huurders, en dat de manier waarop we op dit moment sociale woningen bouwen via sociale huisvestingsmaatschappijen, op termijn onbetaalbaar is.

Ik wil absoluut niet tegen de schenen stampen en oppositie voeren, integendeel, maar het is in ons aller belang om na te denken over de toekomst van de sociale woningen. Dat is eigenlijk geen debat tussen links en rechts, maar tussen deze en de volgende generatie, tussen vandaag en morgen. Wetende wat we nu weten, met de vernietiging van het Grond- en Pandendecreet, zou het goed zijn om met de privépartners rond de tafel te zitten en een Europees vergelijkend onderzoek te doen om uit te zoeken of we niet veel sneller veel meer sociale woningen kunnen realiseren door over te stappen van projectsubsidie – het zelf bouwen van woningen – naar subjectsubsidie – het geven van huursubsidies. Als je huursubsidies uitbreidt, dan zal het verhuren opnieuw aantrekkelijk worden. Ik heb het al herhaaldelijk voorgesteld. Er ligt enorm veel geld te slapen op onze spaarboekjes. Waarom niet, zoals in het buitenland, zorgen dat de pensioenfondsen, coöperatieven, bevaks ... (*Opmerkingen van de heer Bart Van Malderen*)

Ja, een bevak hoeft niet, mijnheer Van Malderen, maar neem dan een coöperatieve of een andere vorm. Indertijd zijn er ook bevaks gebruikt om serviceflats te bouwen, en dat was echt niet zo slecht, hoor. Bevaks zijn beursgenoteerd. Laat ons een constructie vinden die voor u en voor iedereen aanvaardbaar is om privaat geld aan te trekken, laten we daar woningen mee realiseren die een vaste opbrengst garanderen omdat we huursubsidies hebben. Zo garandeer je de mensen een opbrengst, die vandaag misschien interessanter is dan hun geld te laten rusten op hun spaarboekje.

Het is dan zelfs nog mogelijk om de complexen die je op die manier bouwt via een sociaal verhuurkantoor te laten verhuren en op die manier de begeleiding te garanderen.

Het is een oproep om dat Grond- en Pandendecreet te evalueren. Rijden we naar de afgrond? Is dit de beste keuze om meer sociale woningen te realiseren?

We leven in een tijd die zeer snel evolueert. Misschien moeten we dan ook maar eigentijdse instrumenten ontwikkelen.

De voorzitter: De heer Reekmans heeft het woord.

De heer Peter Reekmans: Mevrouw Vogels, na het betoog van mevrouw De Waele is uw betoog het tweede dat effectief iets bijdraagt aan dit debat om tot een oplossing te komen. U hebt inderdaad gelijk: het heeft niets met links of rechts te maken, maar met sociaal zijn, minister. Hoe los je dat probleem op?

Ik heb dit debat grondig gevolgd, hier en ook in mijn kantoor via de luidspreker. Het valt mij op hoe bepaalde partijen een windhaanprincipe hanteren. Er moet mij toch iets van het hart. Ik was de eerste in dit halfroond die over de leegstand begon en heb toen ook de pek en de veren gekregen. Ik heb dat toen grondig gedaan. In de vorige legislatuur is de leegstand met maar liefst 58 procent toegenomen. Deze legislatuur is de leegstand met bijna 20 procent gezakt.

Minister, u hebt dus wel degelijk iets gedaan aan de leegstand, waarvoor ik u zwaar op de korrel heb genomen. Ik heb u al meermaals in dit halfroond gezegd dat u daar wel iets aan doet, met de middelen die u hebt. Je moet daar als oppositie eerlijk in zijn. Mevrouw Vogels is daar, net als mevrouw De Waele, eerlijk in. Daarom is dat een bijdrage aan het debat. Daarom wil ik het woord nemen.

Mevrouw Vogels, u begrijpt dat mijn fractie het ideologisch niet ziet zitten om een coöperatie op te richten. Wij hebben echter ook al een voorstel gelanceerd. Ik heb sinds enige tijd de eer ook eens aan de andere kant te zitten en bestuurder te zijn van een huisvestingsmaatschappij. Op korte termijn heb ik de problematiek binnen die huisvestingsmaatschappij kunnen ervaren. Vroeger was ik daar veel kritischer in. Door er nu zelf in te zetelen, begrijp ik dat je soms met handen en voeten gebonden bent.

Minister, het grote probleem is dat de huisvestingsmaatschappijen vooral blijven inzetten op nieuwbouw. Ook al verdubbelde u terecht het budget voor renovatie, toch wordt het niet of nauwelijks aangesneden.

Een ander probleem is dat die renovatie niet altijd slaagt. Dat geef ik toe. Ik heb enkele van die spookwijken bezocht. Inderdaad, huisvestingsmaatschappijen opteren ervoor om die woningen allemaal leeg te laten staan, om ze dan in één lot te renoveren om de kosten te drukken. Waar staan die huisvestingsmaatschappijen niet bij stil? Ze willen de kosten drukken door de renovaties te laten samenkomen, maar wanneer sommige huizen vijf tot tien jaar leegstaan, is dat een gigantisch verlies. U weet hoe dat gaat: de eerste woning werd tien jaar geleden verlaten, de tweede negen jaar, de derde acht jaar enzovoort. Men wacht tot vijftig woningen in een wijk leegstaan en gaat dan pas renoveren.

Onze fractie heeft voorgesteld om die oude sociale woningen, waar heel veel renovatiewerk aan is, op de markt te gooien. We hebben voorgesteld om die oude woningen te verkopen en de kopers een sociale woning te geven, zodat ze op eigen tempo en met een bescheiden

bedrag werk kunnen maken van de renovatie van die woning. Dan is een dubbel probleem opgelost. En dan, mevrouw Vogels, is die coöperatie niet nodig. Ik geef dus een ideologisch tegenantwoord op uw voorstel. We moeten die huisvestingsmaatschappijen effectief laten inzetten op nieuwbouw, de woningen die makkelijk te renoveren zijn en die niet jaren moeten leegstaan om een grondige renovatie te doen waardoor de huurder eruit moet, verkopen en enkel de woningen die te renoveren zijn aan een schappelijke kostprijs, waardoor de huurders er tijdens de renovatie in kunnen blijven wonen, renoveren. Geef de kopers van zo'n oude sociale koopwoning een sociale lening. Dat is het principe van de sociale kavel.

Minister, ik denk dat we dan een dubbel probleem hebben opgelost. Als dit nog wordt ingevoerd tijdens deze legislatuur – we hebben nog maar enkele maanden, maar we kunnen het startsein al geven –, dan kan de leegstand tijdens de volgende legislatuur met 70 procent worden teruggedrongen, zullen de wachtlijsten automatisch dalen en kunnen de huisvestingsmaatschappijen maximaal inzetten op de kleine renovaties en op de nieuwbouw. Dan zijn we sociaal bezig. Dit voorstel is uiteraard een voorstel van LDD. Het is niet links of rechts geïnterpreteerd. Het zou een voorstel moeten zijn van eender wie in dit halfroond die een sociaal hart heeft om iets te doen aan de problematiek.

Mevrouw Vogels, ik ben blij dat u het debat terug op een inhoudelijk serieus niveau hebt gekregen. Dat is ook de reden dat ik deze bijdrage wou leveren in dit debat. (*Applaus bij LDD*)

Mevrouw Mercedes Van Volcem: Mijnheer Reekmans, ik vind dat een heel goed voorstel maar als u naar de commissie Wonen was gekomen, dat had u geweten dat dit ook in mijn conceptnota Sociale Huisvesting staat. Mevrouw Vogels, er zijn 25.000 panden die aan een totale renovatie toe zijn. En dat is juist mijn pleidooi. Er moet nog 7 jaar worden gebouwd om iemand nieuw te kunnen helpen. Als men 2000 sociale woningen per jaar bouwt en men heeft 25.000 woningen nodig die volledig moeten worden gerenoveerd, dan betekent dit dat de eerste 25.000 toewijzingen dienen om mensen te herhuisvesten. Het zou een goede zaak zijn indien we dit zouden kunnen verkopen aan starters.

De heer Peter Reekmans: Mevrouw Van Volcem, laat ons een serieus inhoudelijk debat voeren. Ik heb uw conceptnota gelezen en ik vind daar inderdaad zo veel elementen van LDD in terug dat ik bijna geneigd ben u een lidkaart te verkopen. Wanneer een conceptnota van een partij aan het eind van een legislatuur, een halfjaar voor de verkiezingen de kopie moet zijn van de beste voorstellen van iedere fractie in dit parlement, dan is de vraag: 'How low can you go?'

Mevrouw Mieke Vogels: Als men inderdaad consequent wil kiezen voor een subjectsubsidie, dus een veralgemening van de huursubsidie, dan betekent dat wel een serieuze heroriëntering van de budgetten van de koop naar de huur. Men moet dat heel goed beseffen. De bomen groeien niet tot in de hemel. Als de woonbonus overkomt naar Vlaanderen, dan betekent dat ook dat we de kans hebben om die keuzes te maken, maar men kan niet alles kiezen. Men zal dus heel goed moeten weten wat men kiest. De meest dringende keuze is iets te doen op de private huurmarkt. Daar moeten opnieuw betaalbare en kwalitatieve woningen komen. Dat kan via het voorstel dat ik hier heb gedaan en dat door de heer Reekmans wordt bijgetreden.

Ik wil nog even ingaan op 'Wonen in eigen streek'. Ik weet dat collega's van alle partijen, ook van mijn partij, daar voorstander van zijn. Vraag is of dat nog wel van de 21e eeuw is. Ik wil graag verwijzen naar een onderzoek dat werd geciteerd door professor Peersman in een vrije tribune. Dat onderzoek toont aan dat hoe meer mensen in een regio of land eigenaar zijn van hun woning, hoe hoger de werkloosheid een aantal jaren later is. Een te hoge proportie van huiseigenaars in een bepaalde regio vermindert de mobiliteit en de flexibiliteit van werknemers, leidt tot dure verkeerscongesties, langere onproductieve pendeltijden en zelfs minder bedrijfsinvesteringen in een regio.

Dit citaat is meer dan ooit toepasselijk op Vlaanderen. Wij zitten met enorme congestieproblemen wat het woon-werkverkeer betreft. Dat heeft te maken met de enorme hoeveelheid bedrijfswagens

en met het feit dat mensen veel te ver van hun werk wonen en veel te weinig mobiel zijn. Wonen in eigen streek kan soms een keuze zijn, maar ik vraag me af of het aanmoedigen en fiscaal en financieel ondersteunen door de overheid, wel het beleid van de toekomst is.

De heer Joris Van Hauthem: Mevrouw Vogels, u maakt een bijzonder vreemde connectie tussen enerzijds het principe van wonen in eigen streek dat in de praktijk heel beperkt is en anderzijds het ontmoedigen daarvan omdat het de mobiliteit zou beperken. Als u die redenering doortrekt, dan moet u eigenlijk pleiten voor het zo weinig mogelijk verwerven, op welke manier dan ook, van een eigendom.

Mevrouw Mieke Vogels: Dat is wat het onderzoek uitwijst.

De heer Joris Van Hauthem: Maar u koppelt het ene aan het andere. U zegt dat wonen in eigen streek de mobiliteit beperkt. Als dat uw redenering is, dan moet u consequent zijn en die doortrekken en mensen dus zo min mogelijk aanzetten om een eigendom te verwerven in het kader van ‘Wonen in eigen streek’, in het kader van sociale woningbouw of in het kader van goedkope leningen, want dat beperkt de mobiliteit.

Excuseer, maar dat is een stelling waarvan ik van mijn stoel val. Nu is uw pleidooi: wees zo mobiel mogelijk, dus verwerf zo weinig mogelijk een huis. Dat is de conclusie, zonder dat u ze zelf wilt trekken. Maar dat is wel de redenering die u hebt opgebouwd. Ik vind dat een heel eigenaardige redenering. Het verwerven van eigendom is een rem op een en ander, en dus moet de overheid het verwerven van een eigendom niet promoten. Die redenering en die koppeling met ‘Wonen in eigen streek’ begrijp ik niet.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik citeer uit een internationaal onderzoek dat dat inderdaad zegt. Je kunt als overheid een beleid voeren, maar mensen zijn altijd vrij om te kiezen of ze een huis kopen of huren. Hier in België voeren wij al jaren een beleid dat ertoe aanzet om een eigen woning te verwerven, dat wonen in eigen streek belangrijk vindt, en dat ook fiscaal enorm hoge drempels legt om een bepaalde woning te verkopen: hoge registratierechten, zeer hoge notariskosten enzovoort.

De optelling van die drie elementen maakt dat mensen in dit land zeer honkvast zijn en dus heel weinig mobiliteit vertonen. Dit internationale onderzoek zegt dat dit, zeker in een regio met zeer veel congestie en zeer veel woon-werkverplaatsingen, verband houdt met hogere werkloosheid en met het economisch al dan niet floreren van een bepaalde regio.

Dit onderzoek zegt dat. Ik gooi dat hier in het midden en zeg dat we daar misschien eens over moeten durven na te denken, ook al omdat wij altijd de valse veronderstelling maken dat een regio waar veel mensen eigenaar zijn, een welvarende regio is. In Cyprus zijn 95 procent van de mensen eigenaar, in Griekenland meer dan 90 procent van de mensen. In Zwitserland is dat maar 40 procent of nog minder. In Nederland gaat het over 30 of 40 procent, en in de noordse landen is het ook zo iets.

Je ziet dus net het omgekeerde: landen waar weinig eigenaars zijn, hebben een hogere welvaart. En dat komt doordat bijvoorbeeld de pensioenen hoog genoeg zijn en de mensen weten dat ze geen eigen huis moeten kopen om later hun pensioen te betalen. Dat is geen vierde pensioenpijler. Het komt ook doordat de sociale huisvesting daar goed is uitgebouwd.

Wat ik wil doen, is een aantal heilige huisjes die hier bestaan omtrent wonen, even in vraag stellen. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Mevrouw Vogels, ik vind dit een heel interessante discussie. Het is een van de interessantste dingen die in dit debat gezegd zijn.

Als je moet kiezen tussen huren en kopen en een hypotheek afbetalen, valt het altijd in het voordeel van kopen en een hypotheek afbetalen, onder meer ook door de woonbonus. Zolang die fundamentele verhouding niet wijzigt, zullen de mensen liever kopen dan huren.

Of er een relatie is tussen de immobiliteit en de eigendom, durf ik fel te betwisten. Kijk bijvoorbeeld naar de Verenigde Staten. Daar is ook heel veel eigendom, maar je kunt daar ook op een heel vlotte manier kopen en verkopen. 10 procent registratierecht als je verkoopt, dat is een heel zware taks op de mobiliteit. Ik vind – en we zullen elkaar daarin kunnen vinden – dat die belasting naar beneden moet om de mobiliteit te verhogen.

Mevrouw Mieke Vogels: En de notariskosten, want die zijn ook heel hoog.

Minister Freya Van den Bossche: Collega's, ik zal beginnen met het stukje 'Wonen in eigen streek'. Het arrest handelt over het volledige boek 'Wonen in eigen streek'. Dat is boek 5. Het gaat over de gemeenten met de hoogste grondprijzen en de hoogste migratiedruk. Vandaag zijn dat er 68. Het gaat over nieuwe gronden, hoofdzakelijk in woonuitbreidingsgebieden, die alleen kunnen worden verkocht aan mensen uit de streek.

Hoe definiëren wij 'mensen uit de streek'? Ten eerste zijn dat mensen die daar zes jaar onafgebroken wonen. Ten tweede zijn het mensen die er werken. Dat is misschien niet onbelangrijk voor mevrouw Vogels. Werken is ook een criterium, en dus niet enkel de familiale band. Ten derde kan men op een andere manier een band met de gemeente aantonen.

Het arrest stelt dat het 'Wonen in eigen streek' niet verenigbaar is met het verbod op discriminatie op grond van de nationaliteit en met de fundamentele vrijheden van de EU. Bovendien hoort bij de beoordeling van een voldoende band met de gemeente een te grote discretionaire bevoegdheid van de provinciale beoordelingscommissie.

Ik zal even de cijfers overlopen. Over hoeveel gevallen gaat het eigenlijk? Tot nu toe gaat het om 33 dossiers van mensen die vanwege een onvoldoende band niet konden of mochten kopen. Bij de commissie zijn 448 dossiers aangemeld van mensen die wel degelijk een grond hebben kunnen kopen. Er zijn natuurlijk ook mensen die zelf hebben ontdekt dat ze niet in aanmerking kwamen en die geen dossier hebben aangemeld. We weten niet hoeveel mensen dit zijn.

Ik zal ook even de gevolgen van het arrest overlopen. Er zijn, voor alle duidelijkheid, geen gevolgen voor de mensen die op basis van dit systeem een huis of een stuk grond hebben gekocht. Er zijn wel gevolgen voor de eventuele benadeelden. De vraag is dan wie kan zijn benadeeld.

In de eerste plaats gaat het om de akten die voor de datum van het arrest zijn verleden. De potentieel benadeelden zijn die 33 mensen die niet hebben kunnen kopen, de verkopers die kunnen aantonen dat ze uiteindelijk onder de marktprijs hebben moeten verkopen, de verkopers die niet hebben kunnen verkopen en die kunnen aantonen dat ze dit zonder deze regeling wel hadden kunnen doen en, tot slot, de verkopers die kunnen aantonen dat hun woning ten gevolge van deze regeling langer te koop heeft gestaan. Benadeelden kunnen naar de rechtbank stappen. Ze moeten de geleden schade echter wel zelf kunnen aantonen.

In de tweede plaats gaat het om de akten die na de datum van het arrest zijn verleden. De potentieel benadeelden zijn de kandidaat-kopers die in de loop van de onderhandelingen hebben moeten afhaken omdat ze niet aan de voorwaarden voldeden, de verkopers die tijdens de onderhandelingen hun prijs hebben moeten laten zakken om een kandidaat-koper te vinden die aan de voorwaarden voldeed en de verkopers die hun woning langer te koop hebben moeten aanbieden. Ook zij moeten vanzelfsprekend de geleden schade kunnen aantonen.

Tot nu toe is bij een rechtbank een dossier ingediend. Het gaat om een van die 33 reeds vermelde benadeelden. Het dossier is in 2011 ingediend, maar de beoordeling is uitgesteld tot na de bekendmaking van het arrest, wat uiteindelijk vorige week is gebeurd.

Een andere vraag is hoe die schade wordt geschat. De indieners van het eerste dossier vragen een schadevergoeding van 20.000 euro. Dat betekent natuurlijk niet dat ze dat bedrag ook zullen krijgen. Het is, met andere woorden, mogelijk dat hieruit een aantal schadegevallen zullen voortvloeien.

Wat de oplossingen op lange termijn betreft, blijf ik vanzelfsprekend veeleer theoretisch. Ik zal een aantal mogelijke oplossingen vermelden. Een aantal sprekers hebben me al gevraagd welke de mogelijke oplossingen zouden kunnen zijn. Er is me echter ook gevraagd niet overhaast te werk te gaan. Ik zal op beide vragen ingaan.

Volgende week zal de Vlaamse Regering zich over de mogelijke oplossingen buigen. We zullen natuurlijk nog niet onmiddellijk een beslissing kunnen nemen. We zullen alles juridisch zeer goed aftoetsen. Ik zal gewoon even uiteenzetten welke pistes we met betrekking tot de sociale lasten en het ‘Wonen in eigen streek’ volgens het arrest kunnen bewandelen. Een beslissing zullen we pas nemen zodra we de risico’s duidelijk hebben kunnen afwegen.

Het arrest geeft aan op welke wijze het instrument, indien we dit wensen te behouden, oorbaar zou kunnen zijn. Het gaat natuurlijk niet om ons eigen aanvoelen, maar om de Europese normen en een Europese toetsing.

In het arrest staat vrij duidelijk te lezen dat de regeling kan blijven bestaan mits er sociaal-economische criteria aan de maatregel worden verbonden. Dit betekent in feite dat er inkomensgrenzen moeten worden gedefinieerd. Bovendien moet aan een dergelijke maatregel ook een zekere tijdelijkheid worden gekoppeld. Indien we de maatregel voor een specifieke groep mensen die een band met de gemeente hebben, zoals er gedurende zekere tijd onafgebroken hebben gewoond of er werken, en die tot een op basis van het inkomen bepaalde categorie behoren, willen laten bestaan, moeten we die mensen gedurende een bepaalde tijd voorrang geven om een grond te verwerven. Ik heb in het arrest gelezen dat dit een optie zou kunnen zijn.

In het arrest geeft men ook aan dat alternatieven mogelijk zijn. Minstens Europa oppert op een bepaald moment dat er kan worden gewerkt met een vorm van subsidiëring voor koop en/of huur. Men geeft dus zowel aan wat er kan worden gedaan binnen het huidige instrumentarium als hoe er alternatief kan worden gewerkt. Sowieso zal het noodzakelijk blijken, gezien het oordeel, om de huidige werkwijze met de beoordelingscommissie drastisch te herzien. Die zal de toets van Europa immers niet kunnen doorstaan.

De sociale lasten dan. Over welke maatregel gaat het precies? Het gaat niet over het volledige boek ‘Maatregelen betreffende betaalbaar wonen’. Het gaat niet over de volledige titel ‘Verwezenlijking van een sociaal woonaanbod’. Het gaat over hoofdstuk 3, over het opleggen van sociale lasten. Dat is de specifieke verplichting voor projectontwikkelaars om in elk bouwproject in een minimumaantal sociale woningen te voorzien. Daarvan zijn alle uitvoeringswijzen vernietigd, en de daarmee gepaard gaande regelingen. Het gaat met andere woorden over de uitvoering in natura, de uitvoering door de overdracht van grond, de uitvoering door het in huur geven van een woning aan een sociaal verhuurkantoor en het afkopen van de lasten door het betalen van een som.

Wat niet is vernietigd, en dus wel integraal blijft gelden, is de verwezenlijking van een bescheiden woonaanbod en de daarmee gepaard gaande lasten, dus de objectieven en de normen. Dat is toch wel bijzonder, vind ik. De bindende sociale objectieven voor de gemeenten, zowel voor koop als voor huur, blijven dus overeind, maar ook de normen op gemeentelijk niveau en op het niveau van elke verkaveling zelf. Met andere woorden, in elk verkavelingsproject en elk bouwproject dat aan de voorwaarden voldoet, moet een sociaal woonaanbod worden verwezenlijkt dat gelijk is aan 20 tot 40 procent als de gronden eigendom zijn van Vlaamse besturen of Vlaamse semipublieke rechtspersonen, en van 10 tot 20 procent als ze eigendom zijn van andere natuurlijke of rechtspersonen. Die normen blijven dus gelden tot het sociaal objectief van de gemeente is bereikt. De normen blijven dus gelden, maar het instrument dat men ter beschikking heeft om die normen ten uitvoer te brengen is vernietigd, en ook de daarbij horende mechanismen om te compenseren voor het ten uitvoer brengen van die normen.

Dat betekent zeer concreet – en ik geef vele leden gelijk ter zake – dat, ook al mogen wij niet al te gehaast te werk gaan, het toch belangrijk zal blijken om niet te lang te talmen met

reparatie. Het zal immers niet zo eenvoudig zijn om vergunningen te verstrekken onder dergelijke condities. Om die reden zoekt de administratie Ruimtelijke Ordening ook zeer duidelijk uit wat er ondertussen moet gebeuren in elke gemeente en elke stad. Men zal daarover ook op zeer korte termijn communiceren aan die lokale overheden, opdat daar ook zekerheid zou zijn over de vraag wat ze ondertussen het best al dan niet doen. Ook in dezen zullen we niet overhaast te werk gaan, maar lijkt het toch wel zinvol dat we trachten te zorgen voor een zo correct mogelijke reparatie. Terwijl de normen blijven gelden voor elke verkaveling, gelden de uitvoeringswijzen om aan die normen te kunnen voldoen immers niet meer. Dat is een belangrijk probleem.

Het arrest van het Grondwettelijk Hof heeft een toets aan het Europees recht gedaan. De stelling is zeer duidelijk dat het hier gaat om compenserende maatregelen, om staatssteun. Men zegt dan ook dat staatssteun moet worden aangemeld als die niet voldoet aan de Altmark-voorwaarden, en dat in dezen niet is voldaan aan die voorwaarden. Meer bepaald is niet voldaan aan de tweede en de derde voorwaarde. Het Grondwettelijk Hof zegt dat de berekening van het voordeel niet objectief en doorzichtig gebeurt, en dat het niet duidelijk is in welke mate de compensatie niet hoger is dan nodig. Eerst en vooral wordt dus puur vormelijk gesteld dat we hadden moeten aanmelden, omdat het gaat om staatssteun, maar tegelijk wordt toch ook aangegeven dat, indien we aanmelden, er toch een probleem is, tenzij we aanpassen.

De simpele aanmelding is wellicht niet de intelligentste piste, laat het mij zo zeggen. Een simpele aanmelding kan, puur vormelijk. Maar ik neem aan dat wij daarmee terug naar huis worden gestuurd en dat ons dan wordt verteld dat wij niet voldoen aan de Altmark-criteria. Een alternatief is dat wij de criteria aanpassen en dat wij ervoor zorgen dat de meerkost van de openbare dienstverplichting zeer exact wordt becijferd, en dat ook exact wordt becijferd op welke manier die openbare dienstverplichting wordt gecompenseerd. Dat kan perfect. Wij zouden in die zin kunnen oordelen. Ook hier blijft het vanzelfsprekend mogelijk om te werken met een alternatieve piste: men kan ook een ander instrument gebruiken – al durf ik te denken dat dit een waardevol instrument blijft en dat het mogelijk is om het bij te sturen.

Ik geef hier een aantal cijfers. Het klopt dat er op dit moment 34 sociale huurwoningen en 27 sociale koopwoningen op deze manier zijn gerealiseerd. Maar het aantal woningen dat is aangemeld bij de VMSW of waarvoor intussen deelattesten zijn afgeleverd, ligt veel hoger. Het gaat om 1710 sociale huurwoningen en 700 sociale koopwoningen. Dit systeem heeft inderdaad tijd nodig gehad om op gang te komen, maar het is er nu wel. Er is ook al 500.000 vierkante meter grond overgedragen. Er zijn ook een 90-tal afkoopsommen geweest.

Er is geen gevolg van de retroactiviteit voor wie een woning op deze manier heeft willen kopen of huren. Ook voor hen hebben wij een geruststellende boodschap. Maar de vraag is natuurlijk: wat voor de rest?

De Vlaamse overheid moet geen steunmaatregelen terugvorderen. Wat betreft het verlaagde registratierecht of de btw is dat niet zo omdat het KB tot vaststelling van het btw-tarief en het wetboek voor registratierechten een aantal alternatieve kapstokken bieden voor het toestaan van die verminderingen. Er is ook geen enkel dossier geweest waarin infrastructuursubsidies of subsidies voor sloop of voor de bouw van sociale koop zijn aangevraagd. Ook daar zijn er geen problemen. De VMSW zou een schadevergoeding kunnen eisen omdat zij op basis van de overnamegarantie verplicht is geweest om sociale woningen te kopen. Dat blijft theorie want de VMSW zal dat niet doen.

Wat is de impact op de aflevering van vergunningen? Er komt communicatie van de administratie Ruimtelijke Ordening. In theorie kunnen er schadeclaims zijn van de private sector, maar dan zal men wel een aantal zaken moeten kunnen aantonen. Meer bepaald zal men moeten kunnen aantonen dat er inkomsten zijn gederfd. Men zal dat niet kunnen aantonen wanneer men die meerkost, als er al een zou zijn, zou hebben doorgerekend in kavels of projecten van andere mensen. Als dat waar is, is er geen enkele kost geweest. Ofwel

klopt het wat elk van die bouwpromotoren altijd heeft beweerd, en dan zal er geen enkele schadeclaim zijn. Ofwel moeten de bouwpromotoren toegeven dat zij daarover hebben gelogen. Dan zullen er wel schadeclaims zijn. Het is het een of het ander. Ik ben zeer benieuwd naar de waarheid: hebben zij al dan niet iets doorgerekend naar de andere mensen in die verkavelingen? We hebben een onafhankelijk onderzoek daarnaar besteld. Toch ben ik benieuwd naar de houding van de promotoren.

Als men de gederfde inkomsten zouden kunnen aantonen, moet men dat doen door bij de overdracht van de grond aan te tonen dat de winst voor de geplande bouw niet kon worden gerealiseerd bij de overdracht in natura, dat ze inkomsten hebben gemist doordat ze hebben moeten verkopen aan de kostprijsp plafonds van FS3, en dat ze bij de huurovereenkomst met een SVK de woning met een hogere winstmarge hadden kunnen verkopen of verhuren aan een ander. De afkoopsom kan integraal worden teruggevorderd. De beheersvergoeding zou ook kunnen worden teruggevorderd.

Het blijft belangrijk om zeer doordacht te handelen op basis van degelijk juridisch advies, aftoetsing en een goede risicoafweging. Zonder risico zal zoiets nooit zijn.

Er kunnen altijd mensen of verenigingen zijn die tegen een bepaalde regeling naar een rechter stappen. Vanzelfsprekend zullen wij die kansen minimaliseren door degelijk te werken. Wij willen dat niet op een draffe doen, maar we zullen toch ook trachten niet te talmen zodat de rechtszekerheid zo groot mogelijk zou zijn en zo snel mogelijk opnieuw zou kunnen worden gegeven aan veel mensen. We zullen volgende week op de ministerraad al een eerste keer proberen een aantal grote lijnen te definiëren die richting moeten kunnen geven aan de administratie om een aantal voorstellen die nu al op tafel liggen, verder te kunnen uitwerken en indien ze decretaal hun beslag moeten krijgen, nog deze legislatuur aan het parlement ter stemming voorgelegd kunnen worden, als u dat belieft. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Voorzitter, ik kan alles bijtreden wat collega Van den Bossche heeft gezegd. Ik wil onderstrepen dat we in de vorige legislatuur daar zeer zorgvuldig over hebben gesproken en ook beslist, samen met de ex-collega's die daarstraks aanwezig waren. Tijdens deze legislatuur hebben we uitdrukkelijk in het regeerakkoord onderstreept dat het Grond- en Pandendecreet onverkort moest worden uitgevoerd, wat collega Van den Bossche ook heeft gedaan, samen met de andere collega's wat de andere elementen betreft.

Nu worden we geconfronteerd met een arrest waarvan de gevolgen door verschillende leden zijn onderstreept. Omdat er deze week geen ministerraad is, zal de Vlaamse Regering daar volgende week verder over beraadslagen en zich buigen over de voorstellen die minister Van den Bossche heeft geformuleerd en zal formuleren.

Ten slotte is het heel belangrijk dat we de communicatie verzorgen naar de lokale besturen, zo snel mogelijk, waarvoor ook minister Muyters en zijn diensten de nodige inbreng moeten doen, om ervoor te zorgen dat de lokale besturen niet alleen maximaal geïnformeerd zijn over de effecten van dit arrest maar ook over hoe we deze problematiek verder zullen aanpakken. Wij zullen dat kortelings doen.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, ik dank u voor het uitgebreid antwoord. Wat ons betreft was het niet meteen de bedoeling om naar aanleiding van dit arrest heel uw huisvestingsbeleid nog eens in vraag te stellen, hoewel dat een mogelijkheid is. U weet trouwens ongetwijfeld nog dat wij geen partizanen waren van het Grond- en Pandendecreet wat 'Sociale lasten' betreft.

Wat 'Wonen in eigen streek' betreft, hoor ik u zeggen dat u eraan zou denken om inkomensgrenzen te bepalen zodat het valt onder sociaal-economisch verantwoorde uitzonderingen op de regel en dat dat eventueel een tijdelijke maatregel zou zijn. Ik heb begrepen dat het Hof dat suggereert als een oplossing om tegemoet te komen aan de

bezwaren. Dat is een van de mogelijkheden, zo hebt u het gezegd, neem ik aan. Als dat het geval is, dan vervalt ook de bedoeling van heel het aspect ‘Wonen in eigen streek’. Want we weten dat ‘Wonen in eigen streek’ daar apart is ingekomen, los van inkomensgrenzen, waarbij men de redenering heeft gemaakt dat in sommige gemeenten de druk zo groot is – interne en externe migratie waren de criteria om die gemeenten te selecteren – dat zelfs mensen die het financieel niet zo slecht hebben en niet in aanmerking kunnen komen voor een sociale woning, alsnog aan een betaalbare woning moeten worden geholpen in eigen streek, eigen gemeente enzovoort. Dan dreigt heel die doelstelling gewoon te vervallen. Dat zou ik niet graag zien gebeuren.

Tot slot heb ik vanuit onze invalshoek vooral het aspect Europa benaderd. We hebben dat trouwens in mei in de commissie ook gedaan toen het arrest van het Europees Hof van Justitie er was en we allemaal hebben moeten vaststellen dat het luik ‘Wonen in eigen streek’ toen al vernietigd was. Want als het Europees Hof zegt dat het niet kan, dan kan het Grondwettelijk Hof niet anders dan volgen. Wat betreft ‘Sociale lasten’ liet men nog de appreciatiemogelijkheid aan het Grondwettelijk Hof zelf.

Wanneer Europa zich over zo’n maatregel buigt – een minieme maatregel – en daar de grote principes van vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal gaat op toepassen en zegt dat het niet kan omdat het u verhindert om tien jaar in Polen te gaan wonen, dan mogen we ons toch afvragen hoever we nog kunnen doorschieten met dit soort Europa, dat zelfs zo’n minimale maatregel van tafel wordt geveegd onder het mom van principes die in 1958 zijn ingevoerd en nu worden toegepast in een heel andere sociaal-economische, sociologische en geografische context. Minister, we mogen ons toch eens vragen stellen: is dat het Europa dat we ooit gewild hebben? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Minister Freya Van den Bossche: Het is inderdaad vrij duidelijk dat Europa niet toestaat dat men een bepaald gebied definieert, afschermt en voorbehoudt voor mensen die van daar zijn. In bepaalde stukjes van dat gebied voorrang geven aan mensen die daar al lang wonen, er eventueel werken, een laag inkomen hebben en het moeilijk hebben daar iets te verwerven, kan wel. Dat staat vrij duidelijk in het arrest te lezen. Men kan wel niet louter een gebied voorbehouden voor mensen die van daar zijn. Dat zal nooit een Europese toets doorstaan.

De heer Joris Van Hauthem: Dat zal nooit een Europese toets doorstaan: dat is het juist. Ik vraag of zo’n bescheiden maatregel die Europese toets wel moet doorstaan. Een bescheiden maatregel die men aan zeer grote principes toetst, die eigenlijk met de grond van deze zaak – dat zult u toegeven, minister – niets te maken hebben. Bovendien hebben we het advies van de Raad van State ingewonnen om ons juridisch in te dekken. Dan is het toch wel eigenaardig dat de Raad van State niet in een arrest maar wel in een advies zegt dat er geen probleem is en dat het de toets van de antidiscriminatiebepalingen in onder meer onze eigen Grondwet en in de Europese regelgeving doorstaat. Toch zegt het Europees Hof dat het niet kan en dat het Grondwettelijk Hof dit arrest moet volgen. Minister, minister-president, dat toont toch de tweespalt aan tussen wat hier het hoogste rechtcollege in een advies zegt en wat Europa zegt. Ik vind dat niet alleen hiervoor maar ook voor de toekomst een beetje angstaanjagend. Europa legt dus een klauw op onze soevereiniteit en zegt dat zelfs zo’n minuscule maatregel niet kan. Dat is niet het Europa dat we gewild hebben, daar ben ik van overtuigd. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Mevrouw Patricia De Waele: Minister, ik dank u voor uw toelichting. Ik hoor vooral dat het niet gemakkelijk of misschien niet mogelijk zal zijn om gedurende een beperkte tijd – laat ons hopen dat de tijd heel kort kan worden gehouden – vergunningen uit te reiken. Ik hoor van u geen concrete vooruitzichten. Binnen welke termijn gaan de verkavelaars en de private ontwikkelaars meer zicht hebben op een aanpak van dit arrest? Ik onderstreep nogmaals de nefaste gevolgen voor de bouwsector. Ik reken erop dat u in ieder geval met een zeer sluitend voorstel zult komen.

Ik heb ook gewezen op de schadevergoeding die benadeelden kunnen claimen. U hebt een hele reeks categorieën van personen of ondernemingen aangegeven die een schadevergoeding

kunnen claimen. Ik ben natuurlijk benieuwd om te weten of u een of andere raming voor ogen hebt. Het is gemakkelijk om in de pers te zeggen dat men een schadevergoeding kan claimen, maar dat zal de begroting enorm verzwaren. Ik vraag me af van welke budgetten dat zal komen en of u al hebt nagedacht over welke orde van grootte het zou gaan.

Minister, ik vond het heel interessant dat u zei dat private verkavelaars zullen moeten aantonen dat ze schade hebben geleden wanneer ze gronden of woningen hebben verkocht onder de marktprijs.

Dan neem ik aan dat wanneer dit niet zou zijn gebeurd, dus als een verkavelaar geen schadeclaim kan eisen, kopers een hogere prijs hebben betaald dan de marktprijs en dat die kopers kunnen worden toegevoegd aan de lijst van de benadeelde personen.

Minister Freya Van den Bossche: Ik heb gezegd dat in theorie de VMSW benadeelde zou kunnen zijn omdat ze een afnameverplichting heeft, maar de VMSW zal er helemaal geen klacht over formuleren. Als een huisvestingsmaatschappij niet vrijwillig een dergelijke afname in natura wenst te doen, dan is de VMSW verplicht om dat te doen, maar de VMSW voelt zich niet benadeeld en zal dus geen schadevergoeding eisen. De huisvestingsmaatschappij is nooit verplicht, ze kan maar moet niet, het is de VMSW die verplicht is. En, voor alle duidelijkheid, de schade zou enkel kunnen bestaan wanneer het gaat over afname in natura, nooit bij de verkoop van de grond, want die gebeurt aan schattingsprijs.

Mevrouw Patricia De Waele: Minister, u hebt me waarschijnlijk verkeerd begrepen. Ik heb het net over de kopers, de 80 procent waar ik het daarnet over had, die aan een hogere prijs dan de marktprijs moeten kopen, de mensen die niet in aanmerking komen voor een sociale kavel of een sociale woning, de mensen die rechtstreeks in zo'n verkaveling grond of een woning kopen. Ik veronderstel dat ze, wanneer ze meer hebben betaald dan de normale marktprijs, ook benadeelde personen zijn en dat ze zich ook mogen wenden tot de Vlaamse overheid om eventueel een schadeclaim te eisen.

Minister Freya Van den Bossche: Ik zou eerst eens willen weten van de bouwpromotoren of ze die mensen werkelijk meer hebben aangerekend of niet, want dat is de hamvraag. Hebben ze een meerkost gehad door ons systeem? Wat gronden betreft, betalen wij altijd de waarde van de grond. Men kan kiezen tussen de verkoop van de gronden en het laten afnemen van de woning met de grond erbij. Ik mag aannemen dat de promotor in principe kiest voor het interessantste. Zo zal men in een streek waar de grondprijzen laag zijn, eerder kiezen voor de afname van de woning plus grond aan FS3-plafonds. In een streek waar de grondprijzen hoog zijn, zal men eerder kiezen voor de afname van de grond aan de schattingsprijs van de grond. In principe zal altijd worden gekozen voor wat het beste uitkomt voor de bouwpromotor, maar veel hangt af van het concrete dossier van de promotor zelf.

Mevrouw Patricia De Waele: Ofwel heeft de verkavelaar recht op een schadeclaim, ofwel zal de koper die niet in aanmerking komt voor een sociale kavel of woning, recht hebben op een schadeclaim. Sowieso zal de Vlaamse overheid schadeclaims moeten betalen, dat concludeer ik daaruit.

Minister Freya Van den Bossche: Neen, dat zal niet sowieso het geval zijn.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Wenst iemand tot besluit van dit actualiteitsdebat een motie of een motie van wantrouwen in te dienen?

– Het Vlaams Belang, LDD, Open Vld en de meerderheid kondigen aan een motie te zullen indienen.

De moties moeten uiterlijk om 17.10 uur zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover straks uitspreken.

Het debat is gesloten.

■

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 16.38 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 16.48 uur.*

■

ACTUELE VRAAG van de heer Hermes Sanctorum tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten

ACTUELE VRAAG van de heer Bart Martens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten

ACTUELE VRAAG van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het uitblijven van een akkoord tussen de gewesten en de federale overheid betreffende de verdeling van de klimaatlasten

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Collega's, u weet dat in Warschau de fameuze klimaattop van dit jaar van start is gegaan. Spijtig genoeg moeten we in de Filipijnen vaststellen waar klimaatverandering toe kan leiden. Op dit moment zijn 10 miljoen mensen getroffen, ongeveer evenveel mensen als er in België leven. De ramp in de Filipijnen heeft een verschrikkelijke impact.

Minister, als we de urgentie plaatsen naast de sense of urgency vanuit ons land, vanuit Vlaanderen, is er een zeer groot contrast. Vlaanderen komt zijn internationale financiële engagementen niet na. Als we uw Vlaams klimaatbeleidsplan mogen geloven, is er een kloof van 9 miljoen ton CO₂. Dat betekent dat we nu al weten dat we komende jaren 9 miljoen ton CO₂ te veel zullen uitstoten, en het Vlaamse beleid weet niet hoe we er iets aan kunnen doen.

Minister, de milieu-ngo's hebben u daarvoor een score gegeven. U hebt de niet-benijdenswaardige score van twee op tien gekregen. Er zitten enkele hoogleraren in de zaal, ik weet niet hoe dat aan de universiteit wordt omschreven, maar het moet iets zijn als 'grandioos gebuisd'.

Minister, u blijft zich verschuilen achter het uitblijven van de verdeling intra-Belgisch over die uitdagingen inzake klimaat. Wanneer gaat u concrete engagementen op tafel leggen, zeker wat die internationale klimaatfinanciering betreft, dus de ondersteuning van de landen in het Zuiden in hun strijd tegen de klimaatverandering?

De voorzitter: De heer Martens heeft het woord.

De heer Bart Martens: Voorzitter, minister, collega's, de ogen van heel de wereld zijn vandaag gericht op de ravage die de tyfoon heeft aangericht, en nog steeds aanricht, in de Filipijnen. Dan verwacht men veel van de internationale gemeenschap op het vlak van klimaatbeleid, ten eerste om verdere ontregeling van het klimaat in de toekomst te voorkomen en ten tweede om ontwikkelingslanden, die het minste schuld treffen aan de klimaatopwarming maar wel de grootste klappen ondergaan, bij te staan met financiële hulp,

hulp voor aanpassingen en voor een vermindering van de broeikasgassen en het energieverbruik in die landen.

De geloofwaardigheid van de internationale klimaatonderhandelingen staat of valt met de manier waarop de engagementen die daar zijn aangegaan, ook worden nagekomen. Minister, we hebben destijds in 2009 samen de klimaatop van Kopenhagen bezocht. Daar heeft de Europese Unie zich geëngageerd tot een snellestartfinanciering van die aanpassingsmaatregelen in ontwikkelingslanden, die vanaf 2020 op kruissnelheid 100 miljard dollar per jaar zou moeten bedragen, maar in de beginperiode tussen 2010 en 2012 30 miljard dollar bedraagt.

Het moet gezegd zijn, minister, dat Europa als geheel zijn engagement is nagekomen, maar ons land jammer genoeg niet. België behoort tot de acht Europese lidstaten die de engagementen voor de snellestartfinanciering niet zijn nagekomen. In Belgische klimaatfinanciering draagt Vlaanderen maar een zeer klein aandeel: maar 6 procent van het bedrag dat België heeft opgeleverd komt van Vlaanderen. De sterkste schouders dragen dus niet de zwaarste lasten.

Ik las gisteren nog in De Morgen dat u volgens insiders een belangrijke taak wacht in Polen om de Poolse onderhandelaars te bewegen om niet op de rem te gaan staan. Kunt u dat internationaal erkend onderhandelings talent niet aanwenden om uw federale, Waalse en Brusselse collega's te overtuigen om tot een goed akkoord omtrent lastenverdeling te komen, ook wat betreft de financiering van het klimaatbeleid?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Minister, het is al gezegd, De Morgen van 12 november meldt dat Greenpeace de federale en gewestelijke ministers een rapport geeft voor de inspanningen in het klimaatdossier. Federaal staatssecretaris voor Leefmilieu Wathelet krijgt vijf op tien, Waals minister van Leefmilieu Henry krijgt tussen de vijf en de zeven op tien en u krijgt een abominabele score van twee op tien.

Ik weet niet waar u die avond geslapen hebt. Als mij dat overkwam vroeger, durfde ik niet naar huis en bleef ik bij vrienden overnachten.

Een lage score, minister, maar die is volgens ons niet terecht. Vlaanderen heeft sinds 2012 een klimaatbeleidsplan, een mitigatieplan. We hebben in maart 2012 een voorstel van resolutie goedgekeurd. We hebben ons daarmee achter de Europese reductiedoelstellingen geschaard om de uitstoot van broeikasgassen met 30 procent te verminderen tegen 2020.

De resolutie pleit binnen België natuurlijk wel voor “een gelijkmatige lastenverdeling van de Belgische doelstelling tussen de federale overheid en de gewesten op basis van potentieel en kostenefficiëntie”. Daar knelt het schoentje. Vlaanderen neemt wel degelijk een groot deel van de last op zich: 15 procent van de CO₂-uitstoot en 13 procent van de hernieuwbare energiebronnen. We nemen ongeveer 63 procent van de inspanningen op ons.

Voor hernieuwbare energie doen we iets meer dan we zouden moeten volgens de afspraken in de resolutie. Dat extraatje kost ons al meteen 135 miljoen euro extra aan elektriciteitskosten. Het is belangrijk dat we correcte en billijke afspraken maken tussen de gewesten en de federale overheid. Dat moet ook gebeuren in de Nationale Klimaatcommissie. Wat tot nu toe op tafel lag, vinden wij niet billijk.

Minister, we moeten geen akkoord sluiten om het akkoord. De verdeling moet gelijkmatig zijn. Bestaan er voor u nog knelpunten om tot zo'n verdeling te komen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, collega's, deze actuele vragen verbazen me. We hebben gisteren in de commissie een debat gevoerd over het klimaatbeleid naar aanleiding van de bespreking van de beleidsbrief. Mijnheer Sanctorum, u hebt daar vragen gesteld. U

bent daarmee naar De Morgen gestapt. Op basis van dat artikel zegt u nu: het is actueel en ik stel een actuele vraag.

De heren Vandaele en Martens heb ik gisteren geen woord horen zeggen. Ze hebben blijkbaar geen nood aan een grondig debat maar willen wel scoren op basis van oneliners en plat populisme. Mijnheer Martens, uw verwijzing naar de Filipijnen heeft me eigenlijk geschandaliseerd. U ook, mijnheer Sanctorum, de manier waarop u dat misbruikt om het klimaatbeleid hier vandaag aan bod te laten komen, is schandalig. Goed, daar zullen we het straks over hebben.

Ik ben bereid om uw vragen te beantwoorden, maar deze gang van zaken vind ik toch wel bizar.

Dank u, mijnheer Vandaele, dat u vermeldt dat het rapport van Greenpeace weinig basis heeft. Ik vind dat natuurlijk ook. Ik hoop dat al degenen die ernaar verwijzen en eruit citeren, het ook effectief gelezen hebben. Het is niet moeilijk, het telt slechts zes bladzijden. In het rapport halen de landen met heel grote ambities die heel grote verwachtingen scheppen op lange termijn, maar eigenlijk nog niets gedaan hebben, een score tussen vijf en zeven op tien. Ze krijgen het voordeel van de twijfel.

Vlaanderen heeft een realistisch klimaatbeleidsplan, dat werd goedgekeurd door de meerderheid. Het is na intens overleg met heel het middenveld en heel veel organisaties tot stand gekomen. Wie een realistisch beleid uitwerkt dat in de praktijk resultaten haalt, krijgt van Greenpeace een twee op tien. Chapeau. Ferm rapport. Daar wil ik niet langer woorden aan vuilmaken.

Collega's, u vraagt wanneer de discussie die we in de Nationale Klimaatcommissie hebben, wordt opgelost. Ik heb al herhaaldelijk gezegd dat die Nationale Klimaatcommissie een lange periode niet heeft gefunctioneerd omdat er geen Federale Regering was. Ondertussen is dat wel het geval. We komen opnieuw samen op 4 december. U zou moeten weten welke partijen er allemaal rond de tafel zitten: sp.a, de N-VA, Ecolo, Open Vld, CD&V. Die worden afgevaardigd vanuit de verschillende regeringen. Iedereen wil graag een goed akkoord.

Waar knelt het schoentje? Waarom is er tot vandaag nog altijd geen akkoord in die Nationale Klimaatcommissie? Dat komt omdat een aantal partners die aan de tafel zitten in de Nationale Klimaatcommissie geld hebben gezien. Ze hebben geld gezien want ze vinden dat ze recht hebben op een groot aandeel van de middelen die uit de veiling van de emissierechten komen. Als je aan dezelfde partijen vraagt wat hun inspanningen zijn in de praktijk, hoe ze de uitstoot van broeikasgassen naar beneden zullen halen, dan zwijgen ze en zeggen ze dat ze niet bevoegd zijn: wij doen niets, het is aan jullie om iets te doen.

Dat kunnen we natuurlijk niet aanvaarden. We willen gaan voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen. Mijnheer Sanctorum, ik hoop dat dat ook uw doelstelling is, maar blijkbaar hebt u daar geen boodschap aan. Het is onze doelstelling en daar moeten we een Belgisch akkoord over hebben. Daarom is er vandaag nog altijd geen akkoord.

Het is gemakkelijk om rap rap een akkoord te maken, de centen te laten aan degenen die het vragen, en dan zien dat er geen enkele inspanning gebeurt voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen. Dat willen wij niet, en daarom ijveren we er in de Nationale Klimaatcommissie verder voor om daar uit te geraken en tot een billijke verdeling te komen van de lusten en de lasten in het klimaatbeleid.

Een onderdeel van dat pakket in de Nationale Klimaatcommissie – ook op vraag van uw partij, mijnheer Sanctorum, want u hebt mee de federale bijzondere wet onderhandeld van de zesde staatshervorming – is de klimaatresponsabilisering. In die klimaatresponsabilisering is afgesproken dat er in de Nationale Klimaatcommissie een samenwerkingsakkoord moet zijn over alle deelaspecten voor we het federale fonds kunnen oprichten dat de klimaatresponsabilisering moet uitvoeren.

U hebt zelf de koppeling gemaakt tussen het akkoord in de Nationale Klimaatcommissie en een afspraak over de internationale klimaatfinanciering. Ik kan dat alleen maar vaststellen, en

ik vind het bijzonder eigenaardig dat u hier het hoge woord komt voeren en heel demagogisch te werk gaat op de kap van mensen die in diepe ellende zitten. Dat vind ik echt een schande. En dan komt u hier doodleuk zeggen: het is uw schuld, minister, dat dat allemaal gebeurt in de Filipijnen. Dat is echt een schande en beneden alle peil.

Hoe zit het met de internationale klimaatfinanciering? We hebben afgesproken dat een aandeel van het Klimaatfonds dat we in Vlaanderen hebben opgericht, zal worden ingezet voor internationale klimaatfinanciering.

Mijnheer Martens, u haalt een en ander door elkaar. U spreekt over de 'fast start'-financiering, maar dat is al lang voorbij. De langetermijnfinanciering tot 2020 is helemaal iets anders dan een 'fast start'-financiering. Misschien had u dat nog niet door, maar ik wil u dat heel uitdrukkelijk schetsen. Dan moeten we inderdaad onze verantwoordelijkheid nemen. We hebben de afspraak gemaakt binnen de Vlaamse Regering dat een substantieel aandeel van het Klimaatfonds naar de financiering zal gaan. Het is logisch dat we daar nu nog geen percentage op kunnen kleven omdat we eerst een billijke afspraak willen in de Nationale Klimaatcommissie.

Dat is waar we voor gaan, en het liefst op korte termijn en samen met alle partners die ook in die Nationale Klimaatcommissie zitten. Ik herhaal: daarin zitten vertegenwoordigers van sp.a, de N-VA, Ecolo, Open Vld en CD&V. Laten we alstublieft allemaal samen zo snel mogelijk tot een akkoord komen.

De heer Hermes Sanctorum: Minister, uw antwoord is een beetje zoals verwacht. Het is ieders fout, buiten die van uzelf. Dat is eigenlijk een teken van zwakte. Het is de schuld van de Walen, van de Brusselaars, van de andere partijen. Wat de internationale klimaatfinanciering betreft, zijn we schulden aan het opbouwen. U gaat toch met mij akkoord dat we die internationale engagementen nog altijd zullen invullen? Ik neem aan van wel. Jaar na jaar, telkens als we in Vlaanderen geen potje reserveren voor de internationale klimaatfinanciering, los van het intra-Belgische akkoord, als we dat geld niet plannen, bouwen we schulden op.

Het principe van schuld wordt in het Vlaams Parlement toch beschouwd als iets dat we te allen tijde moeten vermijden, nietwaar, collega's van de N-VA? Dit is een schuld die we aan het opbouwen zijn. Minister, u moet jaar na jaar een potje reserveren voor de internationale klimaatfinanciering, los van de intra-Belgische deal.

En dan zou u aan een echt Vlaams klimaatbeleid werken, ook op het vlak van de internationale financiering. Maar u laat het gewoon. Ik heb soms de indruk dat het u gewoon niet interesseert.

De heer Bart Martens: Minister, ik weet niet wat u gebeten heeft. Gisteren in de commissie ging het debat over de beleidsbrief voor volgend jaar. Het debat hier gaat over de engagementen die niet zijn ingelost. We zijn internationale engagementen aangegaan over die snellestartfinanciering die we als Belgen, als een van de acht Europese landen, niet nakomen. Het gaat nu ook over het uitblijven vorige week van een akkoord binnen de nationale klimaatcommissie, voor de zoveelste keer op rij.

We zijn al vier jaar na het Europees 20-20-20-programma, waarin de doelstellingen over de verschillende Europese lidstaten werden verdeeld. In die vier jaar na die Europese lastenverdeling zijn we er nog altijd niet in geslaagd om in eigen land een lastenverdeling waar te maken. Eerlijk gezegd, als u de relatie niet ziet tussen de engagementen op het vlak van internationale klimaatfinanciering en wat er vandaag in de Filipijnen gebeurt, denk ik dat u van een andere planeet komt. Die relatie is er dus wel degelijk. We hebben ons geëngageerd om ontwikkelingslanden bij te staan, om de schade ten gevolge van de klimaatopwarming te kunnen financieren. We zijn die engagementen niet nagekomen. Dat is een regelrechte schande! *(Applaus van de heer Jan Roegiers)*

De heer Wilfried Vandaele: Minister, we zitten op dezelfde golflengte wanneer we zeggen dat het om een billijke en gelijkmatige inspanning moet gaan. Wat tot nu toe op tafel lag, was dat inderdaad ook in onze ogen niet. Niet, mijnheer Martens, wat de 'fast start finance' betreft en ook niet wat de hernieuwbare energie, het terugdringen van CO₂ of de inkomsten uit de emissiehandel betreft.

De heer Sanctorum zegt dat Vlaanderen het engagement niet nakomt. Mijnheer Sanctorum, ik denk dat u zich vergist. De heer Martens heeft het wel goed voor. Hij zegt dat het een Belgisch engagement is. Dat was het ook. Om geen namen te noemen, premier Leterme heeft zich indertijd in Kopenhagen in het vuur van zijn betoog geëngageerd tot 150 miljoen euro. Daarvan moeten we inderdaad nog een gat van 57 miljoen euro dichtrijden. Dat dat nog niet is gebeurd, heeft volgens mij inderdaad te maken met het feit dat dat niet teruggekoppeld was met de gewesten.

Minister, als klap op de vuurpijl worden we nu geconfronteerd met de zesde staats hervorming. De besprekingen in de Kamer en de Senaat zijn volop aan de gang. We zien dat daar, net voor die klimaatproblematiek, blijkbaar een beweging is om het federale niveau opnieuw de regie te laten voeren, zelfs met mogelijkheid tot het sanctioneren van de gewesten. Hoe staat u tegenover die gang van zaken?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Collega's, de heer Sanctorum verwees daarnet naar universiteiten en hoogleraren die hier aanwezig zijn. Ik denk dat die hoogleraren en universiteiten beschaamd zouden zijn over de manier waarop het rapport door Greenpeace is gemaakt. De manier waarop de klimaatproblematiek door die ngo wordt aangepakt en naar voren wordt geschoven, is van het laagste niveau.

Ik betreur ten zeerste dat men de klimaatproblematiek op die manier niet ernstig neemt. Het is niet ernstig om op die manier een beoordeling te maken van een beleid. We moeten kijken naar de feiten en niet te werk gaan op de manier waarop Greenpeace dat op dit moment doet. De feiten zijn dat Vlaanderen een goedgekeurd beleidsplan en een klimaatfonds heeft. We hebben hier kamerbreed een resolutie goedgekeurd met een duidelijk mandaat voor de minister en voor de Vlaamse Regering wat betreft de internationale engagementen en de onderhandelingen op dat punt. Ik ben het met u eens dat we zo snel mogelijk moeten overgaan tot de nodige engagementen wat betreft de internationale klimaatfinanciering, maar dan uiteraard in Belgisch verband, want het is een Belgisch engagement.

Minister, ik hoop samen met u dat er zo snel mogelijk een goed akkoord komt in het kader van de nationale klimaatconferentie, waarbij iedereen dan ook zijn verantwoordelijkheid opneemt.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, ik begrijp dat de collega's vandaag aanklagen dat die snelle startfinanciering om de ontwikkelingslanden bij te staan bij de verandering van het klimaat slechts moeilijk een doorstart vindt. Dat is natuurlijk wel pijnlijk omdat uw voormalige federale minister Leterme die bevoegdheid aan de gewesten heeft gegeven zonder inspraak van de gewesten. Collega's, het lijkt mij belangrijk dat hier te melden.

Ik weet niet of u de voorgeschiedenis kent, maar het is deze Federale Regering die de gelden die de gewesten toekomen om iets te doen voor het klimaat tegenhoudt. Minister, de gelden die ons toekomen om daadwerkelijk iets te doen voor het klimaat worden tegengehouden. Minister, het lijkt mij dan ook hoog tijd dat u uw collega's uit de Federale Regering aanspreekt, en u, mijnheer Martens, uw regeringspartners, om daadwerkelijk iets te doen aan de gelden die ons toekomen. Dan zullen we veel verder staan dan vandaag.

De voorzitter: De heer Sabbe heeft het woord.

De heer Ivan Sabbe: Voorzitter, ik weet dat de minister zich steeds achter de Federale Regering of achter de Europese Commissie kan verschuilen, maar ik spreek haar al lang aan

op de aanhoudende bevoordeling in dit land van dieselmotoren in vergelijking met benzinemotoren. Hierdoor ligt de uitstoot van NO_x hier een stuk hoger dan met benzine- en gasmotoren het geval zou zijn. Daar heeft de minister niets aan gedaan.

Daarnaast heeft minister Van den Bossche, die nu spijtig genoeg al is vertrokken, toch wel een puinhoop gemaakt van de alternatieve energie. Eerst heeft haar voorganger, voormalig minister Stevaert, een te royale subsidiëring voor de alternatieve energie uitgewerkt. Er was geen link met de eigen productie of het eigen gebruik. Vervolgens heeft minister Van den Bossche dit in één beweging teruggeschroefd. Dit heeft tot het verlies van duizenden arbeidsplaatsen in die sector geleid. Bovendien is hierdoor ook de opwekking van alternatieve energie bijna verdwenen. De betrokkenen moeten er rekening mee houden dat ze allemaal boter op het hoofd hebben.

In feite hadden we van in het begin rekening moeten houden met de eigen productie en hadden we dit geleidelijk moeten afbouwen. Aangezien minister Van den Bossche beseft dat hiermee in het begin te kwistig is omgesprongen, heeft ze er in één keer het mes in gezet.

Minister Joke Schauvliege: Het is belangrijk de zaken juist weer te geven. Alles is hier immers door elkaar gehaald en op een hoopje gegooid.

Volgens de heer Sanctorum en de heer Martens betreft het een Vlaams internationaal engagement. Het gaat echter om een engagement dat België is aangegaan. In feite gaat het zelfs om twee engagementen. De 'fast start'-financiering is eigenlijk voorbij. Op lange termijn volgt dan de klimaatfinanciering. Er moet natuurlijk een interne verdeling in België komen. Dan moet blijken wie welk aandeel ten laste neemt.

Mijnheer Martens, ik vind uw woorden bijzonder eigenaardig. Wat de 'fast start'-financiering betreft, heeft de Vlaamse Regering op het vlak van ontwikkelingssamenwerking en vanuit het beleidsdomein Leefmilieu veel inspanningen geleverd. Het zou nog beter kunnen. Ik kijk daarvoor ook naar uw partij. Wat zou uw partij binnen de Vlaamse Regering nog meer kunnen doen om meer middelen op tafel te leggen? U legt hier tenslotte in sterke mate de nadruk op.

We zetten in op de kwetsbaarste groepen op de aarde. We werken heel hard om die kwetsbare groepen te ondersteunen. Ik vind het echter eigenaardig dat u zo scherp reageert. Uw eigen partij maakt immers deel uit van de Vlaamse Regering. Uw partij is trouwens ook in de Nationale Klimaatcommissie vertegenwoordigd. Ik hoop dat sp.a daar ook inspanningen zal leveren om zo snel mogelijk tot een akkoord te komen.

Mijnheer Sanctorum, uw partij heeft in verband met de bijzondere wet zelf de koppeling gemaakt tussen een akkoord in de Nationale Klimaatcommissie en de internationale klimaatfinanciering. U moet me dus nu niet vertellen dat er nog geen akkoord is en geen middelen op tafel liggen. Ik vind het bijzonder eigenaardig dat u zelf die koppeling maakt en nu beweert dat er nog niets is gebeurd.

Ik wil er nogmaals op wijzen dat de minister-president, bevoegd voor de ontwikkelings-samenwerking, en ikzelf, als minister van Leefmilieu, op dit ogenblik al heel wat inspanningen hebben geleverd. We hopen zo snel mogelijk in de Nationale Klimaatcommissie een akkoord tot stand te brengen. Dit betekent echter dat alle partijen rond de tafel niet alleen de lusten mogen willen, maar ook de lasten moeten willen dragen. We moeten op een billijke wijze verdelen wie inzake de reductie van de broeikasgassen welk aandeel voor zijn rekening zal nemen. Het is gemakkelijk de middelen uit de veiling van de emissierechten te willen en tegelijkertijd geen enkele inspanning te leveren om een effectieve reductie van de uitstoot te realiseren. Een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen ten gevolge van inspanningen op alle bestuursniveaus in België is tenslotte wat we op het terrein willen zien.

Mijnheer Vandaele, u hebt terecht de zaken geschetst en me gevraagd hoe ik tegenover de zesde staatshervorming sta. Die staatshervorming omvat onder meer afspraken over een

klimaatresponsabilisering. Dit hangt in zekere mate samen met het akkoord dat in de Nationale Klimaatcommissie moet worden bereikt. We hopen dat hier een billijk en fair akkoord uit zal voortvloeien en dat de klimaatresponsabilisering op die manier zal worden uitgevoerd. We hebben afspraken gemaakt. Alles zal afhangen van de akkoorden die de verschillende partners ter zake zullen afsluiten.

Het lijkt me gemakkelijk aan de zijlijn te staan en te roepen dat ik mijn verantwoordelijkheid niet neem. Ik herhaal nogmaals dat partijen als Open Vld, Ecolo, sp.a en CD&V allemaal in de Nationale Klimaatcommissie mee rond de tafel zitten. Ik hoop dat we op 4 december 2013 tot een akkoord zullen komen. We doen daar alles aan. We zijn bereid goede afspraken te maken. We willen snel een akkoord bereiken. Dat akkoord moet ons duidelijkheid verschaffen over ons aandeel binnen het internationaal engagement met betrekking tot de klimaatfinanciering. Dan zullen we weten welke inspanningen Vlaanderen kan leveren.

De Vlaamse Regering heeft een door alle regeringspartijen goedgekeurde afspraak gemaakt. De middelen van het Vlaams Klimaatfonds kunnen voor de internationale klimaatfinanciering worden aangewend. Ik hoop, net als de vraagstellers, dat we snel duidelijkheid zullen krijgen. Op dat moment zullen we die middelen zo snel mogelijk gebruiken. Op die manier kunnen we dan de engagementen nakomen die op dat ogenblik door de Nationale Klimaatcommissie zijn aangegaan.

De heer Hermes Sanctorum: Minister, de ondersteuning van de meest kwetsbare landen in het zuiden is een engagement binnen de Verenigde Naties. Dat is een internationaal genomen engagement, en daar hoort Vlaanderen dus ook bij.

De strategische adviesraden hebben een gezamenlijk advies uitgebracht en de grootteorde berekend van wat Vlaanderen zou moeten bijdragen. Voor de periode 2010-2012 ging het over 60 miljoen euro. U hebt 5 miljoen euro uitgetrokken. Voor 2013 gaat het over 83 miljoen euro. U hebt niets uitgetrokken. Voor 2014 gaat het over 134 miljoen euro, u hebt opnieuw niets uitgetrokken.

Ik herhaal het: u gaat een schuld aan en laat gewoon na om een degelijk beleid te voeren op het vlak van klimaat. U laat na om in een budget te voorzien om dat toekomstige engagement op het vlak van klimaatfinanciering te kunnen uitvoeren. (*Applaus bij Groen*)

De heer Bart Martens: Minister, uiteraard zijn wij voor een billijke verdeling van de lasten en lasten. U hebt gelijk dat ook de andere gewesten moeten doen wat ze kunnen om hun CO₂-uitstoot terug te dringen. Maar de billijke verdeling van lasten gaat ook over de lasten ter financiering van onze internationale engagementen. En daar gebiedt de waarheid te zeggen dat voor de snelle startfinanciering Vlaanderen 5 miljoen euro heeft bijgedragen, Wallonië 8 miljoen euro en de federale overheid 78 miljoen euro. Vlaanderen heeft zijn proportionele aandeel in die lasten tot nog toe dus niet opgenomen.

Als er een akkoord komt, minister, ga ik ervan uit dat u bereid bent om het nodige te doen om dat akkoord ook mogelijk te maken. Ik ga ervan uit dat u een zekere welwillendheid aan de dag legt om op 4 december te landen. Want laat ons eerlijk zijn: op 4 december vindt de laatste vergadering plaats van de nationale klimaatcommissie die we in deze legislatuur nog hebben om met succes zo'n akkoord af te ronden. Als dat er niet is op 4 december, vier jaar na de Europese lastenverdeling, is dat een ware schande voor alle overheden in dit land.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, minister, collega's, laat er geen twijfel over bestaan: ook voor ons moet Vlaanderen verantwoordelijkheid nemen in het klimaatdossier. We hebben ons daar samen toe geëngageerd, ook in de Vlaamse Regering. Ook als N-VA hebben we dat gedaan. Zowel in het binnenland als tegenover de ontwikkelingslanden moeten we die verantwoordelijkheid nemen, collega's.

Wij zijn echter geen voorstander van een herfederalisering, minister, wel van billijke en correcte afspraken en gelijkmatige inspanningen. En die zullen we als N-VA zeer graag en genereus nakomen.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

■

ACTUELE VRAAG van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de oorzaken van het groeiende antisemitisme in België en een mogelijk actieplan ter zake

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, 9 november is eigenlijk een trieste dag. Het is de internationale dag tegen fascisme en antisemitisme. We herdenken dan de Kristalnacht, die 75 jaar geleden heeft plaatsgevonden. Heel veel joden zijn toen op straat gelyncht, heel veel synagogen zijn in brand gestoken. Het is een heel trieste gebeurtenis, een vlek op de Europese geschiedenis. En dat was dan nog maar het begin.

Naar aanleiding van die herdenking heeft de Fundamental Rights Agency van de Europese Unie een rapport gepubliceerd over de evolutie van het antisemitisme in Europa. Ze hebben daarbij acht landen in de Europese Unie vergeleken. In die vergelijking komt België er eigenlijk niet echt goed uit. Om een paar cijfers te geven: 77 procent van de joodse respondenten zegt dat ze het antisemitisme als een groeiend probleem zien, 90 procent ziet een toename van het antisemitisme en 1 op 10 ontvangt haatboodschappen en is al onderworpen aan geweld. Dat zijn straffe cijfers.

Jozef De Witte, de directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR), zegt dat het antisemitisme zich vooral verspreidt via de sociale media, via Facebook, via de discussiefora van de kranten. Via die sociale media herleeft die cultuur van antisemitisme dus als het ware.

Minister, in het EU-rapport staan alleen maar cijfergegevens, zeer algemeen. Hebt u meer zicht op de achterliggende oorzaken van dit groeiende antisemitisme? Denkt u eventueel ook aan een actieplan, in het licht van de hier geciteerde cijfers?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, het is niet de eerste keer dat we dit debat voeren. Eerder heeft mevrouw De Ridder daar ook al vragen over gesteld. Zoals u weet, hebben we zelf al onderzoek laten doen naar wat heel specifiek jongeren daarover denken. Het is niet zo gemakkelijk om de oorzaken daarvan aan te duiden, maar uit de studie blijkt toch ook opnieuw dat een aantal mensen niet een duidelijk onderscheid kunnen maken tussen wat de staat Israël doet ten opzichte van de Palestijnen, bijvoorbeeld, en de Joodse gemeenschap in het algemeen. Uit de studie blijkt opnieuw dat dit voor heel wat jongeren, niet alleen bij ons, maar ook in andere Europese landen, een bron van verwarring is. Ze gooien alles op één hoop. Natuurlijk kan het ene het andere niet rechtvaardigen, begrijp me niet verkeerd. Ook is er het algemene klimaat van onverdraagzaamheid. Men heeft het moeilijk met mensen die anders zijn. Men aanvaardt diversiteit moeilijk. Dat komt opnieuw naar voren, niet alleen in Vlaanderen, maar in heel Europa.

De enige remedie lijkt me het beleid dat wij nu voeren. We zorgen er via de herinnerings-educatie voor dat niet wordt vergeten wat er ooit is gebeurd. We ondersteunen dat ook heel duidelijk. Er is ook het hele burgerschapsinitiatief via de Koning Boudewijnstichting. Scholen kunnen zien wat het belang daarvan is. Ook hebben we bij de hervorming van het secundair onderwijs burgerschap meegenomen als een belangrijke competentie in de scholen. De beste manier om hiertegen te strijden, is ervoor zorgen dat mensen via het onderwijs in contact komen met verschil, is daar waakzaam voor zijn. In die zin is het ook heel belangrijk nog eens aan het initiatief te herinneren dat alle godsdiensten in ons land hebben genomen, ondersteund door ons, met die set van interreligieuze competenties, waaronder verdraagzaamheid en respect voor de andere. We hebben die trouwens met de voorzitter van het Vlaams Parlement officieel ondertekend. Dat is ook een belangrijk gegeven.

Een eventueel actieplan komt er het best op federaal niveau, lijkt me. U weet dat de federale minister van Binnenlandse Zaken en de federale minister van Justitie een waakzaamheidsceel antisemitisme hebben opgericht. Ik ben bereid om ter zake te doen wat we hebben gedaan met het federale actieplan tegen de homofobie. Als er een federaal actieplan komt – waarbij de gemeenschappen ten volle hun rol spelen, want iedereen heeft een bevoegdheid ter zake, het parket, de politie en binnenkort het interfederaal centrum –, dan ben ik bereid de violen onderling op elkaar af te stemmen. Onderwijs doet al veel, maar uiteraard is het telkens opnieuw een strijd die elke dag moet worden geleverd. Dat toont ook weer het belang van geschiedenis en geschiedenislessen aan: er mag niet worden vergeten welke ellende mensen elkaar kunnen aandoen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, ik dank u voor uw antwoord. De door u opgesomde initiatieven zijn me bekend, en ik vind ze ook zeer goed, maar ze zijn nogal algemeen. Er is de herinneringseducatie, maar toch wordt er te weinig ingegaan, meen ik, op die jongste evoluties qua antisemitisme. Jozef De Witte heeft toch gevraagd dat de gemeenschappen een sterk moreel, politiek en juridisch antwoord zouden geven. Ik denk dat Vlaanderen toch wel een tandje kan bijsteken ter zake. U ontwikkelt heel goede actieplannen in het onderwijs over de genderongelijkheid, over discriminatie van holebi's. Ik verwijs naar uw beleidsbrief. U organiseert discussies tussen adolescente nieuwe Vlamingen over hun verwachtingen en wensen ten opzichte van mannen en vrouwen in klassieke en nieuwere relaties. Ik vind dat een heel goede zaak. Ook het verbeteren van het welbevinden van allochtone holebi's vind ik zeer goed. Dat zijn zeer gerichte acties, die mijn goedkeuring wegdragen. De vraag is of we ook echt niet kunnen denken aan dergelijke gerichte acties met betrekking tot antisemitisme.

De voorzitter: Mevrouw De Ridder heeft het woord.

Mevrouw Annick De Ridder: Voorzitter, ik sluit mij aan bij de vraag van de heer Bouckaert. Minister, de studie 'Jong in Antwerpen en Gent', die we in de commissie uitgebreid hebben besproken, bracht aan het licht dat de helft van de moslimjongeren zich antisemitisch opstelt. 45 procent van de moslimjongeren, ten opzichte van 11 procent van de niet-moslimjongeren, ging akkoord met de stelling 'Joden willen alles domineren.' Minister, uit die cijfers blijkt dat wij ons terecht zorgen maken over het toenemende antisemitisme in onze maatschappij. U spreekt over herinneringseducatie en burgerschap in het secundair onderwijs. U haalt het belang van geschiedenis aan. Welnu, ik pleit ervoor om net dat stapje verder te gaan. Wij hebben hierover, samen met de heer De Gucht, recent nog een voorstel van resolutie ingediend, waarin we pleiten voor opname van lessen over de Holocaust, specifiek in de eindtermen. Ik herinner u ook aan een opiniestuk dat wij hebben geschreven, samen met de collega's Van Der Taelen, De Wever, De Vits, Vogels en Van Rompuy, en dus met steun over de partijgrenzen heen. Daarin pleitten wij voor de expliciete opname van de Holocaustherinnering in de eindtermen. Ik concludeer dat u daar tot op heden niets mee hebt gedaan. Waarom niet?

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Mijnheer Bouckaert, dank u voor het feit dat u dit probleem hier aankaart. Ik wil het een beetje opentrekken. In meerdere internationale statistieken scoort Vlaanderen, en bij uitbreiding België, behoorlijk hoog als het gaat om alle vormen van discriminatie. U hebt er al een aantal aangehaald. Deze legislatuur werd er in dit parlement al meermaals gedebatteerd over de meest ernstige vormen van discriminatie: racisme, homofobie en antisemitisme. Het blijft een opdracht van dit parlement, van de Vlaamse Regering en van alle regeringen in dit land, deze en de volgende regeringen, om er alles aan te doen om discriminatie en onverdraagzaamheid met haar en wortel uit te roeien. Minister, collega's, ik vind die hoge rankings een smet op ons blazoen. Ik ben daar als Vlaming vaak doodbeschaamd over.

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: We zijn het er hier uiteraard allemaal over eens dat antisemitisme, net als elke vorm van racisme en discriminatie, onaanvaardbaar is.

Minister, ik ben het ermee eens dat wat de staat Israël doet iets helemaal anders is dan Joden als bevolkingsgroep of individueel beschuldigen.

Mijnheer Bouckaert, u zegt dat het beleid redelijk algemeen is. Ik wil u echter twee concrete voorbeelden geven van herinneringseducatie. We hebben hier allemaal de Dossinkazerne ondersteund. En in Antwerpen heeft men in de meerjarenplanning ingeschreven dat men actief zal inzetten op maatregelen om Joodse Antwerpenaren te beschermen. Men geeft daar het antisemitisme eenzelfde prioriteit als het terrorisme. Dat is toch een duidelijk signaal.

Maar we wisten dit toch al een tijdje vroeger. Uit een studie van professor Elchardus bleek dat op de scholen in Antwerpen, Gent en Brussel het antisemitisme sterk groeide. Het is jammer dat het CGKR daar toen niets meer mee heeft gedaan.

De voorzitter: De heer Van Der Taelen heeft het woord.

De heer Luckas Van Der Taelen: Minister, als het over antisemitisme gaat, moeten wij toch wel de puntjes op de i zetten. Ik hou niet van veralgemeningen. De Holocaust en de Jodenvervolgung, dat is iets heel specifiek. Het is nu juist een drama dat men soms probeert daar iets algemeens van te maken. Zo las ik vorige week in De Standaard een artikel over discriminatie en racisme in Vlaanderen. Een professor geschiedenis vergeleek daarin de stigmatisering van de allochtone gemeenschap met wat de Joden is overkomen in de jaren 30. Dan denk ik dat er iets fundamenteel fout is. Er zijn bij mijn weten nog altijd geen werk- en uitroeiingskampen in Vlaanderen. Dat zoiets in de krant kan verschijnen zonder dat daar een verontwaardigde reactie op volgt, is een beetje tekenend. De Tweede Wereldoorlog wordt geschiedenis. Er zijn helaas weinig overlevenden. We mogen nooit de fout maken dat we het antisemitisme gaan relativiseren. Het is niet te relativiseren, het is specifiek. De geschiedenis van de Holocaust stelt voor de jongere generatie hoe langer hoe minder iets concreets voor. Ik pleit voor een specifieke aanpak van de herinneringseducatie over de Holocaust.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: De cijfers zijn onthutsend. 90 procent van de Joden in Hongarije, Frankrijk en België voelt zich bedreigd of onveilig, of ziet het antisemitisme stijgen. Ik denk dat we vooral moeten zoeken naar de specifieke oorzaken. Daar doet het rapport misschien niet zozeer uitspraak over. Ik denk niet dat in heel Vlaanderen het antisemitisme toeneemt maar we moeten nagaan in welke hoek dat wel gebeurt. Alle acties die moeten worden ondernomen, moeten zich vooral daarop richten. Er zijn een aantal instrumenten genoemd zoals de nieuwe sociale media. We stellen echter ook vast dat ook het conflict Israël-Palestina in de islamitische gemeenschap een aantal mensen radicaliseert die in dat antisemitisme een uitlaatklep vinden. We moeten vooral focussen op waar het probleem zich voordoet en niet algemeen zeggen dat in Vlaanderen het antisemitisme aan de orde zou zijn.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, ik wil me verzetten tegen het beeld dat u ophangt, namelijk dat er verwarring is tussen wat de staat Israël ten aanzien van de Palestijnen doet en de Joodse gemeenschap. In de geest van diegenen bij wie het antisemitisme broeit, is die verwarring er niet. Zij weten zeer goed wat ze zeggen en doen en we weten vandaag waar het antisemitisme zit. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Minister Pascal Smet: De studies van de heer Elchardus zijn er op mijn vraag gekomen, precies om de situatie juist te kunnen inschatten. Na Brussel hebben we uitgebreid naar Antwerpen en Gent om te zien of er een veralgemening is. Dat betekent dat we dit ook serieus nemen.

Ik wil de bevindingen van het rapport zeker niet minimaliseren maar in België hebben 487 mensen geantwoord. Het was een internetenquête. Dat wil zeggen dat er geen stijgend

ongenoegen is. En daar volg ik een beetje wat de heer Kennes zegt. Men moet opletten met de conclusies die men daaruit trekt. Wanneer enquêtes worden ingevuld, gebeurt dat vaak door mensen die een probleem hebben gehad of die iets willen zeggen. Dat betekent niet dat ik de situatie wil minimaliseren of wil ontkennen dat er een probleem zou zijn maar ik vind wel dat die nuance er moet zijn.

Het is een feit dat de Holocaust iets heel specifiek en afschuwelijks is. Op dat vlak ben ik het eens met de heer Van Der Taelen. We mogen dat zeker niet banaliseren. In de tijden waarin we vandaag leven, met kranten, debatten, media, internet enzovoort, is een banalisering van de gedachten en argumenten een constante praktijk. Ook het kritisch denken en het constructief omgaan met ideeën is heel moeilijk geworden. Het beleid om in oneliners te spreken en de noodzaak om dat te doen ondermijnt het publieke debat en de maatschappelijke gevoeligheid.

Er is inderdaad een probleem van onverdraagzaamheid in onze samenleving. Er is een gebrek aan respect voor anderen en men kan moeilijk luisteren naar anderen. Dat uit zich niet alleen ten aanzien van de Joodse gemeenschap maar ook ten aanzien van holebi's, mensen met een Arabische afkomst. U moet niet doen alsof zij geen problemen zouden hebben in onze samenleving, mijnheer Van Hauthem. Dat uit zich op veel verschillende manieren. Het enige tegengif is de confrontatie of de ontmoeting aangaan en het verschil onder ogen durven te zien. Als we spreken, moeten we misschien ook meer de gelijkenissen tussen mensen beklemtonen in plaats van voortdurend op zoek te gaan naar de verschillen.

Ik heb een aantal initiatieven opgesomd. In de scholen wordt daar al heel wat aandacht aan besteed. Onze eindtermen, zowel de vakgebonden als de vakoverschrijdende, zijn nog niet zo lang geleden gewijzigd. Na het in werking treden in 2010 hebben we geoordeeld dat dit eerst moest worden uitgerold. Het was een uitdrukkelijke vraag van de onderwijsverstrekkers om daar tijdens deze legislatuur niet aan te raken.

Volgens mijn informatie komt de Holocaust in bijna alle scholen aan bod. Die wordt niet weggemoffeld of vergeten. Ook naar aanleiding van een andere oorlog, zal daar volgend jaar in de scholen heel veel aandacht aan besteed worden. We hebben intussen een gemeenschappelijke oproep gelanceerd aan de scholen, samen met de onderwijsverstrekkers om daar de nodige aandacht aan te besteden.

Als je naar de oorzaken kijkt, blijkt dat het vaak om jongeren gaat die laaggeschoold zijn, ook volwassenen die laaggeschoold zijn, en die vaak in sociaal-economisch precare situaties zitten. Ook is er de verwarring tussen enerzijds de politiek die een staat voert in een context die er is – ik wil dat niet vereenvoudigen, ik ben me ervan bewust dat het een niet-evidente context is – en anderzijds het stigmatiseren van de Joodse gemeenschap als geheel. U moet toch ook niet onderschatten, zeker bij jongeren in Europa die niet altijd goed opgeleid zijn, wat het effect is van media, vaak buitenlandse media die via satelliet of via internet binnenkomen. Heel vaak slaan de klachten op wat op Facebook en op internet komt, wat niet noodzakelijk Belgisch of Vlaams gebonden is, maar eerder internationaal is. In de toekomst zal ernstig moeten worden nagedacht over hoe je via die fora kunt optreden.

De beste manier om op te treden is via onderwijs. Onderwijs neemt zijn verantwoordelijkheid op. Ook via de media kan dat, door er genuanceerd over te berichten en wat kritischer te zijn als men dingen publiceert. Nogmaals, ik zal aan de federale collega's voorstellen om naar analogie met het gemeenschappelijke actieplan rond homofobie, waar elke overheid zich op haar niveau heeft geëngageerd om gezamenlijk acties te ondernemen, te kijken of we ook niet ten aanzien van antisemitisme een gezamenlijk plan in die zin kunnen opstellen. We doen al heel wat dingen, we kunnen misschien nog bijkomende dingen doen. Als er suggesties zijn, ben ik zeker bereid om die mee te nemen.

Voorzitter, ik wil er nogmaals op wijzen dat ook op federaal niveau de waakzaamheidscel antisemitisme bestaat. De federale ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie hebben

dat initiatief genomen, waar ook het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, de Joodse gemeenschap en de politie inzitten. Daar heb je toch al een duidelijke waakzaamheid. Maar laat ons inderdaad de krachten bundelen, ik ben er niet tegen om dat te doen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, in de eerste plaats moeten we ermee stoppen om altijd kritiek op de staat Israël en antisemitisme in één adem te noemen. Er is geen enkel verband tussen die twee punten. We mogen dan ook anderen niet in de gelegenheid stellen om het ene als excuus voor het andere te gebruiken. Dat wordt nog altijd veel te veel gedaan.

In het rapport van de Europese Unie staan de cijfers en staan de gevoelens van de slachtoffers, maar er staat niets in over van waar het komt. Daarover moet men wat duidelijker onderzoek organiseren, vind ik. Waar kan het vandaan komen? Het kan uiteindelijk maar van twee kanten komen. Ten eerste kan het komen van een herleving van het nationaalsocialistisch gedachtegoed. Als ik eens rondkijk in Vlaanderen, zie ik van die belachelijke groepjes als Blood & Honour, maar voor de rest zie ik daar niet veel ontstaan. Wij hebben gelukkig geen Gouden Dageraad en geen Jobbik zoals in Hongarije. Waar kan het nog vandaan komen? Het komt waarschijnlijk voor een groot stuk van de islamkant.

Minister, het volstaat eens te googelen. Googel bijvoorbeeld eens naar 'Radio Islam'. Dan krijg je de complete feiten over de Holocaust: "1. 'De holocaust' bestaat niet. Wel onder andere een Joodse Holocaust Versie (JHV). 2. Er zijn geen concrete forensische bewijzen voor 'systematische moord op miljoenen Joden' (of anderen). 3. Er bestaat geen spoor van hard bewijs voor een opdracht of medeweten van Hitler voor moord op de Joden en: zonder opdracht of medeweten van Hitler, geen Joodse Holocaust Versie (JHV)." Dat gaat zo 152 bladzijden verder.

Minister, dat wordt aangeklikt door talloze jongeren hier in Vlaanderen, ik vrees talloze moslimjongeren. Ik vind dat er een meer gerichte actie van Vlaanderen moet komen en dat u aan het federaal initiatief een meer concreet Vlaams luik moet breien.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

■

ACTUELE VRAAG van de heer Joris Van Hauthem tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over het samenwerkingsakkoord dat een grotere rol toekent aan de Hoge Raad van Financiën wat betreft het toezicht op de begrotingen van de regio's

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, minister-president, wij mochten gisteren in De Tijd lezen dat er op een al dan niet slinkse manier een samenwerkingsakkoord is ontstaan of aan het ontstaan zou zijn – ik spreek in de voorwaardelijke wijs – dat een andere rol zou toekennen aan de Hoge Raad van Financiën. Waar dat nu een adviserend orgaan is, zou – nogmaals: in voorwaardelijke wijs – die nu de rol van scheidsrechter toebedeeld krijgen, in die zin dat wanneer de nv België ten aanzien van Europa de begrotingsdoelstelling niet haalt, de Hoge Raad voor Financiën zou kunnen bepalen – voorwaardelijke wijs – wie daarvoor de verantwoordelijken zijn en daar dan ook de gepaste gevolgen aan kan opleggen.

Indien het samenwerkingsakkoord al zou bestaan, zou er ook al in gestipuleerd zijn dat de gewesten verantwoordelijk zijn voor de financiën van de lokale besturen, dat om bij de eeuwige twisten over wie moet bijdragen, wie welke saneringsbijdrage moet leveren om de begroting van de nv België ten aanzien van Europa te doen kloppen of eventueel niet te doen kloppen, een scheidsrechtelijke rol toe te bedelen aan de Hoge Raad van Financiën.

Minister-president, klopt dat bericht? Indien dat klopt, gaat het dan inderdaad over een samenwerkingsakkoord dat ook nog in dit parlement moet passeren? Indien de berichten kloppen, wat is dan het standpunt van de Vlaamse Regering, voor zover u daar dan al bij betrokken zou zijn geweest?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Voorzitter, collega's, mijnheer Van Hauthem, het is er weer een voorbeeld van dat wat in de krant staat, niet helemaal juist is. U hebt u zeer voorzichtig uitgedrukt met 'zou', 'zou', 'zou'. Dit geeft me de gelegenheid om de puntjes op de i te zetten. Ik wil u daarvoor danken.

Dit zal niet volstaan als antwoord, dus zal ik wat meer tekst en uitleg geven. In uitvoering van artikel 3, paragraaf 1 van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de economische en monetaire unie moet er een samenwerkingsakkoord worden gesloten tussen de overheden van dit land, zijnde de federale overheid, de gewesten en de gemeenschapscommissies. In de confederale staat waarin wij leven, is er door de federale overheid een ontwerp van samenwerkingsakkoord voorbereid. Het is zo – en het is niet de eerste keer dat u iets te vroeg bent – dat er op donderdag 14 november een vergadering van een interfederale werkgroep zal zijn om dit ontwerp te bespreken.

Wat staat in dat ontwerp? Dat is een tweede onnauwkeurigheid van een kwaliteitskrant: er staat niet in dat de Hoge Raad van Financiën een zeer decisieve rol toebedeeld krijgt, integendeel. De Hoge Raad van Financiën zal slechts een adviserende rol krijgen, wat nu ook reeds het geval is, en de uiteindelijke beslissing van de verdeling van de te leveren begrotingsinspanningen tussen de verschillende overheden dient te worden genomen – godzijdank – door het Overlegcomité en de politieke overheden die daar deel van uitmaken. Het is wel zo dat de Hoge Raad van Financiën belast zal worden met de evaluatie van de jaarlijkse naleving van de verbintenissen die zijn aangegaan door de respectieve overheden, waarna deze overheden correctiemaatregelen dienen te treffen om een einde te maken aan de afwijking. Dat maakt dus het onderwerp uit van die vergadering en van het debat. Het is dus niet de Hoge Raad van Financiën die beoordeelt wie verantwoordelijk is voor de niet-naleving van de begrotingsdoelstellingen, omdat de doelstellingen voorafgaand worden vastgelegd door die overheden zelf.

Mijnheer Van Hauthem, op basis van artikel 3 van het verdrag is er dus een samenwerkingsakkoord nodig. De federale overheid heeft een ontwerp gemaakt. Over dat ontwerp is het laatste woord nog niet gezegd. Morgen is er daarover een vergadering. En het is zeker niet zo dat de Hoge Raad in de plaats zou komen van de politieke overheden, laat staan van de Vlaamse Regering.

De heer Joris Van Hauthem: Minister-president, u bent zeer blij. U hebt het antwoord gebracht met een glimlach tot aan uw oren. U hebt me ook bedankt voor de vraag. Ik heb ze ook hypothetisch gesteld. Het is niet onbelangrijk om vandaag al te weten wat er in de pijplijn zit. Het is er nog niet, maar het zit wel in de pijplijn.

U zegt dat het niet de Hoge Raad van Financiën is die gaat beslissen wie afwijkt van welke beslissing dan ook en dan maar moet corrigeren. Dat blijft nog altijd een politieke beslissing van de respectieve overheden.

Maar als ik u goed beluisterd heb, zou het wel zo zijn dat de Hoge Raad van Financiën de verantwoordelijkheden zal vastleggen: vastleggen, niet eventueel doen uitvoeren wat fout gelopen is. Het is de vraag of de politieke overheden dan nog autonoom kunnen beslissen of dat ze min of meer, al dan niet moreel, verplicht zijn om de evaluatie die door de HRF zal gebeuren, te volgen. Ik neem aan dat wat moet gebeuren, nog altijd een beslissing blijft van de respectieve politieke overheden.

En wat met het feit dat de gewesten budgettair verantwoordelijk worden gesteld voor de financiële toestand van de lokale besturen?

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

De heer Matthias Diependaele: Voorzitter, mijnheer Van Hauthem, op basis van het krantenartikel was dit zeker geen onterechte vraag, maar het antwoord van de minister-president heeft ons gerustgesteld. We zullen nog zien wat de uiteindelijke uitkomst is, maar het feit dat finaal wordt beslist met een politieke afweging, lijkt me zeer terecht, dat kunnen we steunen.

Het begrotingspact zelf is volgens mij nog steeds niet door België goedgekeurd. Het begrotingspact van de EU – daarjuist werd de volledige titel gezegd – wordt, als ik me niet vergis, nog steeds tegengehouden door Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Of heb ik het fout?

In de commissie hebben we het er ook al een aantal keren over gehad dat het niet onlogisch zou zijn dat de gewesten, de regio's, een grotere aanwezigheid zouden hebben in een aantal instellingen zoals het Planbureau en de Nationale Bank. Ze maken immers simulaties, plannen en ramingen op basis waarvan de dotaties voor de Vlaamse begroting worden gesteund. Zou het niet logisch zijn indien de deelstaten ook een zekere zeg hebben in de technische totstandkoming van de ramingen? Tot nu is er altijd een verschil tussen de raming die gemaakt wordt door de Vlaamse administratie en de raming die federaal, door het Planbureau wordt gemaakt. Ik vroeg me af hoe ver het daar al mee staat, maar misschien is dat een onderwerp voor een latere vraag in de commissie.

De voorzitter: De heer Vereeck heeft het woord.

De heer Lode Vereeck: Voorzitter, ik meen dat dit een heel terechte opmerking is van de heer Diependaele. Hij weet dat het wat mij betreft nog een stapje verder mag gaan, ik bepleit dat er ooit een eigen Vlaams planbureau komt.

Minister-president, met welk mandaat gaan uw vertegenwoordigers nu naar de vergadering morgen? Ik zou deze vraag willen stellen aan de hand van een voorbeeld. Binnen het Overlegcomité is er een soort stilstand ontstaan bij de vraag wie verantwoordelijk is voor het tekort van de gemeenten. U weet dat minister Muylers heeft gezegd dat hij deze vraag genoteerd heeft. Er werd dus gevraagd aan de regio's om de tekorten van de gemeenten, van de lokale besturen, over te nemen, maar daarover werd nog geen beslissing genomen, er is nog niets goedgekeurd. Nochtans zit deze beslissing wel in het stabilisatieprogramma dat de Federale Regering heeft aangemeld bij Europa. Stel dat we met dit dispuut worden geconfronteerd, wie trancheert er dan in het nieuwe voorstel? Zal uiteindelijk de Hoge Raad knopen doorhakken? Zal het Overlegcomité de knopen doorhakken? En met welk mandaat gaan uw vertegenwoordigers morgen naar het debat?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Voorzitter, ik heb drie korte puntjes. Het is heel belangrijk dat de Europese begrotingsregels heel snel door België worden geratificeerd. Ook ik stel vast dat ze nog in twee parlementen blijven hangen, en daarom is het noodzakelijk om er haast mee te maken.

Het is goed om een goede opvolging te doen. De Hoge Raad heeft natuurlijk zijn functie, maar het is inderdaad noodzakelijk dat er een politieke afweging wordt gemaakt en er een uiteindelijke beslissing valt. Dat zijn nu eenmaal taken voor de politici. We hebben daarover een geruststellend antwoord gekregen.

Wat betreft de lokale overheden, wil ik me aansluiten bij de opmerkingen van de heer Vereeck. Hier moet snel duidelijkheid over komen, want er hangt heel veel mist rond dit probleem. Het vraagt een oplossing op korte termijn.

Minister-president Kris Peeters: Voorzitter, collega's, er is het debat over het cijfermateriaal van de lokale overheden. Ik kan de heer Van den Heuvel enkel bijtreden: ik hoop dat dat zo snel mogelijk opklaart. Ook minister Muylers heeft gevraagd om het debat over het cijfermateriaal voort te zetten, omdat er toch nog heel wat vraagtekens bij kunnen worden geplaatst.

Daarnaast is er heel de discussie over wie de verantwoordelijkheid opneemt. Dat debat zal morgen en ook later worden gevoerd. In het artikel 3 van het ontwerp van die samenwerkingsovereenkomst staat nu: "Elke gemeenschap en elk gewest verbindt zich ertoe alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn zodat zijn lokale overheden de begrotingsdoelstelling bepaald in artikel 2 naleven."

Wij hebben toezicht op die lokale overheden. Dat betwist niemand, maar er zijn ook beslissingen die van andere overheden komen die een effect hebben op de lokale overheden, ik denk maar aan brandweer, politie of pensioenen. Daar zit een spanningsveld. Als wij de verantwoordelijkheid op ons nemen, maar een andere overheid legt een extra budgettaire last op de lokale overheden, moet er verder van gedachten worden gewisseld.

Dat artikel is nu zo geformuleerd. Of het zo zal blijven in de uiteindelijke versie, is het debat dat lopende is. Met welk mandaat gaan we ernaartoe? De minister van Financiën gaat, bijgestaan door de mensen van mijn kabinet, naar die vergadering.

We houden enkele zaken in het oog. Een, er moet een samenwerkingsakkoord komen. We moeten een akkoord vinden. Twee, er moeten pertinente elementen worden uitgeklaard, zeker in verband met de lokale overheden, over het cijfermateriaal en over de toekomst. Drie, zoals het zich nu aandient, mijnheer Van Hauthem, zou ik me wat minder zorgen maken over de Hoge Raad van Financiën. Dat is nu zo geregeld. Zij geven advies en zij krijgen de rol om te evalueren of de afspraken die de politieke overheden hebben gemaakt, door hen worden nagekomen. Als ze vaststellen dat het niet wordt nagekomen, is men, zoals het nu voorligt, 'verplicht' – tussen aanhalingstekens – om te ageren. De evaluatie is iets sterker ingekleurd.

We zullen zien wat de debatten brengen. Ik ga ervan uit, collega's, dat u mij of de minister van Financiën daarover de komende weken nieuwe vragen zult stellen, om te kijken wat de vooruitgang is in dit dossier en – hopelijk – welk samenwerkingsakkoord wordt aangenomen.

De heer Joris Van Hauthem: Minister-president, dank u voor uw uitleg en om de problematiek te schetsen zoals die zich vandaag aandient. U zegt dat ik me niet te veel zorgen moet maken over de Hoge Raad van Financiën. Zij evalueren wel en kunnen verplichten om er wat aan te doen. Zij kunnen verantwoordelijkheden toekennen, namelijk: die overheid heeft dat beloofd en doet het niet. Dat is er wel, maar goed, tot daaraan toe. We zullen nog zien hoe dat uitdraait, maar ik heb wel het gevoel dat u over dat bepaalde artikel over de lokale overheden nog aardig wat gaat debatteren. Zoals het nu in het ontwerp van samenwerkingsakkoord staat, kan het niet voor u. Dat is mijn conclusie.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

■

ACTUELE VRAAG van mevrouw Vera Van der Borgh tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gestegen noden op het vlak van buitenschoolse kinderopvang, naar aanleiding van de aankondiging van een staten-generaal

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Voorzitter, minister, collega's, de cijfers die Kind en Gezin vandaag bekendmaakte aangaande de steeds toenemende vraag naar buitenschoolse kinderopvang, zijn niet nieuw. Wij kennen die, u ook. Het mooiste bewijs daarvan is,

minister, dat u de analyse opnam in het regeerakkoord in 2009 en in uw beleidsbrief 2009-2014. Toen reeds was duidelijk dat we voor buitenschoolse kinderopvang moesten gaan naar een nieuw organisatiemodel, dat meer afstemming vroeg tussen de departementen Welzijn, Onderwijs, Jeugd en Sport.

Jaar na jaar stond dit in uw beleidsbrieven als te realiseren doelstelling. Jaar na jaar konden we deze goede intentie lezen. Spijtig genoeg bleef het daar bij. Er is weinig of niets gebeurd, op een paar studies na. Meer nog, het broodnodige overleg tussen Welzijn en Onderwijs werd pas dit jaar opgestart. Dit bleek al uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag en uit het mailverkeer dat ik had met uw kabinet.

Nu wordt er met veel bombarie een staten-generaal aangekondigd voor mei 2014. Laat dat nu net een paar weken voor de verkiezingen zijn. Ik wil daar niets over zeggen of veronderstellen, maar qua timing kan het tellen, dat moet ik u nageven. De staten-generaal gaat nadenken over de uitdagingen die we al vijf jaar kennen en waar al vijf jaar bijna niets rond gebeurd is.

Minister, wat heeft u vijf jaar lang weerhouden om hier iets aan te doen? Waarom hebt u niets gedaan om te zorgen voor de afstemming tussen de departementen zodat ze tot een nieuw organisatiemodel voor buitenschoolse kinderopvang konden komen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Er moesten drie zaken gebeuren. De evolutie van de buitenschoolse kinderopvang veronderstelde eerst een duidelijk zicht op de evolutie in de voorschoolse kinderopvang. Dat zicht is er ondertussen. We zitten daar in de uitvoeringsfase. Binnen de interne staatshervorming is afgesproken dat de regierol voor de buitenschoolse kinderopvang naar de lokale besturen zou gaan. Dat is heel logisch. Er moet een sterke integratie zijn tussen de diverse actoren en spelers. Zij moeten zich inzetten om de groeiende behoefte aan buitenschoolse kinderopvang goed in te vullen. Verder moesten we de financiële stromen in kaart brengen, mobiliseren en activeren. Dat heeft te maken met het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten.

Dat zal inderdaad naar Vlaanderen overkomen als de Kamer de wetgeving met betrekking tot de zesde staatshervorming goedkeurt. De voorwaarden zijn nu aanwezig. Ik heb er de afgelopen jaren nooit een geheim van gemaakt dat we inzetten op het creëren van een draagvlak om in de volgende legislatuur de overgekomen middelen snel en effectief in te zetten.

We hebben in 2010 een 1800-tal plaatsen gecreëerd. De grote financiële mogelijkheden zitten echter in dat fonds. Met het perspectief dat het geld geactiveerd kan worden, mogen we ervan uitgaan dat we meer kunnen realiseren. Dat geld is al een tijdje immobiel, het wordt niet aangewend voor uitbreiding, maar dat moment is nu aangebroken.

De afstemming is absoluut noodzakelijk. Het gaat inderdaad niet alleen over realisaties door Kind en Gezin, maar ook over speelpleinwerking en de andere mogelijkheden die u zelf hebt opgesomd. We vonden het dan ook opportuun om eerst het draagvlak te garanderen. We kunnen nu versnellen. Het decreet betreffende de voorschoolse kinderopvang is uit de startblokken gekomen. De taakstelling is duidelijk. De middelen zijn beschikbaar.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Minister, uw antwoord voldoet me niet. Ik zal u een en ander voorlezen. In uw beleidsnota 2009-2014 staat: “In overleg met alle actoren maken we werk van een nieuw organisatiemodel voor de buitenschoolse en vakantieopvang. Hierbij staat de verdere samenwerking met Onderwijs en alle partners betrokken op de vrije tijd van jonge kinderen, namelijk Jeugd, Cultuur en Sport centraal.”

In 2010-2011 hebben we dat opnieuw kunnen lezen. “(...) moeten we evolueren naar een nieuw organisatiemodel. (...) Op basis van de onderzoeksresultaten (...) willen we komen tot een basistekst (...)”

In uw beleidsbrief 2012-2013 staat: “In 2012 startte een onderzoek naar het gebruik van en de behoefte aan opvang voor kinderen tussen 3 en 12 jaar. De eerste resultaten worden verwacht in de tweede helft van 2012.”

In maart 2013 kregen we als antwoord op een schriftelijke vraag: “We zijn nu gestart met het overleg met Onderwijs.”

Minister, jaar na jaar schrijft u dat in uw beleidsbrief, jaar na jaar zegt u dat u bezig bent en vooruitgang maakt, en nu komt u me zeggen dat er drie redenen zijn waarom u niet verder staat van waar u vandaag staat. Sorry, maar mij voldoet dit niet.

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: De cijfers zijn inderdaad gekend. Het aantal kinderen dat een beroep doet op de buitenschoolse opvang stijgt voortdurend. De evolutie sinds 2000 toont dit heel duidelijk aan.

De gemeentebesturen hebben er ondertussen proberen iets aan te doen. Natuurlijk lukt dat niet allemaal even goed. Eergisteren zagen we het voorbeeld van Duffel, waar de directie kinderopvang haar vijfde- en zesdejaars moet verhuizen wegens plaatsgebrek, en vrijwilligers moet inschakelen omdat er onvoldoende geld is.

We vinden het positief dat die Staten-Generaal plaatsheeft, maar vier maand na het houden van de Staten-Generaal gaat het schooljaar opnieuw beginnen. Minister, we vragen dat er snelle oplossingen komen, dat er niet alleen wordt nagedacht, maar dat die oplossingen goed zijn. De kwaliteit en vooral de continuïteit moeten worden gegarandeerd.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Buitenschoolse kinderopvang is heel belangrijk. Als de ouders willen gaan werken, is daar absoluut nood aan. Het is positief in de cijfers te zien dat grootouders nog een belangrijke taak vervullen in die opvang.

Het is positief dat de Staten-Generaal er komt, maar ik vind dat we er snel werk moeten van maken. De nood is heel groot, want ook de lokale besturen hebben er problemen mee. Het is absoluut noodzakelijk dat er na die Staten-Generaal op korte termijn stappen kunnen worden gezet.

Minister, kunt u in aanloop naar die Staten-Generaal al proberen de verschillende regelgevingen te stroomlijnen en eenvoudiger te maken? Dan hebben we een tussenstap die we nu al kunnen zetten en hoeven we niet te wachten tot eind volgend jaar.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes: Een betaalbare oplossing vinden voor de buitenschoolse kinderopvang is een belangrijke wens van ons allemaal. Vandaag zijn er nog veel grootouders die voor kinderopvang zorgen, maar er komt een generatie van grootouders die daar minder voor kunnen zorgen omdat ze nog gaan werken. De nood zal er dus niet minder op worden. Een belangrijk moment komt er als de FCD-middelen (Fonds Coöperatief Dividend) naar Vlaanderen komen. Dan krijgen we mogelijkheden om ook financieel meer te doen. Het is wel belangrijk dat de afstemming gebeurt op die Staten-Generaal, zodat de nieuwe regering heel goed weet op welke manier ze dit moet aanpakken.

Minister Jo Vandeurzen: Sommige bezorgdheden zijn uiteraard heel legitiem. Het is inderdaad belangrijk dat we een aantal stappen kunnen zetten. Het onderzoek dat werd geciteerd, is van begin 2013. We proberen met dat onderzoek nu aan de slag te gaan, maar de budgettaire mogelijkheden om op dit thema in te zetten, zijn een beetje geconditioneerd door de vraag of ze van het fonds overkomen en of we die dan op een goede manier kunnen inzetten. Dan zal continuïteit heel belangrijk zijn.

Ik heb ook de zorg dat de lokale besturen die ondertussen keuzes en verantwoordelijkheden hebben genomen, niet het slachtoffer zijn van het feit dat anderen dat nog niet hebben gedaan. We moeten naar een financieringssysteem gaan dat de mensen die het initiatief hebben genomen, niet penaliseert. Dat zou een zeer slecht signaal zijn.

En inderdaad, mevrouw Jans, het is juist dat we heel nadrukkelijk zichtbaar zullen moeten maken hoe de regelgeving op elkaar zal moeten worden afgestemd. Dat zal moeten gebeuren. We gaan naar een groter gebruik van bestaande infrastructuur, bijvoorbeeld onderwijsinfrastructuur. We gaan meer moeten proberen normen op elkaar af te stemmen. Uiteraard hebben we daarover al wat analyses gemaakt. We hebben trouwens al wat regelgeving gemaakt om voor de vakantieperiode de mogelijkheden van de opvang te verbeteren en te flexibiliseren. Het wordt weleens vergeten, maar dat besluit is al enige tijd van toepassing, precies omdat we dat voor de vakantieperiode al hebben gedaan.

Ook u die allemaal erg deskundig bent in deze materie weet dat er ook vragen zullen komen over wat men voor en na de schooluren en op de vrije dagen moet doen. Het is dus echt wel nodig dat alle stakeholders zich daarover uitspreken.

Mevrouw Van Der Borgh, ik had niet verwacht dat u die vraag zou stellen om te zeggen dat we goed bezig zijn. In alle eerlijkheid, ik denk dat ik nooit verborgen heb dat dit de cadans zou zijn waarop er moet worden gewerkt. Nogmaals, het feit dat er een perspectief zou komen op budgettaire mogelijkheden dwingt ons ertoe om ervoor te zorgen dat alles in de steigers staat om dat dan ook op een goede manier in te vullen.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Ik dank de collega's uit de verschillende fracties die onze vraag mee ondersteunen en het zeer voorzichtig mee betreuren dat het allemaal zo lang duurt.

Minister, u bent iemand die steeds maar zegt wat hij gaat doen. U hebt een goede aankondigingspolitiek, maar we zouden gelukkiger zijn indien u ook eens effectief zou doen wat u steeds maar, jaar na jaar, aankondigt. Minister, ik stel alleen maar vast dat ook dit dossier opnieuw op de tafel van de volgende regering en de volgende minister van Welzijn zal belanden. Wie u ook zal opvolgen, uzelf of iemand anders, ik heb er eerlijk gezegd medelijden mee, want die zal voor vele, vele, grote uitdagingen staan. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

■

ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Republiek der Filipijnen, anderzijds, ondertekend in Phnom-Penh op 11 juli 2012 – 2113 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot instemming met de kaderovereenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Republiek der Filipijnen, anderzijds, ondertekend in Phnom-Penh op 11 juli 2012.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2113/1)

– *De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

■

ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Socialistische Republiek Vietnam, anderzijds, ondertekend in Brussel op 27 juni 2012

– 2114 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot instemming met de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Socialistische Republiek Vietnam, anderzijds, ondertekend in Brussel op 27 juni 2012.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Collega's, de commissie Buitenlands Beleid heeft enkele weken geleden inderdaad dat ontwerp van decreet behandeld. De minister-president gaf in zijn inleiding aan dat de kaderovereenkomst aansloot op de strategienota EU-Vietnam en de prioriteiten die erin werden verwerkt. Hij wees er ook op dat het sluiten van een partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst een voorwaarde is voor het sluiten van een vrijhandelsovereenkomst om een economisch en politiek kader te creëren voor de betrekkingen met de landen van de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN).

Tijdens de korte bespreking vroeg de heer Kennes aan de minister-president waarom er eigenlijk niet werd gewerkt met bilaterale verdragen. Ook de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) had dat aangegeven. De minister-president antwoordde dat Vlaanderen liever werkt via 'memorandums of understanding', omdat die instrumenten veel meer flexibiliteit toelaten en minder rigide zijn.

De heer Van Overmeire vestigde er de aandacht op dat in de voorliggende tekst een clauseule over de mensenrechten voorkomt en dat er op het terrein, Vietnam, nog steeds een communistische eenpartijstaat is waar burgers niet te veel kritiek mogen hebben op het systeem.

Bij de stemming werd het ontwerp van decreet aangenomen met tien stemmen voor bij twee onthoudingen.

De voorzitter: Mijnheer Delva, u bent opgetreden als verslaggever. U hebt zich niet gemeld. Normaal gezien kan een verslaggever alleen optreden als hij zich voor de aanvang van de zitting meldt.

Vraagt nog iemand het woord? (Nee)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2114/1)

– *De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

■

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de wijzigingen aan het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, opgemaakt te New York op 18 december 1979 en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, opgemaakt te New York op 10 december 1984

– 2140 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met de wijzigingen aan het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, opgemaakt te New York op 18 december 1979 en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, opgemaakt te New York op 10 december 1984.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (*Zie Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 2140/1*)

– *De artikelen 1 tot en met 4 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

■

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

– 2197 (2013-2014) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Rombouts, verslaggever, heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Voorzitter, ik wil even kort verslag uitbrengen over de bespreking in de commissie. Dit ontwerp van decreet is eigenlijk het resultaat van de decretaal bepaalde evaluatie na enkele jaren van de praktische toepassing van het decreet betreffende de milieuhandhaving.

De handhavingsactoren in de Vlaamse administratie hebben een voorstel gedaan. De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving heeft dit voorstel uitgebreid besproken. Het is ook met verschillende actoren besproken en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen en de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen zijn hier eveneens bij betrokken.

De goedgekeurde aanbevelingen en voorstellen tot optimalisatie zijn in het voorliggend ontwerp van decreet verwerkt. De belangrijkste elementen zijn de invoering van de bestuurlijke dwangsom en de uitbreiding van de bestuursdwang van enkel de effectieve plegers naar de opdrachtgevers. Daarnaast is ook de definitie van milieu-inbreuken aangepast. In de toekomst zal het eveneens mogelijk zijn lichte niet-administratieve vergrijpen te depenaliseren.

CD&V en sp.a hebben zich zeer tevreden getoond over het ontwerp van decreet. Het is een voorbeeld van de wijze waarop nieuwe regelgeving gedragen tot stand kan komen. Het is in dit verband verschillende malen in de commissie aangehaald.

De heer Martens heeft gevraagd in de toekomst voldoende aandacht te besteden aan de handhaving in verband met de omgevingsvergunning. Namens de Open Vld-fractie heeft de heer Callens tijdens de artikelsgewijze bespreking veel punctuele vragen gesteld. De minister heeft daar steeds onmiddellijk op geantwoord.

Uiteindelijk is het ontwerp van decreet met zes stemmen voor en twee onthoudingen aangenomen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (*Zie Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 2197/1*)

– *De artikelen 1 tot en met 47 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

■

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen

– 1680 (2011-2012) – Nrs. 1 en 2

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking

– 2149 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de voorstellen van resolutie van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen en van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking.

Het voorstel van resolutie van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn werd door de commissie verworpen.

Bij brief van 6 november 2013 hebben de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn verzocht het op de agenda van de plenaire vergadering te plaatsen.

Conform artikel 77, punt 5, van het Reglement van het Vlaams Parlement moeten wij ons bij zitten en opstaan uitspreken over het aanvatten van de bespreking.

De volksvertegenwoordigers die voorstander zijn van het aanvatten van de bespreking van het voorstel van resolutie van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

De bespreking wordt aangevat.

Dames en heren, ik stel voor om de bespreking van het voorstel van resolutie van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen samen te voegen met de bespreking van het voorstel van resolutie van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking.

Is het parlement het hiermee eens? (*Instemming*)

De bespreking is geopend.

Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, ik zal het kort houden. Beide voorstellen van resolutie lopen min of meer gelijk. Het voorstel van resolutie van mijn fractie, dat overigens niet nieuw is en nog van de vorige legislatuur dateert, is eerst ingediend. Aanvankelijk hadden enkel de meerderheid en de heer De Gucht voorstellen van resolutie opgesteld. Ik stel vast dat de meerderheid en de andere oppositiepartijen er lang over hebben gedaan om tot een gezamenlijk voorstel te komen.

U weet, voorzitter, dat voor ons enkel de inhoud telt, niet van wie het uitgaat. Het is voor ons heel belangrijk dat het Vlaams Parlement unaniem een signaal geeft.

Ik heb bewust gevraagd om het voorstel van onze fractie opnieuw op de agenda te zetten, om nog even te kunnen beklemtonen dat het voorstel van de verenigde oppositie, exclusief mijn fractie, en de meerderheid min of meer een kopie is van het voorstel van onze fractie. Ik heb daar echter geen enkel probleem mee. Ik vind het heel belangrijk dat wij hier een signaal geven, dat wij aan de Vlaamse overheid vragen dat zij haar rol blijft spelen in de strijd tegen schadelijke traditionele gebruiken, waar genitale verminking een van de grote onderdelen van is.

Op dit ogenblik zijn er een aantal knelpunten in het beleid van de Vlaamse Regering, wat trouwens ook tot uiting komt in het andere voorstel van resolutie. Wij willen niet op een beperkte manier naar dit dossier kijken. Onze fractie zal naast ons eigen voorstel ook het voorstel van de meerderheid en de andere oppositiepartijen steunen, omdat het voor ons heel belangrijk is dat er een duidelijk signaal komt. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, beste collega's, het voorstel van resolutie is inderdaad al een tijdje onderweg, maar het is het resultaat van een samenwerking tussen de commissie Gelijke Kansen en de commissie Welzijn. Ik kan mij vandaag alleen tevreden uitdrukken over het feit dat er effectief wordt gestemd over het voorstel van resolutie in zijn huidige vorm.

Het is meer dan nodig, omdat naar schatting 6260 vrouwen en meisjes in ons land besneden zijn, en dat nog eens bijna 2000 jonge meisjes een risico lopen. De gevolgen van genitale verminking bij vrouwen zijn niet te onderschatten, zowel op fysiek als op mentaal vlak.

Wij vragen in dit voorstel van resolutie dan ook dat de Vlaamse Regering in samenspraak met de federale overheid het probleem krachtdadig aanpakt. Het is noodzakelijk dat de Vlaamse Regering meer aandacht heeft voor vrouwelijke genitale verminking, door het mee te nemen in het beleid rond welzijn, gezondheid, gezin, onderwijs en gelijke kansen.

Vlaanderen moet een preventief en sensibiliserend beleid voeren, dat gericht is op professionals in de gezondheidszorg en op de risicogroepen. Dat kan door het ondersteunen van de erkende expertisecentra in Vlaanderen, die werken rond de problematiek, het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek, het opzetten van sensibiliseringscampagnes en het geven van richtlijnen en trainingen voor hulpverleners.

Ik hoop dan ook dat dit voorstel van resolutie snel tot concrete resultaten zal leiden en ervoor zal zorgen dat dit thema op de politieke agenda blijft, zodat veel kinderen en jonge vrouwen van dit gruwelijke tafereel bespaard blijven.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

De heer Jean-Jacques De Gucht: Voorzitter, vanuit Open Vld zijn wij bijzonder tevreden dat dit eindelijk behandeld wordt. De aantallen zijn op zijn zachtst gezegd niet te onderschatten. Als je kijkt naar wat er vooropgesteld wordt en wat nog kan gebeuren, dan denk ik dat actie ongelooflijk belangrijk is. Het is belangrijk dat we vanuit dit halfroond een eenvormig signaal de wereld insturen.

Als je bedenkt dat het eergisteren nog nationale vrouwendag was en als je dan naar deze praktijken kijkt, weet je dat wij in onze samenleving nog een hele weg af te leggen hebben. De gelijkheid tussen man en vrouw is een fundamenteel principe in onze samenleving. Het ondergraven van dat principe mag niet getolereerd worden. Het is een belangrijke boodschap als wij dat vandaag ook uitdragen vanuit dit Vlaams Parlement.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, collega's, vijftien jaar geleden hoorde ik voor het eerst over het fenomeen genitale verminking, door een film die werd vertoond in de Senaat. Die film was zo gruwelijk, dat hij mij altijd is bijgebleven.

Een paar jaar later was ik op een lezing van mevrouw Ayaan Hirsi Ali, georganiseerd door Nova Civitas, waarvan de heer Bouckaert de voorzitter was, en nog is, denk ik. Haar verhaal was zo pakkend dat ik me sindsdien heb verdiept in de materie van de genitale verminking.

Mijn eerste vraag in het Vlaams Parlement dateert van zeven jaar geleden. Ondertussen heb ik diverse interpellaties gehouden en vragen gesteld. Al die jaren is er geen enkele andere vraag gesteld door een ander parlementslid over deze materie. Ik ben het gisteren nog gaan opzoeken: niemand van de indieners heeft ooit een vraag gesteld, een interpellatie gehouden of een schriftelijke vraag gesteld over deze materie. Het voorstel van resolutie is opgesteld op basis van antwoorden die zijn gegeven door de ministers – ooit nog door minister Vervotte – op vragen van mezelf.

Ik ben heel blij dat ik een aantal collega's heb kunnen overtuigen van het belang van die materie en deze resolutieteksten. Ik hoop dan ook dat het hun menens is wat de inhoud betreft. Alle indieners zijn immers lid van een partij die in een of andere regering zit.

Er is verwezen naar het nationaal actieplan. Het is dat plan dat van belang is om de resolutie te kunnen realiseren. De inhoud is inderdaad belangrijker. Wiens naam eerst op het papier staat, heeft geen enkel belang. Het zegt hoogstens iets over het niveau van sommige parlementsliden. Voor sommigen is de volgorde van de namen op het voorstel van resolutie

belangrijker dan de inhoud. Ik zal de beide voorstellen van resolutie steunen, want ze zijn gelijklopend en vrijwel gelijk.

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Voorzitter, namens de CD&V-fractie wil ik ook even het woord nemen. Mevrouw Van Steenberge, u bent inderdaad degene die dit hier aan bod heeft gebracht in de commissies. Ik wil u daar zeker ook voor waarderen. We hebben daarop voortgewerkt. Vandaag blijkt het belangrijk en nog noodzakelijk te zijn dat de federale en de Vlaamse bevoegdheden nog beter op elkaar worden afgestemd. Er gebeurt veel, maar er zou een kader moeten komen tussen de twee overheden in. Dat is de oproep die we doen aan de overheden in dit voorstel van resolutie. Als we daarmee kunnen bereiken dat we al is het maar één meisje, of zo veel mogelijk meisjes, kunnen redden van deze verminking, dan maakt het dit de moeite waard.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Voorzitter, ik sluit me aan bij de vorige sprekers. Mevrouw Van Steenberge, u hebt alleszins mij al kunnen overtuigen. Ik ben hier minder lang aanwezig dan u.

In juli las ik een artikel in De Standaard dat mijn aandacht vroeg. De titel ervan luidde ‘Genitale verminking neemt af’. Dat bleek te gaan over landen in Afrika en het Midden-Oosten. Dat gaat van een zeer schuchtere afname tot een toch wel heel duidelijke afname, bijvoorbeeld in Kenia, niet toevallig een land dat heel sterk inzet op campagnes om die wrede praktijken te ontraden. Dat wijst op het belang van campagnes en sensibilisatie.

Door de sterke migratiestroom is genitale verminking ook in Europa en in Vlaanderen aanwezig. U kunt dat allemaal lezen in de inleiding.

Ik meen inderdaad dat Vlaanderen niet kan achterblijven, dat we moeten durven optreden om die gelijkheid qua rechten, ondanks afkomst, overtuiging, geslacht en seksuele geaardheid te kunnen waarborgen. Dat geldt ook zeker als het gaat over vrouwen die in Vlaanderen worden geconfronteerd met het fenomeen van de genitale verminking. Daarom zal de N-VA dit voorstel van resolutie dan ook steunen. Over dit thema is er zo spoedig mogelijk meer nood aan sensibilisatie, samenwerking en actie.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over de voorstellen van resolutie houden.

■

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaatop in Warschau

– 2250 (2013-2014) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Hermes Sanctorum bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaatop in Warschau.

De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Voorzitter, geachte leden, daarnet heeft er al een minidebat plaatsgevonden over het klimaat. Minister Schauvliege vertrekt volgende week dinsdag naar Warschau. Zij zal er niet alleen Vlaanderen vertegenwoordigen, maar er namens heel het

land, namens België spreken. Net zoals dat ook de vorige jaren het geval was, lijkt het me zeker gepast dat dit Vlaams Parlement een engagement meegeeft met de minister, dat we eigenlijk een pakket van maatregelen en engagementen meegeven.

De hoogdringendheid spreekt voor zich aangezien zij dinsdag in Warschau zal zijn en het vandaag woensdag is. Om een eminent lid van deze vergadering te parafraseren: “Als we deze hoogdringendheid niet goedkeuren, op welke planeet leven we dan?”

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, dit voorstel van resolutie is deze namiddag op onze banken beland. Het is dringend omdat die klimaatconferentie volgende week plaatsvindt. Dat wisten wij twee, drie, vier weken geleden ook al. Om hier nu op een drafje een aantal aanbevelingen – ik heb het niet over de inhoud – goed te keuren: mijnheer Sanctorum, met alle sympathie voor u, maar dit hadden we hier gerust twee, drie weken geleden kunnen bespreken. De hoogdringendheid is er, maar u bent iets te laat. Volgende week is er de conferentie, maar dat wisten we bij wijze van spreken een jaar geleden ook al.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Mijnheer Sanctorum, het voorstel van resolutie komt inderdaad rijkelijk laat, want de conferentie in Warschau is al lang gepland. Maar het voorstel van resolutie lijkt ons, van de meerderheid, ook veeleer overbodig. We hebben hier vorig jaar nog een resolutie kamerbreed goedgekeurd, met een duidelijk mandaat voor de Vlaamse Regering en minister Schauvliege op het internationale toneel inzake klimaatonderhandelingen. Helaas is er vorig jaar geen duidelijk akkoord op internationaal niveau gesloten. Dat betekent meteen dat het mandaat dat we hier vorig jaar hebben goedgekeurd nog altijd even actueel is. De positie van het Vlaams Parlement en van de Vlaamse Regering is even duidelijk. Het lijkt mij helemaal niet nodig om nu, op dit moment, uw voorstel van resolutie te behandelen.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

De heer Bart Tommelein: De voorgaande sprekers hebben gelijk. We weten al langer dan vandaag dat minister Schauvliege naar Warschau gaat. Dit had gerust vorige week of twee weken geleden op de agenda kunnen staan. Wij gaan deze behandeling bij hoogdringendheid dus niet goedkeuren.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

De heer Bart Van Malderen: Na deze betogen is de uitslag van de stemming voor de indieners zeker al duidelijker geworden, maar ik wil toch ook even ons stemgedrag toelichten. Ik heb het voorstel van resolutie zeer goed doorgenomen. Het zijn vooral aanbevelingen aan de Vlaamse overheid zelf, niet zozeer aan de onderhandelaars op de top van Warschau. Bovendien lijkt het document mij zodanig gedetailleerd dat een bespreking in de commissie beter op zijn plaats is dan een behandeling vandaag bij hoogdringendheid.

De heer Hermes Sanctorum: Collega's, dank voor de reacties. (*Gelach*)

Voor alle duidelijkheid: de tekst werd enkele weken geleden ingediend. Ik verwachtte, eerlijk gezegd, in die tussentijd toch wel een initiatief van andere partijen, en op zijn minst vanuit de meerderheid. Dat is er blijkbaar niet gekomen, ik weet ook niet om welke redenen. Aangezien mijn tekst al geruime tijd geleden was ingediend en er geen ander initiatief was, heeft mijn fractie besloten om de tekst bij hoogdringendheid te laten agenderen op deze vergadering.

Wat de inhoudelijke opmerkingen betreft, klopt het dat er ondertussen al andere resoluties zijn gepasseerd. Ik wil enkel meegeven dat er heel wat evoluties aan de gang zijn inzake internationaal klimaatbeleid. Die zitten ook in deze tekst. Het gaat niet alleen over het Vlaamse klimaatbeleid, maar ook over de internationale dimensie. De top van Warschau is nu net zo belangrijk omdat daar de bouwstenen worden samengesteld om in 2015 tot een

wereldwijd bindend akkoord te komen. Er worden een aantal nieuwe mechanismen voorgesteld. Ik geef één voorbeeld: het internationale mechanisme voor verlies en schade. Dat zijn vrij recente begrippen. Daarover hebben de vorige resoluties helemaal geen uitspraak gedaan.

De voorzitter: We gaan hier niet in op de inhoud, mijnheer Sanctorum.

De heer Hermes Sanctorum: Het gaat over de hoogdringendheid. Dit is een bewijs dat het effectief hoogdringend is.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van de heer Hermes Sanctorum betreffende een duidelijk nationaal en internationaal engagement van Vlaanderen in de voorbereiding van de nieuwe klimaattop in Warschau naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed verwezen.

Het incident is gesloten.

■

ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Republiek der Filipijnen, anderzijds, ondertekend in Phnom-Penh op 11 juli 2012 – 2113 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 1

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

110 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

106 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

106 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

■

ONTWERP VAN DECREET tot instemming met de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds, en de Socialistische Republiek Vietnam, anderzijds, ondertekend in Brussel op 27 juni 2012

– 2114 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 2

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

111 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
95 leden hebben ja geantwoord;
16 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
91 leden hebben ja geantwoord;
16 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

■

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de wijzigingen aan het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, opgemaakt te New York op 7 maart 1966, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, opgemaakt te New York op 18 december 1979 en het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, opgemaakt te New York op 10 december 1984

– 2140 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 3

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

111 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
111 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
107 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

■

**ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
– 2197 (2013-2014) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

89 leden hebben ja geantwoord;

19 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

■

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van de dames Marijke Dillen, Gerda Van Steenberge en Linda Vissers en de heren Frank Creyelman, Filip Dewinter, Joris Van Hauthem en Johan Deckmyn betreffende een meer doeltreffende preventie van vrouwelijke genitale verminking in Vlaanderen
– 1680 (2011-2012) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

17 leden hebben ja geantwoord;

93 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie niet aan.

■

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jean-Jacques De Gucht en de dames Sabine Poleyn, Goedele Vermeiren, Mia De Vits, Katrien Schryvers en Lies Jans betreffende de verspreiding en bestrijding van het fenomeen van vrouwelijke genitale verminking
– 2149 (2012-2013) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

112 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

112 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

■

MOTIE van de heren Jan Roegiers, Piet De Bruyn, Johan Sauwens, Peter Gysbrechts en Bart Caron en mevrouw Ulla Werbrouck tot besluit van de op 17 oktober 2013 door de heer Jan Roegiers in commissie gehouden interpellatie tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over de houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van de antihomowet in Rusland in het licht van deelname aan de Olympische Winterspelen – 2244 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

111 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
107 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie aan. Ze zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

De heer Creyelman heeft het woord.

De heer Frank Creyelman: Voorzitter, ik heb me onthouden, niet omdat ik het niet eens ben met het feit dat het volledig ontoelaatbaar is dat iemand vanwege zijn seksuele of andere voorkeur in elkaar kan worden geslagen. Dat staat buiten kijf, dat is verwerpelijk. Alleen staan er in deze motie een aantal onjuistheden over de Russische situatie en wetgeving en een aantal beweringen die ondertussen door de Russische overheid al officieel zijn tegengesproken. Uiteraard zijn er problemen in Rusland, maar die zijn er ook in dit land. Om toch een aantal nuances toe te voegen, heb ik me onthouden.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, ik sta volledig achter de inhoud van de motie, maar ik heb me onthouden omwille van de mensen die het getekend hebben. (*Opmerkingen*)

Voorzitter, dat is de politiek van de andere partijen altijd geweest, al die jaren. Jullie stemmen tegen een voorstel van resolutie, niet omwille van de inhoud maar van de personen die het tekenen. Ik doe dat nu ook. Mijnheer Roegiers, uw naam staat me nu eens tegen, en daarom stem ik tegen.

■

MOTIE van de dames Lydia Peeters, Patricia Ceysens en Fientje Moerman en de heren Egbert Lachaert en Bart Tommelein tot besluit van de op 24 oktober 2013 door mevrouw Lydia Peeters en de heer Chris Janssens in commissie gehouden interpellaties tot de heer Philippe Muylers, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, respectievelijk over het SERV-akkoord 'Bijsturing Samen op de Bres voor 50+', en over het SERV-akkoord met betrekking tot de bijsturing van 'Samen op de bres voor 50+'

– 2257 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

109 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

19 leden hebben ja geantwoord;

64 leden hebben neen geantwoord;

26 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

■

MOTIE van de heren Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Bart Van Malderen, Matthias Diependaele, Eric Van Rompuy en Bart Martens tot besluit van de op 24 oktober 2013 door de heren Joris Van Hauthem en Wilfried Vandaele in commissie gehouden interpellaties tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, respectievelijk over de gevolgen van het arrest van het Europese Hof van Justitie aangaande de naleving door België van de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater, en over een regeling voor de verdeling van eventuele (Europese) boetes onder de gewesten

– 2260 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, ik ben de collega's dankbaar dat ze een motie hebben ingediend over mijn interpellatie. De minister-president was zeer duidelijk in zijn antwoord op de interpellatie. Hij heeft heel duidelijk gezegd dat in dit dossier Vlaanderen in feite geen boete moet betalen. Hij heeft tijdens zijn antwoord op de interpellatie genoeg elementen uit het arrest kunnen halen om dat met zoveel woorden te zeggen.

Nu komt er wel een motie die op zich niet zo slecht is, maar wij hadden toch liever gezien dat dit Vlaams Parlement in de motie zou zeggen dat van de 10 miljoen euro boete die Europa de nv België heeft opgelegd, Vlaanderen daar geen eurocent voor moeten betalen. Dat mis ik een beetje in deze motie. Daarom zullen we ons onthouden.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, een korte aanvulling. Als de collega de teksten goed leest – en ik ben ervan overtuigd dat hij dat doet –, dan zal hij zien dat wij aan het slot en de conclusie de motie opentrekken en dat we het hebben over dé boetes. Dat kunnen ook boetes zijn in de toekomst, los van de boete waarover we het nu hebben in verband met de

afvalwaterzuivering. In deze context denken we dat de formulering die we hier gebruiken, beter is.

De voorzitter: Begin van de stemming.

Stemming nr. 9

Ziehier het resultaat:

112 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
76 leden hebben ja geantwoord;
36 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie aan. Ze zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

■

MOTIE van de dames Mercedes Van Volcem en Khadija Zamouri en de heer Bart Tommelein tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2276 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

112 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
40 leden hebben ja geantwoord;
66 leden hebben neen geantwoord;
6 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

■

MOTIE van de heren Jan Penris, Joris Van Hauthem en Pieter Huybrechts, de dames Marleen Van den Eynde en Marijke Dillen en de heer Filip Dewinter tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof – 2277 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

111 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
16 leden hebben ja geantwoord;
94 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

■

MOTIE van mevrouw Patricia De Waele tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof

– 2278 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

109 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

6 leden hebben ja geantwoord;

102 leden hebben neen geantwoord;

1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

■

MOTIE van de dames Michèle Hostekint en Veerle Heeren, de heer Marc Hendrickx, de dames Valerie Taeldeman en Liesbeth Homans en de heren Bart Van Malderen en Koen Van den Heuvel tot besluit van het op 13 november 2013 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid door het Grondwettelijk Hof

– 2279 (2013-2014) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie.

Stemming nr. 13

Ziehier het resultaat:

112 leden hebben aan de stemming deelgenomen;

82 leden hebben ja geantwoord;

26 leden hebben neen geantwoord;

4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie aan. Ze zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

■

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 20 november 2013 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 18.40 uur.*

■

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Ann Brussee, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Paul Delva, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Ivan Sabbe, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Marleen Vanderpoorten, Luckas Van Der Taelen, Marc Van de Vijver, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Jurgen Vanlerberghe, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroij, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Mieke Vogels, Ulla Werbrouck, Wim Wienen, Veli Yüksel, Khadija Zamouri.

Afwezig met kennisgeving

Fientje Moerman: ambtsverplichtingen;

Gweny De Vroe, Elisabeth Meuleman, Dirk Peeters, Erik Tack, Linda Vissers: gezondheidsredenen.

Afwezig zonder kennisgeving

Erik Arckens, Christian Van Eyken

■

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr.1:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan

Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Wim Wienen, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

■

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

ONTHOUDINGEN:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Katleen Martens, Jan Penris, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Christian Verougstraete, Wim Wienen

■

Stemming nr.3:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine

Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Wim Wienen, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

■

Stemming nr.4:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Karlos Callens, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel

ONTHOUDINGEN:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Bart Caron, Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Katleen Martens, Jan Penris, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Christian Verougstraete, Wim Wienen

■

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Katleen Martens, Jan Penris, Stefaan

Sintobin, Felix Strackx, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Gerda Van Steenberge, Christian Verougstraete, Wim Wienen

NEEN-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

■

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Wim Wienen, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

■

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroij, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

ONTHOUDINGEN:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Frank Creyelman, Jan Penris, Gerda Van Steenberge

■

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Karlos Callens, Patricia Ceysens, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Jo De Ro, Peter Gysbrechts, Marino Keulen, Egbert Lachaert, Lydia Peeters, Bart Tommelein, Vera Van der Borgh, Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroij, Mercedes Van Volcem, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Khadija Zamouri

NEEN-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Jos De Meyer, Mia De Vits, Else De Wachter, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Els Kindt, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Wilfried Vandaele, Jurgen Vanlerberghe, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Veli Yüksel

ONTHOUDINGEN:

Boudewijn Bouckaert, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Bart Caron, Frank Creyelman, Patricia De Waele, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Katleen Martens, Jan Penris, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Marleen Van den Eynde, Luckas Van Der Taelen, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Gerda Van Steenberge, Lode Vereeck, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Wim Wienen

■

Stemming nr.9:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Jos De Meyer, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Els Kindt, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Wilfried Vandaele, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel

ONTHOUDINGEN:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Patricia Ceysens, Frank Creyelman, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Jo De Ro, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Peter Gysbrechts, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Marino Keulen, Egbert Lachaert, Katleen Martens, Lydia Peeters, Jan Penris, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Bart Tommelein, Marleen Van den Eynde, Vera Van der Borgh, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroij, Gerda Van Steenberge, Mercedes Van Volcem, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Christian Verougstraete, Wim Wienen, Khadija Zamouri

■

Stemming nr.10:

JA-stemmen:

Boudewijn Bouckaert, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Patricia Ceysens, Frank Creyelman, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Jo De Ro, Patricia De Waele, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Peter Gysbrechts, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Marino Keulen, Egbert Lachaert, Katleen Martens, Lydia Peeters, Jan Penris, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Bart Tommelein, Marleen Van den Eynde, Vera Van der Borgh, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroij, Mercedes Van Volcem, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Lode Vereeck, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Wim Wienen, Khadija Zamouri

NEEN-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Jos De Meyer, Mia De Vits, Else De Wachter, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Els Kindt, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Wilfried Vandaele, Jurgen Vanlerberghe, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Veli Yüksel

ONTHOUDINGEN:

Bart Caron, Peter Reekmans, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Luckas Van Der Taelen, Gerda Van Steenberge

■

Stemming nr.11:

JA-stemmen:

Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Chris Janssens, Kathleen Martens, Jan Penris, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Christian Verougstraete, Wim Wienen

NEEN-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Boudewijn Bouckaert, Karin Brouwers, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceysens, Sonja Claes, Griet Coppé, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Patricia De Waele, Bart De Wever, Kathleen Deckx, Paul Delva, Matthias Diependaele, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Patrick Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Peter Reekmans, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Griet Smaers, Helga Stevens, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroij, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Lode Vereeck, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

ONTHOUDINGEN:

Gerda Van Steenberge

■

Stemming nr.12:

JA-stemmen:

Boudewijn Bouckaert, Patricia De Waele, Peter Reekmans, Lode Vereeck, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck

NEEN-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Karlos Callens, Bart Caron, Vera Celis, Patricia Ceysens, Lode Ceyskens, Sonja Claes, Griet Coppé, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Jo De Ro, Mia De Vits, Else De Wachter, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Peter Gysbrechts, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Ward Kennes, Marino Keulen, Els Kindt, Egbert Lachaert, Jan Laurys, Marcel Logist, Katleen Martens, Marius Meremans, Lydia Peeters, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Bart Tommelein, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Luckas Van Der Taelen, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Dirk Van Mechelen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Sas van Rouveroj, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Jurgen Vanlerberghe, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Wim Wienen, Veli Yüksel, Khadija Zamouri

ONTHOUDINGEN:

Gerda Van Steenberge

■

Stemming nr.13:

JA-stemmen:

Caroline Bastiaens, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, Vera Celis, Lode Ceyskens, Sonja Claes, Griet Coppé, Frank Creyelman, Steve D'Hulster, Piet De Bruyn, Philippe De Coene, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Jos De Meyer, Mia De Vits, Else De Wachter, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Kathleen Deckx, Paul Delva, Filip Dewinter, Matthias Diependaele, Marijke Dillen, Jan Durnez, Tine Eerlingen, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Liesbeth Homans, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Yamila Idrissi, Lies Jans, Vera Jans, Chris Janssens, Patrick Janssens, Ward Kennes, Els Kindt, Jan Laurys, Marcel Logist, Chokri Mahassine, Bart Martens, Katleen Martens, Marius Meremans, Fatma Pehlivan, Jan Penris, Jan Peumans, Sabine Poleyn, Joke Quintens, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Johan Sauwens, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Griet Smaers, Helga Stevens, Felix Strackx, Valerie Taeldeman, Güler Turan, Marc Van de Vijver, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem, Bart Van Malderen, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Peter Van Rompuy, Wilfried Vandaele, Jurgen Vanlerberghe, Jan Verfaillie, Goedele Vermeiren, Christian Verougstraete, Wim Wienen, Veli Yüksel

NEEN-stemmen:

Boudewijn Bouckaert, Karlos Callens, Patricia Ceysens, Jean-Jacques De Gucht, Irina De Knop, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Jo De Ro, Patricia De Waele, Peter Gysbrechts, Marino Keulen, Egbert Lachaert, Lydia Peeters, Peter Reekmans, Bart Tommelein, Vera Van der Borght, Luckas Van Der Taelen, Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroij, Mercedes Van Volcem, Marc Vanden Bussche, Marleen Vanderpoorten, Lode Vereeck, Jurgen Verstrepen, Ulla Werbrouck, Khadija Zamouri

ONTHOUDINGEN:

Bart Caron, Björn Rzoska, Hermes Sanctorum, Gerda Van Steenberge

■